

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет
ім. Олеся Гончара
Факультет української й іноземної філології
та мистецтвознавства
Кафедра германської філології

МАТЕРІАЛИ
IV Всеукраїнської науково-практичної
конференції
«Сучасна германістика: теорія і практика»
(15-16 листопада 2021 р.)

Дніпро 2021

Редакційна колегія:

канд. філол. наук, доц. Я. В. Ковальова
канд. філол. наук, доц. Л. І. Пастушенко
канд. філол. наук, доц. Н. Г. Махоніна

С 91 Сучасна германістика: теорія і практика: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції / упоряд. Я. В. Ковальова. – Дніпро: Ліра, 2021. – 118 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова організаційного комітету

Оковитий Сергій Іванович ректор Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, доктор хімічних наук, професор, член Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій

Співголови організаційного комітету:

Попова І. С. декан факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства, д-р філол. наук, професор ДНУ імені Олеся Гончара;

Ковальова Я. В. зав. кафедри германської філології, канд. філол. наук, доцент ДНУ імені Олеся Гончара

РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Члени редакційного комітету:

Пастушенко Л. І. канд. філол. наук, доцент кафедри германської філології ДНУ імені Олеся Гончара;

Махоніна М. Г. канд. філол. наук, доцент кафедри германської філології ДНУ імені Олеся Гончара;

Прутчикова В. В. канд. філол. наук, доцент, завідувач кафедри перекладу та іноземних мов Національної металургійної академії України (державного університету науки і технологій);

Крайняк О. М. канд. філол. наук, доцент кафедри германської філології ДНУ імені Олеся Гончара

Відповідальний секретар:

Майковська В. О. викладач кафедри германської філології ДНУ імені Олеся Гончара

Збірник тез містить матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасна германістика: теорія і практика». Висвітлено багатогранну проблематику сучасної германістики. Викладені результати когнітивно-прагматичного, соціокультурного аспекту вивчення германських мов, окреслені проблемні аспекти перекладу з німецької та англійської мов, узагальнено досвід у методиці і дидактиці германських мов та визначені вектори дискурсивних досліджень германського мовного простору.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та іншої інформації несуть автори статей. Висловлені у цих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

© Дніпровський національний університет імені
Олеся Гончара, 2021

© Ковальова Я. В., упорядкування, 2021

ЗМІСТ

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ

Бережна М.В. Архетип «жінка-месія»: лінгвістичний аспект.....	5
Бородєєва Д. А., Ковальова Я. В. Фразеологічна складова мовної картини світу у творах Еріха Кестнера.....	6
Головенько А. Є. Принципи семантичної класифікації дієслів.....	9
Гончарова М. К. Модальність як обов'язкова лінгвістична категорія.....	10
Доценко О. О. Морфологічні чергування в англійських словах із суфіксом –ment.....	12
Дягілєва Ж. А. Аномальність лексичних одиниць у складі фразеологізмів німецької мови.....	14
Козерацька А. С. Фонетична та граматична асиміляція англіцизмів у німецькій мові.....	16
Коняєва В. О., Анісімова А. І. Лексико-семантичні засоби репрезентації концепту «смерть» в поезіях Філіпа Ларкіна.....	19
Крайняк О. М. Експліцитна деривація та мотивація.....	20
Кременєва Т. В. Метонімічні моделі у фаховій мові педагога німецької мови.....	22
Лозовська К. О. Втілення жіночого образу «жінка-стерва» (на матеріалі фільму «The fate of the furious»).....	24
Понедільченко О. В., Анісімова А. І. Поезія Філіпа Ларкіна у лінгвокультурологічному аспекті.....	26

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ

Конопелькіна О. О. Linguistic situation in Scotland.....	28
Лилик І. Є. Jugendsoziolekt im Deutschen.....	29
Пастушенко Л. І. Niederdeutsch im konzeptuellen Rahmen der Regionalsprache.....	32
Пономарьова Л. Ф. Деякі аспекти утворення найменувань осіб жіночої статі у сучасній німецькій мові.....	34
Токарева А. В., Шаровська О. Г., Піскун Р. С. Прагматичний аспект формування мовленнєвої компетентності філологів-медіаторів культур.....	35
Твердохліб І. О. Neologismen in der deutschen Sprache zur Zeit der Corona-Pandemie.....	37
Чухно Т. В., Гнітецька М. С. Using lexical means for an effective resume.....	39

КОНЦЕПТУАЛЬНІ КАРТИНИ СВІТУ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Панченко О. І. Актуальні проблеми сучасного перекладознавства.....	41
Пічугіна Т. В. Проблеми перекладу роману Франца Кафки «Процес».....	42
Давиденко Н. І. Способи досягнення еквівалентності при передачі денотативного змісту мультиплікаційного фільму «Anbo. Spirit of the Amazon».....	44
Корсунь К. В. Структурно семантичні та функціональні особливості німецького молодіжного сленгу та його переклад українською мовою.....	45
Костомаров В. В., Волкова М. Ю. Вживання перекладацьких трансформацій в українському перекладі роману Дж. Апдайк «Кентавр».....	47
Куцев В. В. Deutsche medizinische Terminologie aus der Perspektive der Übersetzung.....	49
Москаленко В. С., Анісімова А. І. Проблеми передачі соціокультурного аспекту при перекладі англійської гри слів.....	51
В. В. Прутчикова Термінологія як аспект перекладацької діяльності.....	53
Романів С. А. Erweiterte Attribute in der deutschen Sprache und ihre Äquivalente in der ukrainischen Sprache am Beispiel des Romans von Robert M. Sonntag „Die Scanner“.....	55
Степанюк О. Л. Особливості перекладу технічних термінів з англійської мови.....	

українською.....	57
Штроо Д. В., Лисенко Н. О. Мультилінгвальні особливості перекладу американських рекламних слоганів напоїв та продуктових брендів.....	59
Фісун Д. О., Прокопець М. С. Проблеми перекладу фразеологічних одиниць з німецької мови на українську.....	61

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ТА СЕРЕДНІХ ШКОЛАХ

Колбіна Т. В. Aspekte der Interkulturellen Kompetenzvermittlung im Fremdsprachen Unterricht.....	65
Барабаш І. А. Вивчення лексики за допомогою сучасних методів у німецькій мові.....	67
Берестень О. Є. Деякі особливості групової роботи на уроці німецької мови.....	70
Голяк В. І., Пугачова А. М. Internet im kommunikativen Fremdsprachenunterricht.....	73
Гонсалєс-Муніс С. Ю. Teaching language and culture to English language learners.....	75
Знанецький В. Ю. Навчання спілкуванню іноземною мовою студентів технічних вузів....	78
Їжко Є. С. Метод навчання за станціями як ефективний спосіб формування навичок автономності у студентів.....	80
Кужман С. О. Linguo-cognitive and pragmatic aspects of the study of Germanic languages.....	82
Малюк С. О. Специфіка організації дистанційного навчання іноземної мови в середній школі.....	84
Письменна І. І., Ахпаш Е. Є. Fernstudium beim Erlernen von Fremdsprachen in der Hochschule.....	86
Пономаренко О. В. Teacher's portfolio.....	87
Сафонова Н. А. Sociocultural approach to teaching English in multilingual context.....	88
Самброс Л. В. Innovative technologies of teaching foreign languages in higher and secondary schools.....	90
Чижикова І. В., Киричок Ю. С. The role of games in foreign language teaching.....	92

ДИСКУРС І ТЕКСТ В GERMANСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРИ

Ковальова Я. В. Германістика і гуманітарний німецькомовний дискурс.....	93
Біліченко Є. В. Жанрова своєрідність п'єси «Гувернер» Я. М. Р. Ленца.....	96
Гречухіна І. Д, Сахно І. П. До типології ресторанного та суміжних дискурсів.....	98
Дрок Ю. Ю. Засоби вираження іронії в поезії Е. Річ «Aunt Jennifer's Tigers».....	99
Кирпита Т. В. Антропоморфна «квінтесенція зла» у романі Г. Г. Еверса «Альрауне, або історія однієї живої істоти».....	101
Майковська В. О. Використання пародійно-іронічного ефекту в драмі Ф. Ведекінда «Пробудження весни».....	103
Марахіна Г. О. Деякі аспекти сучасного англомовного політичного та юридичного дискурсу.....	105
Махоніна Н. Г. Трансформація фразеологічних одиниць та мовна гра.....	107
Пахомова О. В. Своєрідність ідіостилю Рея Бредбері.....	109
Прокопець М. С. Проблематика «Берлінської трилогії» Уве Тімма.....	111
Федоряк К. С. Лінгвокультурні особливості мовної ідентичності персонажів роману Тоні Моррісон «Джаз».....	112
Чурков М. Р. Перспективи імагологічного дослідження публіцистичної спадщини Йозефа Рота.....	114

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ

Бережна М.В.
Запорізький національний університет (м. Запоріжжя)

АРХЕТИП «ЖІНКА-МЕСІЯ»: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

У роботі розглядаємо особливості формування мовленнєвого портрета кіноперсонажа за психологічним архетипом «Жінка-месія». За основу визначення основних психологічних рис персонажів групи взято класифікацію В. Шмідт (2007). Розвідка є частиною комплексного дослідження цілісної системи психолінгвістичних кіноархетипів англomовного кінодискурсу масової культури у ХХІ сторіччі. Роботу виконано на матеріалі фентезі-фільму Дж. Кемерона *Avatar* (2009). Одним з перших з позиції психолінгвістики почав досліджувати образи персонажів А. Андреев, який зазначав, що чуттєвий досвід є не менш важливим для розуміння образів персонажів, ніж суспільно-культурні передумови. В його розумінні образ – спрощена, «відредагована» модель дійсності [1, с. 145].

За класифікацією В. Шмідт [3, с. 101-106] до архетипу «Жінка-месія» у досліджуваному фільмі відносимо Грейс Огустін, для якої визначальними рисами є такі: 1) «Жінка-месія» – це шлях до любові та просвітництва (за сюжетом Грейс – головне джерело знань про Пандору та її природу); додатково підсилюється архетипом «Ментор», головна функція якого – навчити героя. За сюжетом спочатку Грейс не сприймає Джейка Саллі, колишнього морського піхотинця, як частину своєї команди дослідників, що актуалізується через використання семи *need* у заперечній формі (на семантичному рівні) та протиставлення *I don't need you. I need your brother* для емпізи (на синтаксичному рівні). Втім, з часом вона починає не тільки бачити в ньому свого учня, а й сина, що реалізується через частотне використання апелятивів (на лексико-синтаксичному рівні), лексеми *kid* (на лексичному), множинних редуплікацій та синонімічного повтору для емпізації емоцій (на синтаксичному рівні).

2) Смісл усього життя жінки – досягти певної мети; ця мета своєю чергою впливає на життя тисяч людей (сміслом життя Грейс Огустін стає дослідження і порятунку планети Пандора від загарбників із Землі). Актуалізується лексемами *wake up* та *salvage*, використанням тактики конфронтації у спілкуванні з Паркером Селфріджем та Майлзом Кворічем, використанням зниженої лексики.

3) Послання жіночого образу-типу можуть бути як фемінними – про любов і співчуття, так і більш маскулініними (у досліджуваному матеріалі послання комбіноване – про любов до планети, її природи, а також про порятунок, боротьбу, вигнання загарбників). Відповідно вони актуалізуються тактиками кооперації та конфронтації; використанням з одного боку оцінної лексики з позитивним значенням (*amazing* та *pretty*) та окличних речень для висловлювання емоцій здивування, захоплення, радості, а з іншого – використанням лексем з негативним оцінним значенням, зниженої лексики.

4) Вона вважає, що все, що відбувається – на краще, і страждає тільки тому, що її сім'я може постраждати внаслідок її дій (Грейс своєю сім'єю вважає команду науковців і народ на'ві). Актуалізується частотним використанням займенника другої особи *you* (55% від загальної кількості), першої особи множини *we* (11%) та частотних апелятивів *guys*, *everybody*, *gang*, *kiddies* на позначення команди науковців.

Бібліографічні посилання:

1. Андреев А. Л. Художественный образ и гносеологическая специфика искусства: Методологические аспекты проблемы. Москва: Наука, 1981. 193 с.
2. Avatar (2009). Режим доступу: <https://toloka.to/t115937>
3. Schmidt V. The 45 Master characters. Cincinnati, Ohio: Writers Digest Books, 2007. 338 p.

Бородєєва Д. А., Ковальова Я. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ФРАЗЕОЛОГІЧНА СКЛАДОВА МОВНОЇ КАРТИНИ У ТВОРЧОСТІ ЕРІХА КЕСТНЕРА

Культурні коди притаманні усім мовам, саме вони допомагають перевести глибинні смисли культури на рівень вираження. Фразеологізми в образній формі

унаочнюють людську діяльність, світ навколо людини та саму людину. У художньому тексті фразеологізми стають важливою складовою мовної палітри певного автора, яка об'єктивує асоціативно-образне та дискурсивно-прагматичне мислення письменника.

У наукових дослідженнях, присвячених творчості Еріха Кестнера, неодноразово постає питання про притаманну саме цьому авторові специфіку використання фразеології. Найбільш поширене уявлення стосується функції наочності фразеологічних зворотів, що зумовлено дитячою аудиторією німецького письменника [1, с. 71]. Для дорослого читача фразеологізми набувають смисл у зв'язку із «стилістичним потенціалом» творів Е. Кестнера та можливістю «мовної гри» оповідача [4, с. 23]. Дане дослідження ідіоматики у романі «Подвійна Лоттхен» має на меті з'ясувати функціональність вживаних фразеологізмів, що визначено авторською інтенцією.

У центрі наративної оповіді опиняється складна проблема взаємовідносин батьків і дітей. У розповідній площині твору захоплююче розгортається історія дівчат-близнят, які по волі батьків мали довгий час жити окремо, не підозрюючи про існування одна одної. Раптово зустрівшись та з'ясувавши свої родинні коріння, вони, проявляючи витримку і винахідливість, врешті решт досягають мети – родина возз'єднується.

Результати вивчення лексичних одиниць в романі переконливо свідчать про досить високий рівень частотності вживання фразеологізмів.

Найчастіше автор звертається до образних висловів, характеризуючи дівчат: «*Sie hat Haare auf den Zähnen*» [3, с. 8] (у смисловому еквіваленті: *бути жвавим на мову, їй палець в рот не клади* [2, с. 245]) або *wie Feuer und Wasser* [3, с. 136] (буквально: *як вогонь та вода* [2, с. 603]), що допомагає авторові влучно, експресивно і з певною мовною економією передати різні темпераменти сестер.

Фразеологізми є невід'ємною стильовою ознакою при зображенні стосунків між дівчатами. *Die beiden Mädchen hängen nur wie die Kletten zusammen* [3, с. 33] (буквально: *обидві дівчинки пристали одна до одної як rep'яхи, у*

смысловому еквіваленті: нерозливної [2, с. 659]), що створює певне стилістичне маркірування, апелюючи до розмовного, простонародного вживання мови.

Інтенсивність вживання фразеологізмів підвищується під час зображення оповідачем душевного стану героїнь: *wie vom Donner gerührt* [3, с. 128] (*немов уражена громом* [2, с. 695]) – під час першої зустрічі дівчат; *Lotte wird stocksteif wie eine Puppe* [3, с. 28] (*Лотта остовпіла* [2, с. 668]) – від подиву; *ihr der Hals ist wie zugeschnurrt* [3, с. 16] (*у неї клубок у горлі* [2, 134]) ; *Die sieht ja aus wie sechs Tage Regenwetter!* [3, с. 102] (*сумний вигляд* [2, 201]); *Ihr stehen die Haare zu Bergen* [3, с. 124] (*волосся стало горою або волосся стало дибки* [2, с. 334]). Створений у такий спосіб драматизм сягає апогею. При цьому, авторів вдається уникнути психологічного аналізу, довгих і нудних для читача-дитини описів щодо переживань маленьких дівчат.

Отже, художня цінність наведених фразеологізмів повністю визначаються контекстом. Фразеологічні одиниці у романі «Подвійна Лоттхен» співвідносяться із задумом автора, який прагне до стислого, виразного і експресивного, з одного боку, зрозумілого і об'єктивного, з іншого боку, зображення надзвичайної життєвої ситуації. Перспективним є подальше вивчення типу образності для уточнення прагматики авторського замислу.

Бібліографічні посилання:

1. Александрова С.П. Фразеологизмы в общенародной речи та в художних текстах // Мовознавство. – 1993. – № 6. – С. 70-74
2. Біновіч Л. Е., Гришин М. М. Німецько-російський фразеологічний словник – М.: Аквариум, 1995. — 773 с.
3. Kästner Erich „Das doppelte Lottchen“ Ein Roman für Kinder illustriert von Walter Trier // Buchgemeinschaft Donauland // Wien 1949 by Atrium Verlag. – 154 Seiten
4. Сулимова Мария Геннадьевна. Авторская фразеология в прозаических произведениях Э.Кестнера: дис. ... к. филол. наук: 10.02.04 – Москва, 2014. – 157 с.

ПРИНЦИПИ СЕМАНТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ДІЄСЛІВ

Принципи семантичної класифікації дієслів є одним з найголовніших питань граматики, кількість підходів до вирішення якого засвідчує його актуальність майже на всіх етапах розвитку лінгвістики.

Класифікуючи дієслова у семантичному аспекті, лінгвісти, як правило, використовують три найвідоміші принципи: денотативний, парадигматичний та синтагматичний.

При денотативному методі насамперед враховується природне членування ознак, предметів, процесів, дій, подій та станів, які відображені у структурі мови.

Виділення в значеннях предикатів тотожних та диференціальних компонентів виконується за принципом парадигматичної класифікації дієслів.

На врахуванні семантичного змісту дієслівної валентності базується синтагматичний принцип класифікації предикатів [1, С. 39 – 42].

Семантична класифікація англійських дієслів була запропонована З. Вендлером. На основі зв'язку між підметом у реченні, що поєднується з дієсловом та актуальним суб'єктом дії, вираженої тим же дієсловом, науковець виділив чотири основні класи предикатів: 1) дієслова, що позначають стани – статичні ситуації; 2) предикати діяльності – динамічні ситуації; 3) дієслова виконання – динамічні ситуації, які тривають у часі; 4) предикати досягнення – динамічні ситуації, що перебувають у миттєвому переході від одного стану речей до іншого [3].

Відомий лінгвіст Г. Сильницький розробив детальну класифікацію дієслів, а також виокремив основні тематичні класи станів, які складаються з: матеріальних (рух, положення, форма, структура; фізичний стан, фізіологічний стан); нематеріальних (психічні, соціальні, абстрактні); недиференційованих станів (екзистенціальні, кількісні, якісні); стан наявності, оцінки (загальна, якісна, моральна, прагматична та інші) [2, С. 7 – 8].

Сучасну класифікацію німецьких дієслів подає Є. Карагіна та виділяє такі групи предикатів: 1) повнозначні дієслова (Vollverben), які самостійно утворюють присудок (*brauchen, lassen, glauben, verstehen*); 2) неповнозначні дієслова, тобто допоміжні дієслова *Hilfsverben* (*sein, haben, werden*). Вони

служать для утворення аналітичних форм: Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I, Futur II, Indikativ, Konjunktiv, Konditionalis I, Konditionalis II; дієслова зв'язки – kopulative Verben (*sein, werden bleiben*,.). Ці дієслова виступають у ролі зв'язок у складі іменного присудка; 3) модальні дієслова Modalverben (*müssen, können, dürfen, sollen, wollen, mögen, lassen*). Вони, як правило, виражають ставлення суб'єкта, який виражений повнозначним дієсловом, до дії [4, С. 265 – 266].

В результаті вивчення принципів семантичних класифікацій та особливостей функціонування дієслів можна сказати, що сучасна лінгвістика характеризується відсутністю єдиної загальноприйнятої семантичної класифікації дієслів, і розбіжностями у визначеннях лексико-семантичних класів дієслів.

Бібліографічні посилання:

1. Васильев Л. М. Семантика русского глагола: учеб. пособие [для слушателей фак. повышения квалификации]. М.: Высш. школа, 1981. 184 с.
2. Сильницкий Г. Г. Семантические классы глаголов в английском языке. Смоленск, 1986. 256 с.
3. Vendler Z. Say What You Think // Readings in Linguistics: Aspects of the Theory of Grammar / Ed. by E. Starikova, N. Rayevskaya, L. Medvedeva. К.: Вища школа, 1984. Р. 31 – 45.
4. Основы теории немецкого языка: учеб. пособие / Е.М. Каргина. Пенза: ПГУАС, 2013. 500 с.

Гончарова М.К.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

МОДАЛЬНІСТЬ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВА ЛІНГВІСТИЧНА КАТЕГОРІЯ

У роботі розглянуто модальність як комплексну багатоаспектну функціонально-семантичну категорію, завдяки якій можливо ставлення мовця до висловлюваного. Зміст висловлюваного може розглядатися як реальне (утілення) або нереальне, можливе або неможливе, необхідне або ймовірне, бажане або небажане тощо [1].

Модальність може бути об'єктивною і суб'єктивною. Суб'єктивна модальність – це факультативна ознака висловлювання, об'єктивна модальність завжди наявна у реченні. Суб'єктивну модальність виражають такими засобами, як: порядок слів, інтонація, лексичні повтори, модальні слова і дієслова, вигуки, вставні слова і словосполучення, вставні речення, порядок слів у реченні [1].

В англійській мові існують конструкції вторинної предикації — синтаксичні одиниці, що за своєю структурою є проміжною ланкою між фразою та підрядним реченням. Такі комплекси можуть виконувати функцію будь-якого члена речення. За Т. В. Криворучко [1] найбільш часто вживані предикативні комплекси – це *the for-to infinitive construction, the gerundial predicative construction, Complex Object, absolute construction, complex subject*. Структури вторинної предикації допомагають лаконічно та зрозуміло подати інформацію.

Під час вивчення теми модальності було зроблено такі висновки:

- 1) Статус модальних слів залишається проблемою у вітчизняному мовознавстві, адже вони мають спільні ознаки із різними частинами мови, адже способи творення модальних дієслів є різноманітними, їх утворюють на основі дієслів, іменників, прислівників, займенників та числівників. Лінгвісти дійшли висновку, що модальник можна було б вважати повноцінною частиною мови. Модальник відокремлений від речення синтаксично та інтонаційно, проте семантично він пов'язаний із членами речення. Модальник віддзеркалює ставлення мовця до того чи іншого факту [3].
- 2) Диктум є основною інформацією, котру висловлюють у пропозиції, а модус – це судження щодо неї. Ці два компоненти завжди наявні у реченні.
- 3) Реченням відповідають модальні типи, тож можуть бути розповідними, питальними, спонукальними, гіпотетичними, переповідними, окличними та можуть висловлювати бажану й умовну модальність.
- 4) Модальність вважають текстовою категорією, модальний суб'єкт формує її, зважаючи на свою картину світу. Завдяки модальності текст є одним цілим.

Одиниці фонетичного, лексичного та граматичного рівня формують модальність тексту. Великі тексти формують функціональні поля. Їхнім ядром є одиниці, що мають найбільше концептуальне навантаження.

5) Об'єктивна модальність притаманна лише реченню, а суб'єктивна може характеризувати як слово, так і текст. Традиційно лінгвісти визначають модальність не лише як граматичну, а також як лінгвістичну категорію. Модальність є предикативною категорією, якщо вона функціонує на рівні речення. Якщо розглядати її на рівні словосполучення, то вона має непередикативні ознаки синтаксичних конструкцій.

Бібліографічні посилання:

1. Криворучко Т. В. Складна комплементація в ранньомовноанглійській мові: структурний та функціональний аспекти. Житомир, 2014. 223 с.
2. Сучасна українська літературна мова. Морфологія. За заг. ред. І. К. Білодіда. Київ, 1969. 583 с.
3. Шевельов Ю. В. Нарис сучасної української літературної мови. *Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії*. Київ, 2012. 664 с.

О.О. Доценко
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

МОРФОНОЛОГІЧНІ ЧЕРГУВАННЯ У АНГЛІЙСЬКИХ СЛОВАХ ІЗ СУФІКСОМ –MENT

Головне завдання морфонології полягає у дослідженні фонемного складу і особливостей варіювання морфем певної мови. Значну увагу морфонологічному чергуванню приділяли такі вітчизняні мовознавці як М.С. Трубецький [3], О.О. Реформатський [2], В. В. Виноградов [1]. Серед зарубіжних лінгвістів вивченням морфонологічного варіювання займалися Б. Комрі [4], Р. Л. Траск [6], М. Хаспельмат [5] та ін.

Мовознавець М.С. Трубецький запропонував термін «морфонологія» і вбачав її головне завдання у вивченні звукових чергувань, які виконують морфонологічну функцію [3, с.116-117]. На думку вченого В.В. Виноградова,

морфологічні чергування – це парадигматичні відношення між однотиповими одиницями одного рівня, які можуть замінювати одна одну у складі більш комплексних одиниць [1, с.580]. Британський лінгвіст Б. Комрі розглядав морфологічні чергування як неавтоматичні чергування між різними формами однієї морфеми [4, с.74].

Професор лінгвістики Р. Л. Траск під морфологічними чергуваннями розумів чергування між фонемами в певній позиції та у певних морфемах у різному контексті [6, с. 370]. Німецький лінгвіст М. Хаспельмат вважав, що морфологічні варіювання відбуваються за певних морфологічних умов в межах слова і є обов'язковими [5, с. 231].

Розглянемо приклади морфологічного чергування в англійських словах із суфіксом *-ment*.

Спостерігається поява голосних *a* та *e* при додаванні суфіксу до основи, наприклад:

fund – fundament, test – testament, line – lineament, deline – delineament, arm – armament, rearm – rearmament, temper – temperament, firm – firmament, group – groupement, accouch – accouchement.

Відбувається чергування голосної *u* з *i* при додаванні суфіксу *-ment*, наприклад:

embody – embodiment, accompany – accompaniment, а також голосної *e* з *i* у слові *impediment* (*impede – impediment*)

Окрім чергування голосних при додаванні суфіксу, має місце усичення останньої літери основи слова, наприклад:

argue – argument.

Таким чином, при додаванні суфіксу *-ment* спостерігається поява голосних літер *a* та *e*, чергування голосних *u* з *i*, *e* з *i* та усичення останньої літери основи слова.

Бібліографічні посилання:

1. Виноградов В. В. Чередование. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл.ред. В.Н. Ярцева. Москва: Советская энциклопедия. 1990.

2. Реформатский А.А. Еще раз о статусе морфонологии, ее границах и задачах // Реформатский А.А. Фонологические этюды. Москва: Наука. 1975.
3. Трубецкой Н.С. Морфонологическая система русского языка. Избранные труды по фонетике. Москва.1987.
4. Morphology 2000: Selected papers from the 9th Morphology Meeting, Vienna, 24-28 February 2000. Sabrina Bendjaballah, Wolfgang U. Dressler, Oskar E. Pfeiffer, Maria D. Voeikova. John Benjamins Publishing. 317 p.
5. Haspelmath M., Andrea D. Sims. Understanding Morphology. Routledge. 2013.
6. Trask R.L. A Dictionary of Phonetics and Phonology. Routledge. 1995.

Дягілева Ж.А.

Київський національний лінгвістичний університет (м. Київ)

АНОМАЛЬНІСТЬ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ У СКЛАДІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Будь-яка мова має значний потенціал для реалізації системних закономірностей, а також виникнення різних відхилень від норм і правил. Норми і аномалії завжди співіснують, адже деякі аномалії не порушують мовних правил, але носії мови усвідомлюють їх як відхилення [2, с. 240]. Мовну аномалію можна визначити як функціонально значуще порушення норми або правила вживання мовної одиниці, що реалізується у вигляді порушення структурно-семантичних зв'язків між словами у висловлюванні.

Протиріччя між системним значенням мовної одиниці і утвореним мовленнєвим смислом є діалектичним, оскільки в результаті формується нова смислова структура. Найсуттєвіші ознаки для класифікації аномалій запропонував Ю.Д. Апресян, а саме рівневі (фонетичні, морфологічні, синтаксичні, семантичні, лексичні, прагматичні тощо); аномалії ступеню (зовсім – не зовсім правильно); навмисні – ненавмисні аномалії та інші [1, с. 50]. Серед рівневих аномалій актуальними для даного дослідження є лексичні. Особливо виразним є їхнє функціонування у фразеологічних одиницях.

В. Фляйшер розглядав аномалії як нерегулярні одиничні форми у складі фразеологізмів німецької мови. Тобто фразеологізми з унікальними

компонентами-словами, формативи яких не зустрічаються поза фразеологізмами [3, с. 42]. Наприклад:

- іменники: *sich in die Schmollecke zurückziehen* – *надуті губи*. Вираз стосується поведінки маленьких дітей. Або *einen Weinzahn haben* – *розумітися на винах*. Іменники *Schmollecke* і *Weinzahn* є лексичними аномаліями, адже їхнє значення, як окремих лексем не фіксується лексикографічними джерелами;

- прислівники / прикметники: *von dannen gehen* – *йти геть* або *померти*; *j-n dingfest machen* – *запримати когось*. Архаїзми *dannen* і *dingfest* також вважаємо аномаліями, оскільки їхнє вживання актуальне лише у сталих виразах.

- дієслова: *wie er leibt und lebt* – *такий, як він є*; *die Ohren steifhalten* – *триматися*. Тлумачення фразеологізмів з такими лексичними аномаліями як *leiben* і *steifhalten* засвідчує той факт, що їхнє значення застаріло.

Аномальність лексеми у фразеологічному виразі може бути зумовлена тим, що як вільна лексема вона обмежена вузькопрофільним використанням, наприклад: *den Purzelbaum schlagen* – *перекидатися*. Іменник *Purzelbaum* належить до спортивної лексики і позначає вправу з перекидання.

Справедливим вважаємо твердження В. Фляйшера про те, що фразеологізми з унікальними компонентами виявляють високий ступінь стабільності, але рівень їхньої ідеоматичності різниться. Дослідження лексичних аномалій не обмежується семантичним аспектом, оскільки унікальність може бути зумовлена структурою слова. Адже мова йде не лише про базові морфеми, а й про аномальність словозміни і про словотвірні конструкції, наприклад: іменник *Scherflein* у фразеологізмі *sein Scherflein beitragen* – *зробити свій внесок* [3, с. 45].

Отже, лексичні аномалії у складі фразеологізмів засвідчили, що мовні аномалії хоч і відхиляються від норм і правил, проте можуть бути раціонально мотивованими, комунікативно адекватними і прагматично успішними.

Бібліографічні посилання:

1. Апресян Ю. Д. Исследования по семантике и лексикографии. Т.1.: Парадигматика. М.: Языки славянских культур, 2009. 568 с.

2. Радбиль Т. Б. Языковые аномалии в художественном тексте. *Русский язык в научном освещении*. 2007. №1. С. 239–265.
3. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Leipzig: Bibliographisches Institut, 1982. 250 S.

Козерацька А. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ФОНЕТИЧНА ТА ГРАМАТИЧНА АСИМІЛЯЦІЯ АНГЛІЦІЗМІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Мова являє собою живу рухливу систему, яка змінюється і розвивається разом зі зміною і розвитком історії та мислення народу — носія цієї мови. Останнім часом в німецькій мові відбулося безліч змін, велика кількість англійських слів проникла в лексичний склад мови. Англійська мова збагатила німецьку мову численними синонімами і новими поняттями.

Запозичення є найдинамічнішим процесом сучасної мови, так як англійська мова вважається найбільш поширеною мовою світу, більшість нових слів в німецькій мові взято саме з неї. Мене зацікавив процес запозичення як один з компонентів взаємодії англійської та німецької мов. Потрібно класифікувати цю лексику, зрозуміти її значення, місце в мові. Крім цього повсюдне вживання англійських слів викликає побоювання за чистоту мови-реципієнта. І цю проблему, на нашу думку, неможливо залишити без уваги. Мета даної роботи — привернути увагу до умов правильного використання англіцизмів в німецькій мові як одного з видів запозичення.

Словниковий склад будь-якої сучасної мови пройшов тривалий шлях становлення. Багата лексика німецької мови складається не тільки з корінних лексем, слів, які відстоялися в мові протягом століть, але з слів, запозичених з інших мов. Іншомовні джерела поповнювали і збагачували німецьку мову протягом усього процесу її історичного розвитку. Одні запозичення в німецькій мові починалися з самої давнини становлення мови, інші — порівняно недавно, створюючи тим самим мову, яка зараз є другою за значимістю в світі. Запозичення — це перехід елементів однієї мови в систему іншої мови, як наслідок більш-менш тривалих контактів між цими мовами. Найбільш частий і

типовий вигляд мовного запозичення — запозичення слів або лексичне запозичення.

Країни світу представляють собою велику систему з політичних, економічних, світоглядних і лінгвістичних систем, в тому числі цей тісний зв'язок народжує асимілятивну комунікацію. Події (війни, революції, нові політичні режими), які переживають одні країни, впливають на політичне життя в інших країнах і приносять з собою нову лексику, поняття і вирази в інші мови. Епоха гуманізму стала для німецької мови проривним і поворотним моментом в історії його запозичень. Німецька мова збагатила свій словниковий запас грецькими і латинськими словами в епоху гуманізму в XV-XVI століттях. Завдяки цьому виникло багато інтернаціоналізмів. У XVII-XVIII. століттях великий вплив на німецьку мову надала французька мова. У період Другої світової війни в німецьку мову прийшло багато нових слів з англійського мовного простору.

Англіцизми — це сукупність слів, виразів англійської мови, які стали запозичені іншими мовами. У Німеччині зараз існує модний тренд вживання англійських слів замість німецьких. На зміни, що відбуваються в суспільстві, найбільш чутливо реагує, як відомо, лексика мови. Нові явища в мові з'являються і зникають, щось стає новомодним, а щось зникає, — і всі ці процеси не йдуть безслідно, вони залишають за собою фіксовані зміни в словниковому складі мови. Педагогічна база, з якої почерпають знання про сучасну німецьку мову, повинна поповнятися, стежити за всіма стрімкими мовними змінами, які в останні роки залишаються в центрі уваги наукової громадськості всіх німецькомовних країн: що відбувається сьогодні з німецькою мовою; як змінюється її лексичний фонд; які нові слова і вирази стають модними і популярними.

Таким чином, стає зрозуміло, що проблема англіцизмів в німецькій мові вийшла на державний рівень: політики і громадські діячі активно беруть участь в дискусії з приводу ситуації, що склалася, нарівні з професійними лінгвістами. На сьогоднішній день проблема, пов'язана з англійськими запозиченнями в

німецькій мові, стала ребром. Англіцизми заборонені до вживання в діловій сфері, а кожен німецький виріб повинен мати в обов'язковому порядку інструкцію рідною мовою.

Перш за все захисники національної мови прагнуть всіма силами захистити німецьку мову від засилля англіцизмів. Але, тим не менш, англійські слова продовжують панувати в німецькій мові. Тепер не обійтися без таких слів як Future, Results або Freedom. Мова – багатофункціональна система, що в той чи іншій період переживала потужні притоки іноземних слів. Слова ніколи не приходять в іншу мову самі по собі, вони, як правило, імпортуються разом з цінностями і товарами. Мова Німеччини – це мова одної з найсильніших світових держав, а тому вона є мова світового ринку і світової економіки, статус якої важливо зберегти в процесі розвитку багатокультурного аспекту.

Бібліографічні посилання:

1. Морозова О.Н., Носкова С.Е. Про деякі тенденції мовних змін до німецької лінгвокультури/О.М. Морозова, С.Е. Носкова// Електронний науковий журнал «Світ лінгвістики та комунікації» [Електронний ресурс]. – Твер: ТГСХА, 2007. – № 1 (6).
2. Романов А.А., Морозова О.Н., Носкова С.Е. Quo vadis, Deutsch? Монографія.../А.А. Романов, О.М. Морозова, С.Е. Носкова. – Твер: Вид- під «Агросфера», 2007. - 222 с.
3. Broder C. Zur Rezeption von Anglizismen im Deutschen, Germanische Linguistik/C. Broder, P. Hengdenberg. – München: P. Braun, 1981.

Коняєва В. О., Анісімова А. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУ «СМЕРТЬ» В ПОЕЗІЯХ ФІЛІПА ЛАРКІНА

Центральним явищем у створюваній автором картини світу вважається художній концепт, отже наше дослідження присвячене проблемі особливостей структури, змісту та лексико-семантичних засобів репрезентації концепту «смерть» у поезії видатного англійського поета післявоєнної епохи,

представника літературного угруповання “The Movement”, Філіпа Артура Ларкіна.

Вірш “Next, please” 1951 року, зі збірки віршів “The Less Deceived”, є дуже показовим для розуміння засобів концептуалізації поняття смерть автором. Незважаючи на очікування ліричних героїв (тобто людей в цілому) “Something is always approaching”. “Something” доцільно трактувати двома варіантами: перший, як майбутнє, що наближається, коли теперішнє стає вчорашнім, минулим; другий, як наближення смерті. Використання енжамбеману “everyday / Till then we say” наголошує на розрив між теперішнім та майбутнім «до певного моменту». Використання займенника першої особи множини “we”, узагальнює звернення Ларкіна не тільки до ліричних героїв, але й читачів.

Якщо перші п'ять строф стосуються життя, то остання строфа – про смерть – вона є фатальною, пригнічує читача – “one ship is seeking us”. Тобто, серед лексичних одиниць, що вербалізують концепт «смерть» у вірші “Next, please”, виділяємо «човен». Корабель або човен разом із якорем – це символ спасіння для християн, що купаються в морі язичницького зла, матеріалізму та переслідувань, тому ще з часів апостолів – це символи християнської церкви. У Ларкіна ж човен виступає одним із образів смерті – за давньогрецькою міфологією на човні припливає перевізник Харон, який переправляє душі померлих до підземного царства. Заклучний рядок наголошує на відсутності руху взагалі “No waters breed or break”, що пояснює повне небуття смерті, адже вона приходить звідти, де немає майбутнього. Ф. Ларкін використовує човен як метафору для позначення самої смерті, але не називає її конкретно для того, щоб ефективніше вплинути на читача.

Вірш “The Building” – це опис місця, яке остаточно не називається, так само як і смерть. У кінці першої строфи Ларкін використовує метафору, тобто порівнює запах жаху, з ліаною, яка оповила весь хол. Річард Аллейн у статті в британській газеті “The Daily Telegraph” стверджує, що вчені виявили здатність тіла людини виділяти хімічні сигнали через піт, в момент, коли вони відчують

страх, а також впливати на мозок людей поряд, таким чином викликаючи той самий страх у них.

Отже, в аналізованих віршах вагому роль відіграє концепт смерті, який майже в усіх випадках виражається за допомогою епітетів (unfamiliar, silent, frightening, restless, soundless, resigned, terrible, true, unresting, vague, wrong, serious, wasteful, weak, black-gowned), порівнянь (as well as creepers, an airport lounge, a local bus), метафор (black-sailed ship, a huge and birdless silence), еліпсисів для посилення напруженості, ліричної схвильованості, риторичних запитань (and who knows / Which he will see, and when?), образів-символів (locked church, locked office), метонімії (white rows). Таким чином, автор очевидно віддає перевагу образно-асоціативним та символічним засобам перед дискурсивними для створення художнього концепту.

Бібліографічні посилання:

1. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / Илья Романович Гальперин. – М.: КомКнига, 2007. – 144 с.
2. Ph. Larkin. Collected poems / Larkin Philip. – London : Routledge & Kegan Paul, 1957. – 168 pp.

Крайняк О. М.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ЕКСПЛІЦИТНА ДЕРИВАЦІЯ ТА МОТИВАЦІЯ

На сучасному етапі вивчення словотвору німецької мови актуальним залишається питання тісного зв'язку між поняттями експліцитної деривації та мотивації, які характеризують внутрішню форму слова та його структурно-семантичні особливості.

Деривація – лат. *derivatio* утворення нових слів за допомогою афіксів чи безафіксним способом від існуючих слів, основ чи коренів за словотворчими моделями мови; словотворення [1, с. 60].

Творення похідних слів від слова основи поділяється на експліцитну та імпліцитну деривацію. Імпліцитна деривація характеризується процесом

переходу лексичної одиниці із однієї частини мови в іншу, наприклад, *gehen – der Gang; leben – das Leben; treiben – der Trieb*.

Експліцитна деривація слугує для творення слів за допомогою афіксів: *Gesund + heit = Gesundheit; sand+ig = sandig; Les+er = Leser* [4].

Проблема відношень мотивованості (похідності) тісно пов'язана з проблемою словотвірного значення, оскільки кожне твірне та похідне слово поєднані між собою структурно-семантично.

В межах словотвору мотивованість визначається як відношення між двома словами, які мають однаковий корінь та значення одного зі слів виходить зі значення іншого або повністю тотожне лексичному значенню іншого [3, с.7].

Мотивація розуміється також як процес формування семантичного й формального зв'язку похідного слова із твірним у межах знакового коду мовної системи. Ознака предмета, покладена в основу його назви, називається внутрішньою формою слова. Внутрішня форма – це мотивованість назви, наприклад, місяць квітень, бо все квітує.

Структурний зв'язок лексеми полягає в тому, що в похідному слові відображена основа твірного слова, а семантичний – в можливості пояснення одного слова через інше.

Узагальнене лексико-категоріальне значення словотвірного елемента разом із твірною основою створює семантичну мотивованість похідного слова, яка пояснює його значення, наприклад, іменник *Ehrlichkeit* «чесність» мотивовано семантикою суфікса *-keit*. Цей афікс надає лексичній одиниці переважно предметно-абстрактне значення властивості або якості.

Дієслово *betiteln* «давати заголовок» мотивовано поняттям забезпечення, яке характерне префіксу *-be* при субстантивній основі та значенням іменника *der Titel* «назва, заголовок» [2, с. 9].

Отже, значення похідного слова визначається не лише його перекладом на певну мову, але й семантичною мотивованістю, тобто лексико-категоріальним значенням словотвірного елемента.

Якщо значення лексичної одиниці може бути виділено із значення її частин, то вона може розглядатися не лише як мотивована, але як і та, чие значення обумовлено структурними особливостями твірного та похідного слів.

Бібліографічні посилання:

1. Ганич Д.І. Словник лінгвістичних термінів / Д.І. Ганич, І.С. Олійник. К.: Вища школа, 1985. 360 с.
2. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка / А. Н. Зувев, И. Д. Молчанова, Р. З. Мурясов и др.; Под рук. М. Д. Степановой. М.: Рус. яз., 1979. 536 с.
3. Улуханов И.С. Словообразовательная семантика в русском языке и принципы ее описания. М.: Наука 1977. 256с.
4. В. Фляйшер, Теоретические основы словообразрвания в немецком языке. М.: Высшая школа, 1984. 264 с.

Кременева Т. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

МЕТОНІМІЧНІ МОДЕЛІ В ФАХОВІЙ МОВІ ПЕДАГОГА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Поряд з метафорою важливим компонентом пізнання світу та моделювання компонентів смислу вважається метонімія. В традиційному сенсі вона є тропом або механізмом мови для перенесення найменування з одного предмету на інший на основі асоціацій за схожими ознаками та в рамках однієї ситуації. Поряд з формуванням мови метонімія виконує функцію структурування людського мислення та дій в якості когнітивного інструменту концептуалізації світу.

Актуальність дослідження зумовлена проблематичністю розмежування метафоричного та метонімічного переносу в когнітивно-семантичних структурах з подальшим виявленням основних когнітивно-метонімічних моделей фахової мови педагога німецької мови, оскільки питання метонімії є недостатньо вивченим на сьогоднішній день через пріоритетність метафори в процесі дослідження основних способів набуття знань та пізнання світу.

Відмінність полягає в забезпеченні метафорою розуміння одного об'єкту в термінах іншого, для метонімії властива «референціальна функція» для можливої заміни одного об'єкту іншим [1, 62]. Відбувається встановлення зв'язку з іншим елементом концептуальної структури, де один елемент стає тотожним іншому з подальшим виконанням його функцій. До основних моделей метонімічного перенесення в фаховій мові викладача німецької мови належать «частина замість цілого», «навчальний заклад замість осіб» та «підконтрольне замість контролюваного»

Найуживанішим метонімічним концептом в педагогіці є «НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЗАМІСТЬ ОСІБ», де дія переноситься з осіб на певні навчальні заклади: „*die Schule bietet jeder Schülerinnen und Schüler vielfältige Gelegenheiten, sich des eigenen Lernverhaltens bewusst zu werden und ihren bzw. seinen Lernprozess zu gestalten*“ [2, 6]. Школа виконує замість вчителів та адміністрації функцію організації навчального процесу та сприяє формуванню усвідомленості учнями власної поведінки.

Другим метонімічним концептом в німецькій мові педагога є «ПІДКОНТРОЛЬНЕ ЗАМІСТЬ КОНТРОЛЮЮЧОГО», де роль контролюючого відіграють підконтрольні педагогу поняття: „*der Unterricht führt die Kinder an selbständiges Lernen und Arbeiten heran und ermöglicht ihnen ein breites Spektrum gemeinsamer kulturell bedeutsamer Erfahrungen*“ [2, 7]. Заняття замість вчителя контролює навчальний процес учня, хоча успішність заняття та досягнення учнів залежить саме від компетенції педагога.

Менш поширеним в педагогічній науці є метонімічний концепт «ЧАСТИНА ЗАМІСТЬ ЦІЛОГО»: „*Lernen findet im Kopf statt*“ [3, 62] показує процес засвоєння матеріалу замість учня його частиною тіла – головою, оскільки саме вона є центром набуття знань та пізнання навколишнього світу.

Фахова мова педагога збагачується та розширюється за рахунок метонімічних перенесень «НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЗАМІСТЬ ОСІБ», «ПІДКОНТРОЛЬНЕ ЗАМІСТЬ КОНТРОЛЮЮЧОГО та «ЧАСТИНА ЗАМІСТЬ ЦІЛОГО». Хоча метонімія не є таким продуктивним засобом творення нових

термінів як метафора, проте відіграє важливу роль у виявленні особливостей мислення педагога німецької мови, а тому заслуговує на подальше ретельне дослідження в сфері освітнього процесу.

Бібліографічні посилання:

1. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафори, котóryми мы живем. Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. А. Н. Баранова. М.: Едиториал УРСС, 2004. 256 с.

Лозовська К. О.

Криворізький державний педагогічний університет (м. Кривий Ріг)

ВТІЛЕННЯ ЖІНОЧОГО ОБРАЗУ «ЖІНКА-СТЕРВА» (НА МАТЕРІАЛІ ФІЛЬМУ «THE FATE OF THE FURIOUS»)

Будь-яка сфера життя пронизана стереотипами. Вони диктують уявлення про те, як повинні поводити себе представники різних культур, професій, статей тощо. У цій роботі зосередимо увагу на стереотипах, властивих або приписуваних жінкам. Говорячи про поведінкові стереотипи жінок, варто згадати розширену класифікацію жіночих моделей О. Кісь [1], яку далі опрацьовує С. Філоненко [2], і яка охоплює такі образи: «Жінка-барбі», «Попелюшка», «Гламурна дівуля», «Жінка-стерва», «Супержінка», «Косможінка», «Берегиня», «Феміністка» та «Мілітарна жінка».

У цьому дослідженні детальніше розглянемо модель «Жінка-стерва». Згідно з описом, «Жінка-стерва» – ...агресивна, готова йти по трупах, аби досягти своєї мети. ...стерва виборює свої права підступно, використовує людей заради своєї вигоди, експлуатує тіло й гаманець чоловіків. Нерідко поведінку жінки-стерви, зображеної у сучасній культурі, виправдовують тим, що інакше просто неможливо зробити кар'єру, пробитися у світі чоловіків» [3].

Цю модель втілено у фільмі «Форсаж 8» у персонажі Сайфер – хакера, яка для досягнення своєї мети керується розумом та хитрістю, не зупиняється ні перед чим заради досягнення своєї мети. Слід відзначити, що характер її мовлення не узгоджується з загальноприйнятою класифікацією Р. Лакофф, де авторка говорить про наступні риси мовлення жінок: використання розділових питань, використання підвищеної інтонації, вживання семантично порожньої

лексики, спеціальних слів, що описують традиційно жіночі сфери життєдіяльності, часте вживання емфазі, різного плану інтенсифікаторів і модальних часток; використання порівняно меншої кількості жартів [3].

У ході дослідження було вибрано 169 реплік Сайфер з фільму. Аналіз її типу мовлення показав, що серед 258 речень: 208 (81%) були розповідні, 35 (13%) – питальні, 12 (5%) – окличні та 3 (1%) – еліптичні. Невелика кількість окличних речень пояснюється тим, що вона повинна завжди тримати все під контролем, а для цього їй потрібно контролювати свої емоції. Також у її мовленні знайдено 40 випадків використання наказового способу, що підкреслює той факт, що вона всього досягає шляхом керування іншими: *Take out the lead and follow cars*. Якщо їй не вдається підпорядкувати собі людину «добровільно», вона вдається до маніпуляцій, до прикладу у вигляді риторичних запитань: *Why live only a quarter mile at a time when you can live your whole life that way?*

Загалом у її мовленні знайдено: 11 конструкцій, що позначають невпевненість, 17 інтенсифікаторів, 5 порожніх прикметників, 3 випадки використання обценної лексики та 5 вигуків. Також, для неї є характерним використання конструкцій, притаманних розмовному стилю мовлення, а саме: *gonna, gotta, outta*; використання професійної лексики: *zero-day exploit, mainframe*, та використання сарказму.

Дана гендерна модель не є «стандартним» уявленням про те, як саме має говорити та поводитись жінка, що тільки підкреслює зміну вектору поглядів на роль жінок у суспільстві.

Бібліографічні посилання:

1. Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n27texts/kis.htm>
2. Тонких Н. Образ жінки в сучасній культурі: як побороти стереотипи. URL: <https://povaha.org.ua/obraz-zhinky-u-suchasnij-kulturi-yak-poboroty-stereotypu/>
3. Lakoff R. Language and Woman's Place. Language in Society, Vol. 2, Nr 1 (Apr., 1973). p. 45–80.

ПОЕЗІЯ ФІЛІПА ЛАРКІНА У ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ АСПЕКТІ

Лінгвокультурологічний аспект є досить актуальною темою для вивчення.

В.А. Маслова схильна вважати, що мова є лише механізмом, що сприяє кодуванню і трансляції культури. Справжнім хранителем культури є тексти. Не мова, а текст відображає духовний світ людини. Саме текст безпосередньо пов'язаний з культурою, бо він пронизаний безліччю культурних кодів, саме текст зберігає інформацію про історію, етнографію, національну психологію, національну поведінку, тобто про все, що становить зміст культури [1, с. 44]. Термін «мовна картина світу» – це не більше ніж метафора, оскільки в реальності специфічні особливості національної мови, в яких зафіксовано унікальний суспільно-історичний досвід певної національної спільноти людей, створюють для носіїв цієї мови не якусь іншу неповторну картину світу, відмінну від об'єктивно існуючої, а подають лише специфічне «забарвлення» цього світу, обумовлене національною значимістю предметів, явищ, процесів і вибіркоким ставленням до них, яке породжується специфікою діяльності, образу життя і національної культури даного народу [1, с. 50].

Філіп Артур Ларкін (Philip Arthur Larkin) – найзначніший із угруповання британських поетів 1950-х років, відомого під назвою Рух (“The Movement”), працював у вузькому емоційному діапазоні, іронічно зображуючи біль та втому щоденного досвіду. Філіпа Ларкіна виділяють як поета «виняткової ваги».

Поезія “МСМХІV” (1960) зосереджується на 1914 році – році спалаху Першої світової війни. “МСМХІV” базується більшою мірою на контрасті між соціальною та культурною картиною англійського суспільства в довоєнних та післявоєнних умовах. Гнітючу країну в усіх «сірих» фарбах допомогло зобразити те, що Ларкін став свідком Другої світової війни. На цей важливий аспект вірша натякається у посиланні Ларкіна на “August Bank Holiday”. Англія оголосила війну Центральним державам 4 серпня 1914 року. Діти граються, чоловіки в черзі всміхаються. Ніхто ще не підозрює про жах, який принесе Перша світова війна.

Для створення більш яскравої картини в уяві реципієнта Ларкін використовує описові маркери (“And the shut shops, the bleached/ The farthings and sovereigns/”). Є відсилка на Англію і у наступному рядку – (“And dark-clothed children at play Called after kings and queens”), тобто діти, що мають імена, як Вікторія, Єлизавета, Джордж та Едвард, названі на честь королів та королев. Наступний епізод відображає звернення Ларкіна до історії Англії майже на 1000 років назад (“Domesday lines”). Цей вираз також можна віднести до лінгвокультурологічних, адже він повертає читача до Норманського завоювання 1066 року та до The Domesday Book, великої ревізії англійських міст і сіл, проведеної за Вільгельма Завойовника. Використовуючи такий маркер, автор зображує незмінність історії та соціальних структур Англії, які будуть знищені війною.

Таким чином, всі найвідоміші вірші Ларкіна пов'язані з сучасним життям Англії, з життям її міст і передмість. Окремою темою у поета стає зображення англійської сільської місцевості, її природи. Вірші Філіпа Ларкіна наділені «англійською» душею. Настрої його поезій об'єднують настрої і усіх нас, його Англія – це Англія, яку люди зазвичай малюють у своїй уяві. Недарма Ларкіна дуже часто називають одним з найкращих національних поетів Англії ХХ століття.

Бібліографічні посилання:

1. Маслова В.А. Введение в лингвокультурологию. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – Москва – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208с.
2. Ph. Larkin. Collected poems / Larkin Philip. – London : Routledge & Kegan Paul, 1957. – 168 pp.
3. URL: <https://allpoetry.com/Mcmxiv> (дата звернення: 27.09.2021).

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ

Конопелькіна О. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

LINGUISTIC SITUATION IN SCOTLAND

Scotland has always been multilingual. Currently, in Scotland there are three languages that are officially recognised in some way: two of them are autochthonous languages — (Scottish) Gaelic and Scots, and the third one is English, or Scottish English. The Gaelic Language Act 2005 recognizes both Scottish English and Gaelic as official languages of Scotland, which are to be treated with “equal respect” by public authorities. The Scots language, however, has a semi-protected status in Scotland under the terms of the Council of Europe’s European Charter for Regional or Minority Languages (part II) , as ratified by the government of the United Kingdom and implemented by the devolved Scottish government.

The unique nature of Scotland's linguistic situation stands in the complex relationship between Scots and English over the centuries. What is known as Scots derived from Anglian dialects of Old English and spread across the Lowlands to replace Gaelic. At the turn of the 16th century, the variety was given a name, 'Scottis', and was so important that people started to look at it as a distinct language. However, those attitudes towards the emerging “language of the Scottish nation” were not shared by everyone. The common descent between English and Scots was largely responsible for the lack of linguistic loyalty in Scotland that predominated at the time Douglas published his translation of Virgil’s Aeneid. In the following centuries, English encroached more and more in domains that had been the property of Scots. English became the language associated with power and education and Scots was relegated to more colloquial usage. That trend towards Anglicisation went on in the following centuries and led to an absolute witch-hunt against stylistically marked Scottish features that were labelled Scotticisms. Ironically, the lists of those linguistic items renewed the interest for Scots and people started to think that the abandonment of Scottish features in their speech was not a desirable aim. Scottish Standard English

emerged from that ambivalent situation. As a matter of fact, the variety, although distinct in terms of its phonology, is close to Standard English when looking at its grammar.

It is in this context that the linguistic situation of Scotland has to be understood. The influence of English on the development of Scots has left an indelible trace on the way people speak in the country. Scots and Scottish Standard English may be described with reference to Aitken's model of modern Scottish speech whereby speakers act along a bipolar stylistic continuum. This model implies that speakers have got two distinct systems at their disposal from which they construct their idiolect depending on the situation. Scottish speakers have therefore a wide range of linguistic options at their disposal.

Interestingly, some researchers suggest that the similarity of Scots to English may have been one of the reasons for Scots' survival. Indeed, this similarity led to the loss of Scots' linguistic integrity, yet it also allowed easy codeswitching that can happen not only at the end of a phrase or a clause boundary but even at the level of the individual word or sound. But, of course, the linguistic situation in Scotland stays one of the most controversial issues in the modern studies of varieties of the English language.

References:

1. Crystal, D. *English as a global language*. (2003) Second edition. New York: Cambridge University Press.
2. <https://www.bl.uk/british-accent-and-dialects/articles/accent-and-dialects-of-scotland>

Лилик І.Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

JUGENDSOZIALEKT IM DEUTSCHEN

Der Jugendsoziolekt sowie Jugendsprache bleibt in der Sprachwissenschaft ein großes Thema für Diskussion und Forschungen. Der Grund dafür ist die Konfrontation von sprachlichen Varietäten, unterschiedlichen Stilarten und die ständige Entstehung der Neuschöpfungen. Die Besonderheiten des jugendlichen Sprachgebrauchs wurden

bereits von Heinrich Löffler, Eva Neuland, Matthias Heine und anderen SprachwissenschaftlerInnen erforscht.

H. Bußmann definiert Soziolekt als Dialekt von sozialen Gruppen, der im Weiteren die Sprachvarietät bezeichnet. Soziolekte entstehen aber auch in den Berufs- oder Fachbereichen. Man unterscheidet darunter zum Beispiel standardsprachliche Soziolekte wie Hochdeutsch, nicht standardsprachliche wie der Berliner Stadtdialekt und Soziolekt einer Sportgruppe oder eines Freundkreises [1, S. 634].

Der Soziolekt der Jugendlichen als der Sprachgruppe bezieht sich auf die Jugendsprache. Unter der Jugendsprache versteht man also eine durch lexikalische sowie strukturelle, phonetische Besonderheiten und Merkmale geprägte Sprache, die vor allem von Jugendlichen in unterschiedlichen Altersgruppen in Kommunikationssituationen benutzt wird [3, S. 200]. Die Sprachwissenschaftlerin Eva Neuland betrachten die Mündlichkeit und Umgangssprache als „insbesondere typische Merkmale für Jugendsprachen“ [2, S. 102].

Ein häufig herangezogenes Konzept in der Jugendsprachforschung ist die Identität, und zwar die sozialpsychologische Identität. Die Linguistin P. Eckert sagt darüber, dass „Sprachmerkmal in der Soziolinguistik die soziale Identität signalisiert“ [3, S. 201], z.B. eine regionale Identität. Das heißt, dass ein Sprecher in einer Gemeinschaft diejenigen Sprachredewendungen benutzen wird, die sein individuelles Profil erschaffen können [3, S. 205]. Eva Neuland betont, dass jugendlicher Stil die Funktion erfüllt, die Abgrenzung den Erwachsenen gegenüber zu bestimmen. Eine weitere Funktion dieses Stils ist „die Identifikation in den Innenräumen jugendlicher Lebenswelten“ mit „gemeinsam geteilten Werten“ [2, S. 101].

E. Neuland spricht über ein Variationsspektrum der Judensprache, das unter verschiedenen Faktoren gestaltet wird, wie Geschlechterdifferenzierung, Medien, Zeitgeschichte, Migration, soziale Herkunft usw. (Abb. 1). Die Autorin ergänzt, dass der Varietätenraum auch von anderen Faktoren beeinflusst werden kann, wie auf dem Schaubild [2, S. 103].

Abb.1 Variationsspektrum Jugendsprache

Außer den Varietäten unterscheidet die Sprachwissenschaftlerin die Jugendsprachen nach dem Register, das hauptsächlich lexikalisch und grammatisch bestimmt werden kann, aber auch als soziolinguistische Stile zum Ausdruck gebracht wird [2, S. 104].

Zusammenfassend soll es gesagt werden, dass das Erlernen vom Jugendsoziolekt den Rahmen der ausschließlich linguistischen Studien überschreitet und im weiteren multilingualen Kontext sowie in gesellschaftlich relevanten Bereichen Perspektiven bietet.

Literaturverzeichnis:

1. Bußmann, H. Lexikon der Sprachwissenschaft. Kröners Taschenausgabe, Stuttgart, Kröner, 1990.
2. Neuland, Eva. Jugendsprache. Eine Einführung. Zeitschrift für Rezensionen zur germanistischen Sprachwissenschaft. UTB Verlag, 2018.
3. Eckert, Penelope. Linguistic Variation as Social Practice. The Linguistic Construction of Identity in Belten High. Oxford: Blackwell, 2000.

*Пастушенко Л. І.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)*

NIEDERDEUTSCH IM KONZEPTUELLEN RAHMEN DER REGIONALSPRACHE

Niederdeutsch als Regionalsprache in Deutschland und wie es insbesondere in den Bundesländern durch ein ganzes System von Anreizen gefördert wird, bildet einen soziolinguistisch und kultur- wie auch sprachpolitisch wichtigen Forschungsbereich.

Seit 1999 besitzt Niederdeutsch bekanntlich in Entsprechung mit europäischer Charta den Status einer Regionalsprache und zählt somit zu den meist gesprochenen Regionalsprachen Deutschlands. Historisch ist es so, dass Niederdeutsch / Plattdeutsch aus einer Hanseverkehrssprache (etwa von 1230 bis 1600) immer mehr in den mündlichen Bereich verdrängt wurde und eine Zeitlang sogar einen bedenklichen Ruf der „Bauernsprache“ genoss (vgl. bbb 2021 [2]), was auf sein historisches Schicksal nicht ohne Auswirkung bleiben konnte. So werden Niederdeutsch und Saterfriesisch bis heute als „kleine Sprachen“ bezeichnet (Plattdeutsche Schulen 2018). Eine maßgebliche Untersuchung zeigt: „Der Großteil der Norddeutschen geht davon aus, dass es sich beim Plattdeutschen um einen Dialekt handelt (59,2 %), 39,0 % sehen Plattdeutsch als Sprache an“ [1, S. 28].

Heutzutage gibt es keine einheitliche Definition des Begriffs Regionalsprache. Im maßgeblichen Duden Wörterbuch wird der Begriff Regionalsprache als angrenzend für einen Dialekt gedeutet: „Sprache (Dialekt), die sich auf eine Region beschränkt oder funktional über ein begrenztes Gebiet hinaus nicht verwendbar ist“ (2021). Dennoch besitzt der Begriff „Regionalsprache“ einen besonderen Wert. Die Sprache wird durch eine Einheit von Dialekt- und Regiolekt-Formen gebildet. Dabei ist Regiolekt „Zwischenform von Standardsprache und Dialekt, die Elemente beider Sprechweisen aufnimmt und ggf. eigenständige Varianten ausbildet“ [4, S. 163]. Er prägt den alltäglichen Sprachverkehr der meisten Deutschen, so dass „etwa 80% der Deutschen sich sprachlich in diesem Bereich bewegen“ [4, S. 163]. Die Forscher betrachten die Regionalsprache als eine Einheit von der gesprochenen hiesigen Mundart und des Standarddeutschen als Referenzsprache [3, S. 1]. Dieses Konzept wird andererseits mit dem Begriff „Minderheitensprache“ kombiniert verwendet, wobei die Forscher darauf hinweisen, dass ihre soziolinguistischen Grenzen nicht festgelegt sind und „die geringe Präzision“ besitzen [5, S. 71]. Die Regionalsprache verkörpert ein dialektübergreifendes Phänomen, das die angrenzende Domäne der Staatssprache konstituiert. Dänisch, Friesisch, Sorbisch, Romanes sind dann die Minderheitensprachen.

Die Veränderung des Status des Niederdeutschen hat sich positiv auf seine Entwicklung ausgewirkt, vor allem durch sprachprogrammatische Förderung und dank der zielgerichteten Sprach- und Kulturpolitik der Bundesländer, die zur Region gehören: Niedersachsen, Mecklenburg-Vorpommern, Hamburg, Schleswig-Holstein, Bremen, Nordrhein-Westfalen, Berlin & Brandenburg, Sachsen-Anhalt. Sie liegen alle im niederdeutschen Sprachgebiet. Sie sind verpflichtet, die Leitsätze der Europäischen Charta betreffend den Niederdeutschen Unterricht umzusetzen. Diese Statusaufwertung ist umso mehr bedeutsam, dass die Dialekte „im Norden Deutschlands einer weitaus geringeren Kenntnis und Verbreitung unterliegen als im Süden“ [4, S. 162].

Literaturverzeichnis:

1. Adler, Astrid / Ehlers, Christiane / Goltz, Reinhard / Kleene, Andrea / Plewnia, Albrecht (2016): Status und Gebrauch des Niederdeutschen 2016. Mannheim, 2016.
2. Die Regionalsprache Niederdeutsch / Plattdeutsch (2021). Bildungsserver Berlin – Brandenburg (bbb). <https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/unterricht/faecher/sprachen/>.
3. Klein, Pierre (2019): Zur Definition der Regionalsprache des Elsass. Eine Frage der historischen und kulturellen Identität. In: Badische Heimat, 1/ 2019. S. 1-8.
4. Lameli, Alfred (2006): Regionalsprache im Alltag. In: Nationalatlas Bundesrepublik Deutschland – Leben in Deutschland.
5. Radatz, Hans-Ingo (2013): Regionalsprache und Minderheitensprache. In: Herling, Sandra / Patzelt, Carolin (ed.): Weltsprache Spanisch: Variation, Soziolinguistik und geographische Verbreitung des Spanischen, Handbuch für das Studium der Hispanistik (pp.71-94). Publisher: ibidem-Verlag, Stuttgart.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УТВОРЕННЯ НАІМЕНУВАНЬ ОСІБ ЖІНОЧОЇ СТАТІ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Можливість або неможливість утворення найменування осіб жіночого роду та їх функціонування у мові визначаються як системними закономірностями сполучення словотвірних елементів, так і екстралінгвістичними факторами.

В німецькій мові назва осіб в цілому вмотивована співвіднесеністю граматичного роду з природною статтю. Однак ця вмотивованість не є прямолінійною. Реальний характер категорії роду в назвах осіб перебивається дією різних факторів, вступаючи у протидію з іншими семантичними ознаками, а нерідко і з формально-морфологічними показниками слова.

Вивчення обмежень, які накладаються на сполучність елементів при словотворенні, залишається актуальною і стикається з іншою важливою теоретичною проблемою в області словотворення, тобто, із проблемою лінгвістичної імовірності / потенції, у діалектичному зв'язку з поняттями норми і системи в мові. При потенційних можливостях утворюються нові слова: «потенційні», «оказіональні», «авторські неологізми», «речові», відсутні у до того у мовній традиції.

Вивчення даної тематики безпосередньо зв'язано з гендерними дослідженнями в мові. Оскільки цей науковий напрямок за допомогою лінгвістичного понятійного апарату вивчає відображення гендера в мові: номінативну систему, лексикон, категорію роду та низку схожих об'єктів.

Даний підхід є правомірним і при описанні і поясненні того, як у мові манифестується наявність людей різної статі, які механізми лежать у основі даного процесу.

В даній роботі в вищеназваних аспектах розглядаються обмеження при процесах мовації (Movierung, а також Motion або Mutation). Ціллю роботи було виявлення груп слів, які не приймають участі або обмежено приймають участь у процесах мовації в силу семантичних і інших видів других видів обмежень, визначення інтра- і екстралінгвістичних тенденцій в експліцитній деривації

похідних жіночої статі в рамках теорії лінгвістичної імовірності та гендерного підходу, який вивчає соціально-культурні умови відображення гендеру в мові [1].

Нерозрізнення або нейтралізація ознак статі обумовлюються потребами комунікації. Якщо комунікативно значущою є якісна характеристика особи, характеристика за його діями або поведінкою та інші характеристики, тобто ознака статі в певному контексті ситуації не є релевантною, вживаються немарковані форми. Потреба уточнити ознаку статі викликає появу відповідних мовних засобів [2.75].

Таким чином, область словотворення імен особи є джерелом інтенсивної варіативності. Відсутність корелятивних найменувань жіночого роду від відповідних найменувань чоловічого роду можна пояснити обмеженнями в дистрибуції словотвірних морфем, обмеженнями норми, дією інтегруючої тенденції в мові. Остання виявляється в тому, що найменування чоловічої статі набуває все більш узагальненого характеру, що підвищує інформативність мовних одиниць, а також дією семантичних факторів, які обмежуються окремими шарами лексики і не є основними.

Бібліографічні посилання:

1. Пономарьова Л.Ф. К вопросу об ограничениях в процессах мовации в современном немецком языке // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету//Збірник наукових праць, Серія: Філологія, випуск 33, том 2. - Одеса, 2018, с.89-92.
2. Donalies E. Basiswissen. Deutsche Wortbildung. – Tübingen–Basel: A. Francke Verlag, 2007. – S.74-89.

*Токарева А. В., Шаровська О. Г., Піскун Р. С.
Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро)*

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФІЛОЛОГІВ-МЕДІАТОРІВ КУЛЬТУР

На розвиток суспільства вирішальною мірою впливає тенденція глобалізації світу. Глобалізаційні процеси, з одного боку, дедалі більше сприяють об'єднанню людства, універсалізації суспільних цінностей і норм,

демократизації суспільного життя. З іншого ж боку, подальша уніфікація загострює необхідність збереження локальних культур.

Зміна соціальних та політичних пріоритетів зумовлює зміни у сфері надання освітніх послуг. Так, формування освітньої політики сьогодні вже здійснюється не на рівні держав, а на міждержавному, міжнаціональному рівнях, коли основні пріоритети й цілі проголошуються в міжнародних конвенціях та документах і є стратегічними орієнтирами міжнародної спільноти. Відбувається перехід від виховання громадянина певної країни до виховання громадянина світу, що, в свою чергу, актуалізує необхідність всебічного дослідження аспектів спілкування між представниками різних культур. Невипадково, в останні роки зростає актуальність питань формування особистості – медіатора культур. Медіатор культур – мовна особистість, яка через вивчення іноземних мов пізнає особливості різних культур, а також особливості взаємодії між цими культурами.

Аналіз моделей міжкультурної компетентності М. Байрама, М. Беннета, В. Гудікунста, Г. Єлізарової, Я. Кім, О. Леонтович, Б. Рубена, А. Садохіна, С. Тінг-Тумі свідчить, що більшість авторів виділяють такі її компоненти: 1) когнітивний; 2) процесуальний (*поведінкові та соціо-лінгвістичні уміння та навички*); 3) афективний; 4) особистісний [1]. На важливість вивчення культури з малої «к» (культура поведінки та культура спілкування) вказують такі науковці, як Н. Скляренко, О. Тарнопольський, А. Фантіні [2].

В процесі навчання, студенти напрямку спеціалізації 035 «Філологія» в рамках курсу «Крос-культурна комунікація» Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро) опановують прагматичну складову іншомовного спілкування, розглядаючи такі теми, як: модель культури У. Брембека, моделі Едварда Т. Холла, Л. Самовар та Р. Поттера, модель Гірта Хофстеде; гнучке мислення: важливість, шляхи розвитку, особливості культури ділового спілкування в різних країнах світу: модель Ф. Тромпенаарса – Ч. Хемпден-Тернера; національно-культурні стереотипи й упередження, культурні узагальнення, мовленнєві кліше; крос-культурні стилі комунікації, інтерактивний стиль комунікації, мовленнєві кліше та інші теми. Як результат,

студенти опановують основи професійного ділового спілкування з представниками різних країн; розвивають навички ефективного міжкультурного спілкування, подолання міжкультурних бар'єрів, засвоюють поведінкові та соціолінгвістичні норми різних країн та можливості англійської мови в медіації культур.

Бібліографічні посилання:

1. Токарева А. В. До проблеми формування міжкультурної компетенції студентів Українських вузів / А. В. Токарева // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр./ редкол.: Т. І. Сущенко та ін. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 18 (71). – С. 393-397.
2. Тарнопольський О. Б. Стандарти комунікативної поведінки США / О. Б. Тарнопольський, Н. К. Скляренко. –К.: Видавничий центр "КДЛУ", 2000. – 175 с.

Твердохліб І. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

NEOLOGISMEN IN DER DEUTSCHEN SPRACHE ZUR ZEIT DER CORONAPANDEMIE

Das lexikalisch-semantische System der deutschen Sprache wurde in den letzten zwei Jahren im Kontext der Pandemie durch das Umfeld der neuen Begriffsbestimmung von Coronavirus-Infektion erheblich mit neuen Lexemen und Ausdrücken sowie Neuschöpfungen angereichert. Aus diesem Grund erschien das aktualisierte Online-Wörterbuch der Neologismen des Instituts der deutschen Sprache (Mannheim) [5], das über 1300 Einheiten von „Coronavirus“-Vokabular verfügt. Das Online-Wörterbuch gilt als Forschungsmaterial für diesen Artikel.

Der Terminus Neologismus hat von der Forschungsperspektive ausgehend unterschiedliche Berührungspunkte. Zurzeit stehen in der Wortbildungsforschung viele Neologismusdefinitionen nebeneinander, die aber nicht unbedingt und immer konzeptuell übereinstimmen. U. Helfrich hebt hervor, dass der Neologismus ein schwer zu definierender Terminus sei und traditionell als ein Konfliktpotenzial wegen der uneinheitlichen Definitionen gelte [2].

D. Herberg verweist in seinem Artikel auf das Problem der Erfassung der Neologismen in der deutschen Gegenwartssprache. Seiner Ansicht nach, zeigen die Definitionen von Neologismus in der Fachliteratur die auffällige Vagheit und Uneinheitlichkeit [3]. Einen merkbaren Beitrag zum Thema Neologismen haben in der Theorie solche Linguisten und Sprachwissenschaftler wie D. Rozental, E. Riesel, D. Herberg u.a. geleistet. Die Sachbuchautorin Annette Klosa-Kückelhaus schreibt in ihrer wissenschaftlichen Arbeit „CORONAVIRUS – COVID-19 – SARS-COV-2“ über das Phänomen der deutschen Sprache in der Coronakrise. Selbst das Wort Corona bringt eine Reihe der Neologismen, darunter sind: Coronafall/Coronavirusfall, Coronapandemie/Coronaviruspandemie, Coronainfektion/Coronavirusinfektion, Coronakrise/Coronaviruskrise, COVID-19 / Covid-19 u.a. [4].

E.V. Moskvitin hat in seinem Artikel „Deutsche Wortschöpfungen während der SARS-CoV-2-Coronavirus-Pandemie“ eine Tabelle hergestellt, in der 20 produktivste Wortbildungselemente identifiziert werden, die Hauptbestandteil aller Neologismen in der Coronapandemie bilden: Impf-, Lockdown-, Pandemie-, Maske-, Abstand-, Online-, Geister-, Virus- / Viren, Infektion, Öffnung, Distanz-, Zoom-, Hygiene-, Mund-, Präsenz-, Test-, Homeoffice-, Lockerung-, Quarantäne- u.a. Diese Komponenten lassen sich vielfältig mit anderen Worten kombinieren, wie bzw. Maskenpflicht, Präsenzunterricht, Abstandmaßnahme usw. Der Autor weist darauf hin, dass diese Neologismen das Weltbild der jeweiligen Epoche widerspiegeln [1].

Die Zeit der Coronapandemie hat ihre Prägung in der deutschen Sprache hinterlassen. Mit einer ganzen Reihe der neuen Wörter hat der Wortschatz sich wesentlich erweitert, was den Sprachwissenschaftlern das reiche Arbeitsfeld für weitere Forschungen gibt.

Literaturverzeichnis:

1. Москвитин Е. В. Немецкие неологизмы в период пандемии коронавируса SARS-CoV-2/ Е. В. Москвитин. Филологические науки. Вопросы теории и практики. Philology. Theory & Practice. 2021. Том 14. Выпуск 9. С. 2792-2796

2. Helfrich, U. Neologismen auf dem Prüfstand. Ein Modell zur Ermittlung der Akzeptanz französischer Neologismen. (= Pro Lingua 17). Wilhelmsfeld: Egert, 1993
3. Heller, K./Herberg, D./Lange, C./ Schnerrer, R./Steffens, D. Theoretische und praktische Probleme der Neologismenlexikographie. Überlegungen und Materialien zu einem Wörterbuch der in der Allgemeinsprache der DDR gebräuchlichen Neologismen. (=LS/ZISW/A 184). 1988
4. Klosa-Kückelhaus A. CORONAVIRUS-COVID-19 - SARS-COV-2 [Електронний ресурс]. URL: https://www.ids.mannheim.de/fileadmin/aktuell/Coronakrise/klosa_coronavirus.pdf
5. Neuer Wortschatz rund um die Coronapandemie [Електронний ресурс]. URL: <https://www.owid.de/docs/neo/listen/corona.jsp>.

*Чухно Т. В., Гнітецька М. С.
Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро)*

USING LEXICAL MEANS FOR AN EFFECTIVE RESUME

Nowadays educational syllabuses are so focused on students' academic achievements that they rarely include information on getting learners ready for the very start of work and, as a result, many graduates do not happen to know how to prepare themselves for a job interview or how to write a successful resume. Nevertheless, once students leave higher establishments and plan to build a future career, they are sure to write this official paper. Being an effective means of skills, knowledge and experience, a resume is still a document, which gives prospective employers information why an applicant would be a good fit for their open position.

Although the employer quickly scans a resume, the process of writing it is very complex. Therefore, it is essential to make sure that everything is clearly written and a resume effectively highlights its key characteristics through formatting, ordering, paragraph titles as well the choice of lexical means by using appropriate language. At the same time, using buzzwords, acronyms as well as colloquial expressions and industry-specific vocabulary is not relevant. Also it is worth keeping in mind that thorough proofing a resume for typos, misspellings, and grammatical errors cannot be

undervalued. Even minor mistakes can make a potential employer believe that a candidate is hardly a very careful or conscientious employer.

As for personal information, it is unusual to include birth date and marital status on a resume. Undoubtedly, a resume appears to be a summary of not only person's experience but also strengths that are relevant to the particular job he or she is applying for. For instance, while applying for the position of an accountant, it is worthwhile to mention such personal qualities as being *punctual*, *accurate* or *diligent*. In case of a creative profession, like a designer, remember saying about being *resourceful*, *enthusiastic* and *creative*. However, there is no need to describe qualities too much, especially when they do not relate to future work [1, 2].

Despite the fact that each resume has its own layout, format, look, and style, every resume should contain some basic information, for example, a purpose. In laying down a goal there should be a framework of professional interests as well as a motivation and a short description of what position an applicant is aiming at. *A challenging position in marketing that allows me to utilize my creative skills and critical thinking and to widen my professional experience* can serve as an example for it. In case there are several different purposes, then it would be better to make two or even three versions of a resume, with each of them focused on various aspects [3].

All in all, a resume proves to be a way of advertising skills and presenting qualifications to prospective employers. Definitely, to write an effective and creative resume that can lead to desired results demands experience and time.

References:

1. Bailey S. Academic Writing. A Handbook for International Students. Routledge, 2011. 293 p.
2. Field M. Improve Your Written English: Master the essentials of grammar, punctuation and spelling and write with great confidence. British Library Cataloguing in Publication Data, 2009. 164 p.
3. Yakhontova T.V. English Academic Writing For Students And Researchers. Lviv, 2003. 220 p.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ КАРТИНИ СВІТУ GERMANСЬКИХ МОВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Панченко О. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Перекладознавство як наука є порівняно молодим напрямом, тому його бурхливий розвиток є цілком природнім. Загальновідомими є такі види перекладу як усний і письмовий, послідовний і синхронний, повний і вибіркового тощо. Але ця номенклатура постійно збагачується новими видами. Звернемо увагу на деякі з них. Джуліан Гаус запропонувала поняття закритого та відкритого перекладу. Відкритий переклад – це нова мовленнєва подія в цільовій культурі. Прикладом є документи що стосуються історичних подій та священні тексти. Закритим вважають переклад, який має статус оригіналу в приймаючій культурі. Він не позначений як переклад, а, навпаки, створюється як самостійний текст (недовгочасні тексти на кшталт комерційної реклами, оголошень тощо).

Кайса Коскіне та Оуті Палопоскі зосереджують увагу на понятті повторного перекладу. Цей термін позначає другий або черговий переклад одного й того ж джерельного тексту однією й тією самою цільовою мовою. Більшою частиною це стосується художніх перекладів. Усний переклад для потреб громади (Community translation) уможлиблює доступ до послуг, що надаються місцевими та державними органами влади та спілкування із надавачами цих послуг окремим громадянам або соціальним групам, які не володіють офіційною або регіональною мовою.

Пеетер Тороп ввів поняття тотального перекладу, пропонуючи концепцію що спонукає до розширення кола питань і явищ, які варто включати до предметної галузі перекладознавства. Вона піднімає питання можливості адекватного перекладу в міжсеміотичних операціях між словесними та невербальними текстами, охоплюючи всі види перекладацької діяльності та

запроваджуючи універсальну таксономію процесу перекладання (текстовий, метатекстовий, ін-/інтертекстовий та екстратекстовий переклади).

Пічугіна Т. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ ФРАНЦА КАФКИ «ПРОЦЕС»

Як відомо, роман Франца Кафки «Процес» вперше був виданий уже після смерті автора під редакцією Макса Брода (Franz Kafka *Der Prozess*. Berlin: „Schmiede“, 1925). Це видання неодноразово ставало об’єктом критики, адже Макс Брод не тільки порушив заповіт письменника, а й вніс правки у початковий текст. Саме ця коректура, що мала на меті зробити «Процес» більш читабельним та полегшити рецепцію роману, стала предметом критики науковців. Так, Ф. Байсснер визначив стратегію редагування Макса Брода як «спустошливу правильність шкільного вчителя» („öde Schulmeisterkorrektheit“). Намагаючись нівелювати сюжетні неузгодженості, специфіку написання окремих слів та фрагментарність рукопису, Макс Брод свідомо обрав шлях спрощення «складного, химерного, щільного світу» („eine eigenwillige, befremdliche Dichtwelt“). Лише 1990 року читач отримав можливість ознайомитись з рукописним варіантом «Процесу» (Franz Kafka *Der Proceß. Roman in der Fassung der Handschrift* / Hrsg. von Malcolm Pasley. Frankfurt am M.: S. Fischer, 1990). Саме це видання, здійснене за редакцією Малкольма Паслі, покладене в основу сучасних літературознавчих інтерпретацій роману Франца Кафки.

Отже, вибір видання, за яким здійснюється переклад «Процесу», є проблемою зовсім не другорядною, адже переклад також є інтерпретацією тексту, і не повинен перетворюватися на інтерпретацію інтерпретації. На жаль, український переклад роману Франца Кафки (Кафка Ф. Процес: Роман та оповідання: Пер. з нім. – К.: МП «Юніверс», 1998) спирається саме на редакцію Макса Брода. Загалом, українські видавництва майже ніколи не вказують, за яким виданням здійснюється переклад твору, що, на мою думку, є неприйнятною практикою, особливо ж, коли йдеться про твори, видані в кількох редакціях. У випадку ж роману «Процес» перекладач стикається з непереборними

труднощами вже на рівні заголовку твору. Обране Кафкою архаїзоване написання слова «процес» – „der Proceß“ розширює можливості інтерпретації центрального концепту твору: описаний Кафкою процес не можна інтерпретувати лише як судовий процес, процес – це також метафора вигнання, відчуження героя, процес – це і його очищення, його сходження до істини про себе самого. Здається, Петро Тарашук – автор українського перекладу роману Франца Кафки – послідовно дотримується радянської версії прочитання цього твору: Йозеф К. є маленькою людиною, що стала безневинною жертвою бюрократичної судової машини. Таке прочитання спростовується уже першим реченням роману: “Jemand mußte Josef K. verleumdet haben, denn ohne daß er etwas Böses getan hätte, wurde er eines Morgens verhaftet“. Отже, можливо, хтось обмовив Йозефа К. і знов-таки, можливо, він не скоїв жодного злочину. В перекладі Петра Тарашука цей подвійний сумнів не відтворено: «Напевне, хтось обмовив Йосифа К., бо одного ранку, дарма що він не скоїв жодного злочину, його заарештували». Як бачимо, перекладач не тільки не відтворює другого «можливо», а навіть підкреслює безневинність героя.

Петро Тарашук послідовно знищує амбівалентність твору Франца Кафки, інтерпретуючи образ Йозефа К. як жертви бездушної судової машини. Так, провідні концепти роману „das (hohe) Gericht“ і „das Gesetz“ він перекладає виключно як «правосуддя», навіть «судовий організм» (Gerichtsorganismus) оригінального тексту в українському перекладі перетворюється на «механізм правосуддя». Особливої уваги заслуговує переклад центральної для розуміння роману Кафки легенди «Перед Законом» (Vor dem Gesetz), в якій найбільш повно відтворено кризу метафізики та амбівалентність/парадоксальність роману. Легенда поєднує в собі абстрактне та конкретне, високе та низьке, сакральне та буденне. Багатозначність та амбівалентність концепту «закон» в українському перекладі нівелюється: Закон тут представлений виключно як Палац правосуддя, а селянин (der Mann vom Lande) (у перекладі П. Тарашука – «чоловік з Ланда») перетворюється на позивача, чию скаргу відхилено.

СПОСОБИ ДОСЯГНЕННЯ ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПРИ ПЕРЕДАЧІ ДЕНОТАТИВНОГО ЗМІСТУ МУЛЬТИПЛІКАЦІЙНОГО ФІЛЬМУ «ANBO. SPIRIT OF THE AMAZON»

У роботі розглядаємо особливості відтворення при перекладі такої базової складової тексту як зміст. За основу аналізу досліджуваного мовного матеріалу взято класифікацію складових тексту Л.К. Латишева. Роботу виконано на матеріалі мультиплікаційного фільму *Anbo. Spirit of the Amazon* (2021р.).

Фільм є екологічно спрямованим анімаційним проектом року. Сценарій засновано на міфах та легендах Амазонії, але теми і дизайн персонажів універсальні. Вважаємо, що денотативне значення – це цілісний образ об'єкту дійсності, який називають, та який відображається у свідомості носія мови в своїх типових ознаках, та в яких відображений весь практичний досвід соціуму, який розмовляє на даній мові. У роботі проаналізовано 103 приклади, та згідно класифікації Л.К. Латишева [1], виявлено:

- деякі стійкі для даної етнічної спільноти асоціації, які визиває денотат;
- приписуване денотату символічне значення;
- співвіднесеність денотату з певною лінгвокультурною спільнотою;
- співвіднесеність денотату з певним світоглядом;
- ставлення мовця до денотату;

З'ясовано, що при відтворенні денотативного змісту, пов'язаного з мовою та поведінкою духів, яких цивілізація протягом століть описувала як своїх вихователів та захисників, та які направляють Айнбо в її боротьбі за порятунок Амазонії: броненосець Ділла, тапір Вака і черепаха Мотель Мама, існують певні типи співвідношень.

1. Денотативне значення одиниці мови оригіналу та одиниці мови перекладу повністю співпадають.

2. Обсяг денотативного значення одиниці мови оригіналу покривається сукупністю значень декількох одиниць мови перекладу, або навпаки, сукупність денотативних значень декількох одиниць мови оригіналу покривається значенням однієї одиниці мови перекладу. Денотативне значення одиниці мови

оригіналу частково співпадає та частково розходиться з денотативним значенням однієї або декількох одиниць мови перекладу та навпаки.

3. Денотативне значення одиниці мови оригіналу частково співпадає та частково розходиться з денотативним значенням однієї або декількох одиниць мови перекладу та навпаки.

4. Денотативні значення одиниць двох мов не перетинаються.

Отримані результати свідчать, що основою для перекладацької еквівалентності є той факт, що при розбіжності денотативних значень пари англійських та українських мовних одиниць мають однакові семантичні параметри, під якими прийнято розуміти абстрактні та універсальні значення. Але у випадках контекстів, в яких жоден з еквівалентів не можна застосувати, основним способом передачі денотативного компоненту є його перерозподіл: перехід від однієї одиниці мови оригіналу до декількох у мові перекладу і навпаки.

Бібліографічні посилання:

1. Латышев Л.К. Технология перевода. – М.: Издательский центр Академия, 2005. – 320 с.
2. Ainbo. Spirit of the Amazon (2021). Режим доступу: <https://www.digit.in/digit-binge/movies/ainbo-756851.html>
3. Аінбо. Дух Амазонії (2021). Режим доступу <https://kino-teatr.ua/uk/film/ainbo-52433.phtml>

Корсунь К. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ПОШУК АНАЛОГОВИХ ВІДПОВІДНИКІВ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ НІМЕЦЬКОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ

Молодіжний сленг через свою мінливість та нестабільність створює особливі труднощі для перекладачів. Його елементи можуть проникати в повсякденну розмовну мову, а потім, втрачаючи з часом своє яскраве емоційне забарвлення, переходити до складу нормативного пласту лексики. Саме цим обумовлені як проблеми перекладу, так і укладання словників та семантичних блоків. Включені в подібні роботи елементи мови можуть видозмінюватися,

втрачати свою актуальність, переходити в інший пласт лексики, або навіть повністю зникати. Через це молодіжний сленг є однією з найскладніших і водночас найцікавіших областей дослідження [1, 2].

Результати проведеного дослідження свідчать, що сленгові одиниці та вислови найчастіше перекладаються за допомогою пошуку аналогових відповідників у мові перекладу. Так для перекладу **Bude** (типового для німецької молоді позначення *Haus / Wohnung*) є доречним застосувати точний український аналог з таким же стилістичним забарвленням – **хата**.

Цей же метод використовується для перекладу німецького сленгізму **Digga**, який походить від вислову *dicker Freund*, що буквально перекладається як *товстий друг*, але насправді означає *близький друг*. Частка *sk* у слові *Dicker* була змінена на *gg* у **Digga** через гамбургський діалект. Далі це слово було популяризовано культурою хіп-хопу на півночі Німеччини на початку 90-х років і сьогодні воно використовується в усій країні, особливо в Берліні та Гамбурзі. Українським аналогом до німецького сленгізму є слово **чувак**.

Was geht ab? – це молодіжний відповідник формули привітання *Wie geht's?* Українська молодь також вдається до видозмін фрази *Як справи?: Як ся маєш? Що ти там? Що як?* Тому для збереження відповідного емоційного забарвлення усього вислову в мові перекладу доречно використовувати саме такі сучасні варіанти цієї одиниці.

Вигуки – одне з основних джерел поповнення сленгу в німецькій мові. Поширений сленговий вигук **Hä?** використовують, коли щось незрозуміло; літературним відповідником виступає вислів *Wie bitte?*. Сленгізм **Hä?** не можна перекласти за допомогою способу калькування чи транскодування, тому підбираємо подібний аналог в українській мові – **Га?**, який відповідає контексту та експресивності вислову в мові оригіналу: *Person: «Sag' mal, aus welchem Land kommst du eigentlich?» Ich: «Hä, verstehe die Frage nicht!» / Особа: «Скажи-но, звідки ти взагалі родом?» Я: «Га? Не розумію запитання» [3].*

Отже, після розгляду конкретних прикладів функціонування сленгових одиниць та висловів можемо зробити висновок, що наявність шляхів його

українського перекладу з німецької мови не свідчить про відсутність складнощів під час перекладу. Це пов'язано з необхідністю адекватної передачі не тільки змісту, а й експресивно-стилістичного забарвлення сленгу, що зі свого боку спонукає перекладачів до пошуків оптимальних рішень проблеми.

Бібліографічні посилання:

1. Henne H. Jugend und ihre Sprache : Darstellung, Materialien, Kritik. Berlin : de Gruyter, 1986. 385 S.
2. Schlobinski P. Jugendsprache und Jugendkultur. URL: http://www.bpb.de/publikationen/NE0MPT,0,Jugendsprache_und_Jugendkultur.html
3. Twitter. URL : <https://twitter.com/?lang=ru>

Костомаров В. В., Волкова М. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ВЖИВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ДЖ. АПДАЙКА «КЕНТАВР»

Стилістичні особливості перекладу, чинники, що впливають на їх використання в конкретно взятому випадку, перекладацькі трансформації є темою дослідження в роботах багатьох лінгвістів, серед яких праці Л. С. Бархударова, В. Н. Комісарова, А. Д. Швейцера, Л. К. Латишева, Р. К. Міньяр-Белоручева, Я. І. Рецкера та В. Г. Гака.

Сьогодні ведуться запеклі дебати серед дослідників щодо можливості досягти адекватності при перекладі окремо взятого літературного твору. Досягнення адекватного й еквівалентного перекладу, насправді, є складним процесом, під час якого неминучі деякі змістові та лексико-граматичні втрати. Існує ряд перекладацьких перетворень або трансформацій, що дозволяють зберегти адекватність перекладу на рівні цілого тексту.

Об'єктом дослідження перекладацьких трансформацій цієї статті є роман Дж. Апдайка «Кентавр», який увійшов до збірки романів «Кентавр. Ферма». Переклад українською мовою було здійснено М. Габлевич у 1988 р.

Насамперед розглянемо використання лексичних трансформацій при перекладі роману Дж. Апдайка «Кентавр» українською мовою:

“He himself is the creature on the boundary between heaven and earth” [2, p. 1] («Сама ж людина — створіння, суще на грані між землею і небом») [1, с. 1]). При перекладі займенник «He» змінюється іменником «human», тобто перекладач використовує генералізацію.

“He hesitated to leave its radius of warmth, though the thing in his ankle was thawing, and his stomach assuming an unsettled flutter” [2, p. 3] («Йому не хотілось відриватися від цього тепла, хоч стріла починала плавитись, а в шлунку знову збирався непевний дріж») [1, с. 5]). Перекладачка змінює афірмативне речення на негативне за допомогою частки «не», використовуючи антонімічний переклад.

Щодо граматичних трансформацій, то вони доволі широко вжиті в тексті перекладу:

“His viscera squirmed; a dusty antenna brushed the roof of his mouth” [2, p. 2] («Нутро його здригалось: щось ніби шорстким щупальцем лоскотало піднебіння») [1, с. 3]). Приклад демонструє використання додавання як засобу плавного переходу до іншого речення.

“His hurt leg cursed the turn needed to close the door behind him” [2, p. 3] («Довелось обернутись, щоб зачинити ті двері, і він аж заляв від болю») [1, с. 4]). Це речення є ще одним прикладом граматичної трансформації – зміни порядку слів при його перекладі з метою акцентування уваги читача на слові «біль».

Таким чином, в результаті проведеного аналізу можна говорити про те, що серед найбільш широко вживаних перекладацьких трансформацій у випадку з перекладом оригінального тексту роману Дж. Апдайк «Кентавр» М. Габлевич є додавання, опущення, перестановка, генералізація та антонімічний переклад.

Бібліографічні посилання:

1. Апдайк Дж. Кентавр / Кентавр. Ферма [Пер. з англ. М. Габлевич ; Передм. Т. Денисової] / Джон Апдайк. – К. : Дніпро, 1988. – С. 17–306.
2. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода. М.: ИМО, 1975. – 240 с.

2. Updike John. The Centaur / John Updike. – London : Penguin Books LTD, 1966. – 271 p.

Кущев В. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

DEUTSCHE MEDIZINISCHE TERMINOLOGIE AUS DER PERSPEKTIVE DER ÜBERSETZUNG

Die wissenschaftliche Terminologie besitzt eine wertvolle Rolle in den Prozessen der Reflexion und Präsentation des Themenplans relevanter Texte. Terminologische Textschicht ist ein Kennzeichen für die wissenschaftliche, sozioökonomische und kulturelle Evolution der entsprechenden wissenschaftlich-technischen, sowie linguokulturell bezogenen Textualität. Die Frage nach der Art der Terminologie, ob die Termini und ihr Sinn national oder international sind, ist von großem Stellenwert und ist für die Sprachwissenschaft heute ganz bedeutsam.

In den letzten Jahren ist die ukrainische Terminologie zu einem wesentlichen Thema intensiver Forschung geworden. Diese Entwicklung ist hauptsächlich auf die Notwendigkeit zurückzuführen, ein einheitliches nationales Terminologie-System auszuarbeiten und zu formulieren. Die meisten Wissenschaftler behaupten nicht ohne Grund, dass die medizinische Terminologie durch ein besonders großes Wortgut gekennzeichnet ist und auch einen der sich am weitesten entwickelnden Teil des Wortguts darstellt [2, S. 165].

Die Schwierigkeiten bei der Untersuchung von Termini bestehen in dem Vorhandensein und dem Parallelfunktionieren von einheimischen und entlehnten medizinischen Begriffen [3, S. 22]. Die medizinische Fachsprache ist also eine eigenständige Berufssprache, deren konventionelles Zeichensystem sich historisch entwickelt hat [1, S. 20]. Neue Begriffe treten in das System der Empfängersprache ein und wirken dort einige Zeit, bis sie vollkommen assimiliert werden. In der Funktionsphase gibt es Substantive (Professionalismen Terminoide) – Sprachzeichen / Lexeme mit terminologischer Funktion.

Als Übersetzungsmaterial wurde der Studie ein Artikel über Nikotinsucht, der auf Hauptwebseite des Deutschen Krebsforschungszentrums untergebracht ist, der

Analyse zugrunde gelegt. In diesem Artikel dient das spezielle Problem zum Inhalt: man untersucht und beschreibt allgemein die Wirkung von Nikotin und die Mechanismen der Abhängigkeit von ihm. Was den lexikalischen Bestand des Textes betrifft, so gibt es im Text die speziellen lexikalischen Einheiten, die entweder Termini sind oder terminologisch bezogen sind. Sie bezeichnen medizinische Tatsachen, - Prozesse, Realitäten, Umstände, menschliche Organismus-Reaktionen, Zustände, Abbildung der physischen und psychischen Abhängigkeit, Entzugs-Schritte, pharmakologische Wirkung des Nikotins, Tabakentwöhnungstherapie usw. Besonderes Augenmerk wird bei der Analyse auf die Verwendung von Übersetzungstransformationen gelegt, die für die Übersetzung von medizinischen Texten und Begriffen typisch sind. Aufgrund der Unterschiede in den syntaktischen, grammatikalischen und morphologischen Konstruktionen in Deutsch und Ukrainisch werden lexikalische und grammatikalische Transformationen häufig bei der Übersetzung medizinischer Begriffe verwendet, einschließlich: Generalisierung und Konkretisierung, Ergänzung, Substitution von Wortarten, Permutation von Satzmitgliedern. Trotz der Tatsache, dass die Existenz und Entwicklung der ukrainischen Sprache in viele Jahrhunderte zurückreicht und die Entwicklung der ukrainischen Terminologie als sprachliche Sphäre im letzten Jahrhundert eingeleitet wurde, kann der aktuelle Stand der ukrainischen Terminologie noch nicht als schlüssig bezeichnet werden und muss noch neue Impulse zu seiner Entwicklung schöpfen [4, S. 87].

Literaturverzeichnis:

1. Місник Н.В. Формування української медичної клінічної термінології: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01. К, 2002. – 20с.
2. Навчук Г.В., Ткач А.В. Українська медична термінологія на сучас-ному етапі: проблеми впорядкування. / Буковинський медичний вісник, Чернівці: БДМУ, 2010. Том 14. С. – 163-166.
3. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. - М.:Р.Валент, 2009. — 240 с.

4. Kuzelja, Zenon: Ukrainisch-deutsches Wörterbuch I bearb. von Zeno Kuzela u. Jaroslav B. Rudnyckyj. Unter Mitw. von S. Iwanyckyj u. K. H. Meyer. - Autl - Wiesbaden: Harrassowitz, 1987. – 1514 S.

Москаленко В. С., Анісімова А. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

**ПРОБЛЕМИ ПЕРЕДАЧІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО АСПЕКТУ ПРИ
ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОЇ ГРИ СЛІВ (НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРНЕТ-
СПІЛКУВАННЯ КЛАСИЧНИХ МУЗИКАНТІВ)**

Безумовно, будь-який який текст потребує точної передачі соціокультурного аспекту оригіналу для адекватного сприйняття іншомовним реципієнтом. Якщо мова спілкування та соціокультурне середовище цільової аудиторії відрізняється від тої, що спостерігаємо в оригіналі, виникає гостра необхідність зберегти комунікативну мету мовця за допомогою прагматичної адаптації [1].

Матеріалом для даного дослідження послуговували пости англомовних музикантів у соціальній мережі Reddit (у підрозділі *lingling40hrs*). В них метою мовців є експресивний вплив на співрозмовників і досягнення комічного ефекту. Завдання адекватного перекладу поданих текстів ускладнюється відмінністю соціокультурного середовища англо- та україномовних музикантів: для перших співзвучність терміна/імені композитора з необхідним у контексті словом дуже часто слугує причиною гри слів (або так званих «*dad puns*»), тоді як в середовищі українських музикантів цього майже не спостерігаємо через відсутність фонетичних збігів. А тому при дослівному перекладі соціокультурний аспект втрачається.

Наприклад, у жарті про три ноти «*C, E-flat, and G go into a bar. The bartender says: "Sorry, but we don't serve minors."*» [3] комічний ефект досягається за допомогою багатозначності слова *minor* (мінорний, неповнолітній). Дослівний переклад знищує емотивність фрази. До, Мі бемоль та Соль складають мінорну тріаду, але назвати Мі бемоль неповнолітньою в українській мові вже неможливо. Таким чином, еквівалентності можна досягти лише повним перекроєнням жарту, де бармен поставить претензію солоності ноти Соль,

наприклад. У цьому разі жарт втрачає логічність, і виникає необхідність замінити бармена і місце події на щось пов'язане з випічкою тощо.

Труднощі передачі соціокультурного аспекту можна вдало продемонструвати діалогом з численними випадками гри слів на основі прізвищ композиторів: «– *So you want more from my Liszt? – Nah, I'll rather go out Chopin. – You Schubert that?*» [2]. Тут прізвища заміщають слова, що повинні нести семантичне навантаження речення: *list / Liszt* (список / Ференц Ліст), *shopping / Chopin* (шопінг / Фредерік Шопен), *sure about / Schubert* (впевнений у / Франц Шуберт). Очевидно, що дослівний переклад знищить гумористичну складову вислову, а замінити прізвища іншими та побудувати новий діалог на співзвуччі з українськими словами виявляється неможливим (по-перше, класичних композиторів не так вже й багато, і тим паче тих, прізвища яких були б співзвучними з українськими словами; подруге, надто багато перетворень викликають сумнів у адекватності перекладу).

Отже, як видно у наведених вище прикладах, соціокультурний аспект англійської та української мов у сфері музики дуже відрізняються, тим самим ускладнюючи (якщо не унеможливаючи) їх адаптацію при перекладі. А тому ця сфера залишається відкритою для подальших досліджень та пошуку альтернативних рішень.

Бібліографічні посилання:

1. Залєснова О. В. Прагматичний та соціокультурний аспекти перекладу рекламних текстів / Олена Володимирівна Залєснова // Проблеми семантики слова, значення та тексту. – Київ, 2018.
2. Rachmaninoff's great granddaughter? – URL: https://www.reddit.com/r/lingling40hrs/comments/q3giad/rachmaninoffs_great_granddaughter/hfwqu97/?context=3
3. Three notes walk into a bar... – URL: https://www.reddit.com/r/lingling40hrs/comments/q69uo3/three_notes_walk_into_a_bar/

ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Питання термінології, зокрема термінотворення та управління термінологією (*менеджмент термінології*) є сьогодні не лише теоретичною, а й нагальною прикладною задачею перекладознавчого термінознавства, а також технічної комунікації.

Дослідження функціонування, утворення термінів та їх перекладу представлені як вітчизняними вченими (Т. Р. Кияк, А. М. Наumenко, О. Д. Огуй, А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько), так і зарубіжними (R. Arntz, H. Picht, F. Mayer, I. Hohnhold, K.-D. Schmitz, D. Straub) [1; 2; 3; 5].

Важливим аспектом діяльності сучасного перекладача постало питання управління термінологією, яке пов'язане з активною глобалізацією економічного ринку і необхідністю забезпечити узгоджене вживання затверджених термінів учасниками зовнішньої комунікації та уникнення термінологічної неузгодженості перекладу.

Цей аспект діяльності перекладача ще не знайшов достатнього висвітлення у сучасних перекладознавчих дослідженнях, і є досить новим напрямом, що свідчить про його *актуальність*.

Метою статі є визначення основних принципів відбору термінів до термінологічної бази окремого учасника зовнішнього економічного ринку та управління термінологією.

Під термінологією розуміють «сукупність спеціальних фахових слів і виразів, які використовуються в певній фаховій сфері» [4]. Термінологія предметної області, тобто окремі терміни, які можуть бути як окремими словами, так і словосполученнями, зазвичай організовані у вигляді словників, глосаріїв або тезаурусів.

Термінологічна база відіграє важливу роль для кожної компанії, оскільки вона відрізняє її від інших. Така база постійно оновлюється, тому виникає

потреба нею управляти. Створення та поточне обслуговування термінологічної бази називається *управлінням термінологією*.

Управління термінологією (Terminology Management) – це систематичний відбір, обробка і систематизація термінів у вигляді термінологічної бази з метою забезпечення узгодженого вживання усіх термінів, пов'язаних з продукцією та послугами компанії – у вихідній мові й у всіх мовах, на які перекладаються документи компанії [6].

При формуванні оптимальної термінологічної бази доцільно слідувати наступним принципам: 1) *Точність і однозначність*. 2) *Прозорість (зрозумілість) і мотивованість назви*. 3) *Послідовність*. 4) *Адекватність*. *Мовна економія*. 5) *Здатність до видозмінності*. 6) *Лінгвістична коректність*. 7) *Перевага рідній мові*. 8) *Дотримання норм і стандартів*. 9) *Інтернаціональність*.

Належне управління термінологією дає *наступні переваги*:

- адміністрування спеціальної технічної та фірмової термінології забезпечує єдину універсальну термінологію в усіх перекладацьких проектах;
- прозорість презентації термінів і їх перекладу за допомогою дефініцій, прикладів їх застосування у контексті, наочних ілюстрацій тощо;
- створення «фірмового стилю» компанії і забезпечення її позитивного зовнішнього іміджу завдяки уніфікованим перекладам;
- значна економія часу і коштів завдяки повторному (багаторазовому) використанню збережених у базі усталених термінів у процесі перекладу, що значно прискорює, полегшує і спрощує роботу перекладача;
- термінологічні бази даних можуть бути доступні для використання не лише перекладачами або редакторами, а й усіма задіяними у робочих процесах співробітниками компанії.

Таким чином, використання перекладачем інструментів управління термінологією і пам'яті перекладів значно спрощує і скорочує процес перекладу, що також зменшує затратні ресурси компанії, а крім того сприяє досягненню високої якості перекладної продукції відповідно до світових стандартів.

Бібліографічні посилання:

1. Д'яков А. С., Кияк Т.Р., Куделько З.Б. Основы терминотворения: семантические та социолінгвістичні аспекти. К.: Вид. дім «KM Academia», 2000. 216 с.
2. Кияк Т.Г., Науменко А.М., Огуй О.Д. Перекладознавство (німецько-український напрям): підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 543 с.
3. Arntz R., Picht H., Mayer F. Einführung in die Terminologearbeit. 4., überarb. Aufl. Hildesheim / Zürich / New York: Georg Olms, 2002. 331 S.
4. Duden. URL: <https://www.duden.de/rechtschreibung/Terminologie#bedeutung>
5. Schmitz Klaus-Dirk., Straub Daniela. Erfolgreiches Terminologiemanagement im Unternehmen. Praxishilfe und Leitfaden: Grundlagen, Umsetzung, Kosten-Nutzen-Analyse, Systemübersicht. 2., aktual. Aufl. Stuttgart: tcworld GmbH, 2016. 286 S.
6. Terminologie-Management für den kleinen Geldbeutel. URL: <https://www.parson-europe.com/de/wissensartikel/terminologie-management-fuer-den-kleinen-geldbeutel>

Романів Софія

Національний університет «Кієво-Могилянська академія» (м. Київ)

«ERWEITERTE ATTRIBUTE IN DER DEUTSCHEN SPRACHE UND IHRE ÄQUIVALENTE IN DER UKRAINISCHEN SPRACHE AM BEISPIEL DES ROMANS VON ROBERT M. SONNTAG „DIE SCANNER“»

Unter all den syntaktischen Konstruktionen, an denen die deutsche Literatur reich ist, nehmen die weiten Bezeichnungen einen besonderen Platz ein, weil es nur wenige spezielle Parameter gibt, die ihre Form und Funktion charakterisieren. Oft behalten die Übersetzer den Inhalt der Rede bei, aber ihre Funktion und Struktur ändern sich. Wir werden die Verwendung gleicher Einheiten in deutschen und ukrainischen literarischen Werken am Beispiel von Robert M. Sonntag Roman «Die Scanner» und der Übersetzung dieses Werks von Liuba-Paraskevias Strynadiuk untersuchen. „Die Scanner“ ist eine Antiutopie. Die in dem Werk beschriebenen Ereignisse spielen sich in der isolierten Megapolis und im Jahr 2035 ab. Die Nachbarschaft ist infiziert, und die Stadt wird von der digitalen Technologie und der Zensur völlig überrollt. Im Jahr 2013 wurde Martin Schäuble (Robert M. Sonntag)

mit dem Preis des Wirtschaftsclubs des Literaturclubs Stuttgart ausgezeichnet. Die Übersetzung des utopischen Romans aus dem Deutschen ins Ukrainische stammt von der Autorin und Übersetzerin Liuba-Paraskevias Strynadiuk. Dieses Buch hat die jüngere Generation der ukrainischen Leser in seinen Bann gezogen, so dass wir es nicht ignorieren konnten. Das hat uns veranlasst, sie als Quellenmaterial für die Untersuchung der Besonderheiten der Übersetzung weit verbreiteter Zeichen zu verwenden.

Die Aktualität der Untersuchung wird dadurch bedingt, dass immer mehr Übersetzungsliteratur auf dem ukrainischen Büchermarkt erscheint, das Interesse an den semantischen sprachlichen Konstruktionen und ihre sprachliche Realisierung wächst. Die Erscheinung der großen Anzahl der Meisterwerke der gegenwärtigen Weltliteratur lässt die Jugendlichen lesen, und der ukrainische Liebhaber der Literatur wird immer attraktiver für die ausländischen Schriftsteller.

Das Ziel der Untersuchungsarbeit liegt in der Feststellung der Besonderheiten der Verwendung der erweiterten Attribute und ihre Äquivalente in der ukrainischen Übersetzung des Romans von Robert M. Sonntag „Die Scanner“, die von Liuba-Paraskevias Strynadiuk gemacht wurde.

Wir haben die Übersetzungen der Strukturen analysiert und haben Fazit gezogen, dass 15% der erweiterten Attribute keine identischen Äquivalente in Ukrainisch haben. 30% der syntaktischen Strukturen haben ähnliche Bedeutung, aber die Partizipialkonstruktionen sind nicht behalten. 55 % der bearbeiteten Strukturen haben gleiche Äquivalente, sie haben die Funktionen und Strukturen der erweiterten Attribute.

Nach der Analyse der von Partizip I und Partizip II geschaffenen Zeichen kamen wir zu dem Schluss, dass die meisten dieser Konstruktionen eine gleichwertige Entsprechung in der ukrainischen Sprache haben. Nur 75 % entsprachen genau dem Originaltext und ihre Funktionen blieben vollständig erhalten. Nur 15 % haben eine teilweise korrekte Übersetzung ohne die Verwendung dieses Konstrukts. 10 % der Zeichen haben keine Entsprechung, und die Struktur ist nicht erhalten. Es ist darauf hinzuweisen, dass es im Deutschen Unterschiede im

funktionalen Inhalt einiger syntaktischer Konstruktionen gibt, die bei der Übersetzung Schwierigkeiten verursachen, die mit Hilfe anderer Sprachkonstruktionen behoben werden müssen.

Die Untersuchung der erweiterten Attribute im Original und in der Übersetzung ist aktuell, weil sie die Möglichkeit gibt, die kreativen Methoden des Schriftstellers und des Übersetzers kennen zu lernen und die Elemente der Mitarbeit oder der Einzigartigkeit der nationalen Strukturen festzustellen.

Степанюк О. Л.

Міська бібліотека, відділ іноземної літератури (м. Дніпро)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ

Як відомо, для термінів характерні тісний зв'язок з певним поняттям, явищем або процесом та точність і тяжіння до однозначності, що сприяє їх відносній незалежності від контексту.

Багато англійських термінів у будь-якому контексті відповідають певним термінам українською (тобто є одноквівалентними), і основна частина науково-технічної термінології не входить до складу загальнолітературної мови, залишаючись зрозумілою лише спеціалістам певної галузі знань.

Тим не менш, роль контексту є надзвичайно важливою, оскільки значна кількість термінів – це загальновживані слова, взяті у спеціальному значенні. Так контекст допомагає виявити:

- 1) чи використане слово у своєму основному значенні або у спеціальному технічному;
- 2) у якому зі своїх значень вжито багатозначний термін у цьому конкретному випадку.

Отже, при перекладі науково-технічної літератури найбільш вживаними вважають наступні прийоми: вибір варіантного відповідника, конкретизація, генералізація, смисловий розвиток багатозначного терміна. Розглянемо використання цих прийомів на прикладах.

1) Вибір варіантного відповідника. З точки зору практики перекладу доцільно розрізняти випадки, коли варіантні відповідники слова подано в словнику та коли вони в словниках відсутні частково або повністю. У першому випадку перекладач вирішує завдання вибору одного адекватного в певному контексті варіантного відповідника слова оригінала з кількох, поданих в словнику. Для цього перекладач повинний точно визначити лексико-семантичний варіант слова (тобто, в якому значенні вжито це слово), після чого підібрати належний варіантний відповідник з тих, що наведені в словнику.

2) Прийом конкретизації. Конкретизація використовується в тих випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці нижча, ніж міра впорядкованості відповідної їй за змістом одиниці в мові, якою робиться переклад.

3) Прийом генералізації.

Генералізація (процес, зворотний конкретизації) має місце в тих випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці вища за міру упорядкованості відповідної їй за змістом одиниці в мові, що і полягає в заміні конкретного загальним, видового поняття родовим.

4) Прийом смислового розвитку багатозначного терміна.

Модуляція або смисловий розвиток – це заміна слова або словосполучення іноземної мови, значення яких можна вивести логічним шляхом з початкового значення.

У результаті аналізу було з'ясовано, що при перекладі науково-технічних текстів найчастіше застосовується добір еквівалента (відповідника) у мові перекладу. Якщо ж такий відповідник відсутній, залучають такі прийоми як конкретизація, генералізація й модуляція, що втілюються за допомогою лексичних трансформацій (додавання, вилучення або заміни слова).

Надзвичайно важливою є роль контексту, оскільки значна кількість термінів – це загальновживані слова, взяті у спеціальному значенні. У таких випадках контекст допомагає з'ясувати, у якому зі значень вжито слово (основному чи спеціальному технічному), і в якому зі значень вжито

багатозначний термін. Також іноді контекст дозволяє вилучити деякі компоненти терміна-словосполучення, що маються на увазі.

Бібліографічні посилання:

1. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу: Навчальний посібник. 2001. 290 с.
2. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М., 1990. 247 с.

Штроо Д. В., Лисенко Н. О.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

МУЛЬТИЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АМЕРИКАНСЬКИХ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ НАПОЇВ ТА ПРОДУКТОВИХ БРЕНДІВ

Стислий текст – це текст, що виступає в якості своєрідного повідомлення в письмовій формі, побудованого за допомогою скорочення розгорнутого або первісно короткого тексту, але призначеного для трактування в цілісний текст. Надмірна насиченість інформацією та скорочення рекламного тексту до зрозумілого для реципієнта є головною ознакою стислого тексту.

Постійне збільшення обсягу інформації зумовило появу такого виду тексту. У цьому випадку, використання стислого тексту, незалежно від сфери його використання, допомагає охопити та опрацювати набагато більший обсяг інформації за короткий проміжок часу.

Слово «слоган» походить від галльського *sluagh-ghairm* (*Sluagh* – армія, *Ghairm* – заклик), що означає «бойовий клич». Слоган є одним з основних складових рекламного тексту. При правильному вживанні слоган створює необхідний асоціативний зв'язок ідей, який виражає сутність бренду або рекламного повідомлення.

Ми можемо стверджувати, що слоган є невід'ємною частиною стислого тексту, адже основною його метою є донесення сутності інформації, зацікавлення та привернення уваги з використанням при цьому, що особливо важливо, мінімальної кількості слів.

Для створення адекватного перекладу перекладачам доводиться вдаватися до певних трансформацій. Говорячи про трансформації, що використовуються для перекладу слоганів та заголовків, слід зазначити, що найбільш частими є: транслітерація, антонімічний переклад, компенсація та дослівний переклад.

Прикладом транслітерації є такий слоган: *The only thing like Coca-Cola is Coca-Cola itself*. Аналізуючи його переклад російською мовою, ми можемо чітко простежити процес транслітерації назви напою, де слово *Coca-Cola* передається тим самим *Кока-Кола* так само, як і в мові оригіналу: *Единственное, что похоже на Кока-Кола – это сама Кока-Кола*.

У цьому ж прикладі ми спостерігаємо перекладацький прийом цілісного перетворення. Він є характерним для першої частини слогану та його російського еквіваленту. Англійське словосполучення *The only thing* замінюється одним словом *Единственное*, що значно скорочує та спрощує слоган. Цей же прийом ми бачимо також у слові *like*, яке замінюється цілим словосполученням *что похоже на*.

Частина *Coca-Cola itself* замінюється на російський еквівалент *сама Кока-Кола*, а отже, ми можемо простежити той факт, що фахівець використав прийом перестановки, який характеризується зміною розташування мовних елементів у тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу.

Іспанський варіант слогану звучить наступним чином: *La única cosa como Coca-Cola, es Coca-Cola*. Якщо ми спробуємо перекласти дослівно даний приклад, то отримаємо такий варіант: *Єдина річ, як Кока-Кола – це Кока-Кола*. Порівнюючи цей приклад з варіантом оригіналу ми бачимо, що автор іспаномовного слогану використав прийом опущення. Цей прийом ми можемо спостерігати, порівнюючи дві частини: *is Coca-Cola itself* та *es Coca-Cola*. В оригінальному варіанті автор слогану використовує слово «*itself*», в той час, як в іспанському воно зникає. Отже, автор іспанського слогану максимально зберіг його структуру, майже не використовуючи перекладацьких трансформацій.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Фразеологія привертає до себе дедалі більшу увагу дослідників. За останні роки у вітчизняній та зарубіжній лінгвістичній науці натрапляємо на низку праць, в якій розглядається широке коло питань німецької та української фразеології. Фразеологія – розділ мовознавства, який вивчає стійкі сполучення у мові. До завдань фразеології як лінгвістичної дисципліни входить всебічне вивчення фразеологічного фонду тієї або іншої мови. Важливими аспектами дослідження цієї науки є: стійкість фразеологічних одиниць, системність фразеології й семантична структура фразеологічних одиниць, їхнє походження й основні функції [1, с. 49].

Класифікація фразеологізмів з погляду семантичного злиття їхніх компонентів належить академікові В.В. Виноградову [2, с. 20]. Як відомо, фразеологізми виникають із вільного сполучення слів, яке вживається у переносному значенні. Поступово переносність забувається, стирається, і сполучення стає стійким. Залежно від того, наскільки стираються номінативні значення компонентів фразеологізму, наскільки сильне в них переносне значення, В. В. Виноградов і ділить їх на чотири типи: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення та фразеологічні вирази. Зазначений нами об'єкт «прислів'я» належить до останнього типу, що характеризується наступним чином: «Фразеологічними виразами називаються одиниці, які за своєю граматичною структурою є предикативними поєднаннями слів і речень [2, с. 22]. За комунікативною значущістю розрізняються такі різновиди: 1) загальноновживані прислів'я: *Viele Köche verderben den Brei*. – У семи няньок дитина без ока; 2) приказки типу: *Da liegt der Hund begraben*. – Ось де собака заритий.

Про прислів'я та приказки протягом ряду століть написано чимало цінних праць, що засвідчує існування різних напрямів у сучасному мовознавстві, різних підходів до розв'язання цього важливого питання, що ускладнює подальше

розроблення загальної теорії фразеології [3, с. 120]. Вагомий внесок у розв'язання теоретичних проблем фразеології зробило багато дослідників, з поміж яких В. П. Жуков, І. І. Ковалик, А. П. Коваль, В. В. Коптілов, Ф. П. Медведев, О. О. Потебня, Л. І. Ройзензон, Л. Г. Скрипник, Г. М. Удовиченко, І. І. Чернишова та інші. Прислів'я є специфічним складником народної творчості. В їхньому змісті виявляється здатність людської спільноти відбирати, осмислювати й викладати найтипівіші явища природи, суспільного життя, праці й побуту, висловлюватися про них у стислій, зручній для запам'ятовування й швидкого поширення формі. Завдяки таким особливостям цих мовленнєвих одиниць їх використовують усі покоління кожної нації.

Особливо складним є переклад фразеологічних одиниць, зокрема, прислів'їв, що вимагає чималого досвіду. При перекладі стійких сполучень слів варто також враховувати особливості контексту, в якому вони вживаються. Для багатьох німецьких фразеологічних одиниць характерні багатозначність і стилістична різноплановість, що ускладнює їх переклад на інші мови. Особливо широко фразеологізми використовуються в усному мовленні, в художній і політичній літературі. При перекладі фразеологізму перекладачеві необхідно передати його зміст і відобразити його образність, знайшовши аналогічний вислів у німецькій мові й не випустивши при цьому з уваги стилістичну функцію фразеологізму. За відсутності в німецькій мові ідентичного образу перекладач змушений вдаватися до пошуку «приблизної відповідності» [4, с. 51], тобто схожого еквівалента в мові, на яку здійснюватиметься переклад.

Німецька та українська мови не є спорідненими, належать до різних – германської та слов'янської – груп, тому способи їх перекладу відрізняються відповідно до особливостей словникового складу та інших культурно-лінгвістичних факторів. При перекладі з німецької мови на українську мову слід виділити наступні групи фразеологічних одиниць (у даному випадку – прислів'їв):

- прислів'я, які повністю збігаються в обох мовах як за формою, так і за значенням. Наприклад, (1) оригінал німецькою: *Alles zu seiner Zeit*, що звучить у

перекладі українською мовою як: *Всьому свій час*; або (2) *Besser spät als niemals* у перекладі українською мовою: *краще пізно, ніж ніколи*. (3) Оригінал: *Der Appetit kommt beim Essen*. Переклад: *Апетит приходить під час їжі*.

- прислів'я, які мають однакове значення, але різняться за формою. У цьому випадку використовуються зовсім інші дійові особи, предмети чи слова. Розглянемо декілька прикладів. (1) Оригінал: *wie ein Schwein vor dem Uhrwerk stehen*. Буквальний переклад українською мовою: *стояти, як свиня перед годинниковим механізмом*. Правильний (відповідно до значення) переклад українською мовою: *дивитися як баран на нові ворота*. Тут розглядаються різні тварини, а саме – «свиня» та «баран», але засуджуються вони в одному й тому ж – у недосвідченості. (2) Оригінал: *Fliege nicht eher, als bis dir die Federn gewachsen sind*. Буквальний переклад: *Не літай до тих пір, доки в тебе крила не відростуть*. Правильний переклад: *Не спіши поперед батька в пекло*. В даному випадку фігурують різні образи і слова, однак значення одне й те саме – не поспішай.

Важливо звертати увагу на оточення, в якому перебуває те, чи інше прислів'я, щоб уникнути непорозумінь або перенесення особи із однієї картини світу в іншу.

- прислів'я, в яких немає аналогів або, простими словами, відповідників. Їх можна перекладати або дослівно, щоб акцентувати увагу на словах, або ж скористатися описовим перекладом. У першому випадку виникає небезпека того, що читач сприйме образний вираз, як певну особливість стилю автора. Якщо перекладається римоване прислів'я, то бажано зримувати слова, щоб було відчуття того, що це не просто набір слів, а якесь своєрідне прислів'я з іншої мови, яке читачеві чи слухачеві раніше не було відоме. Перекладач повинен на свій розсуд та, виходячи з контексту, обрати кращий варіант. Найважливіше при перекладі цього виду прислів'їв передати зміст. Наприклад, оригінал: *Besser zehn Neider denn ein Mitleider*. Переклад: *краще десять заздрісників, аніж один співчуваючий*. Інший приклад: оригінал: *Der Ruf ist ein Vergrößerungsglas*. Переклад: *чутки – це своєрідна лупа*.

Іншою небезпекою для перекладу прислів'їв можуть бути такі вирази, які нібито схожі за формою та мають однакові слова, але, насправді, їх значення зовсім протилежне. Наприклад: оригінал: *Hoffen und Harren macht manchen zum Narren*. Переклад: *сподіватися і чекати – дурним стати*. Український відповідник: *нічого, ми подождемо, а все-таки своє візьмемо*. Зображується протилежне сприйняття очікування. Німці стверджують, що треба діяти, в той час коли наші прислів'я про очікування характеризуються позитивним результатом. У цьому випадку треба або продовжувати пошук прислів'їв, в яких очікування та бездіяльність призводить до негативних наслідків, або ж перекладати за допомогою калькування.

Отже, загалом можна зазначити, що на певних історичних етапах схожі умови життя породжували схожі вислови, що з'явилися майже одночасно й цілком незалежно у двох чи навіть кількох народів. Водночас прислів'я та приказки виражають національний характер німецького та українського народу, його самобутність, менталітет, спосіб життя, звички та традиції. Це створюється образами, словесною оболонкою, майстерним влучним словом у прислів'ях та приказках. Основні проблеми при перекладі досліджених одиниць є наступними: 1) формальна різниця (застосування відмінних від мови-оригіналу слів у мові, якою створюється переклад); 2) труднощі пошуку відповідників, що пояснюється специфікою культурного середовища та розвитку; 3) протилежність сприйняття фразеологічних одиниць у мові оригіналу та мові перекладу; 4) неможливість постійного буквального перекладу фразеологічних виразів, адже при такому типі перекладу іноді втрачається цілісний зміст, що може стати перешкодою для правильного сприйняття вживаної одиниці. Переклад фразеологічних одиниць потребує неабиякої обізнаності у мові перекладу та мові оригіналу, культурної специфіки, а також вмотивованого та логічного підходу до підбору потрібного варіанту.

Бібліографічні посилання:

1. Копиленко М. М., Попова З. Д. Очерки по общей фразеологии: Проблемы, методы, опыты. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1990. – 125 с.

2. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке // В. В. Виноградов / Лексикология и лексикография: Избр. тр. - М. : Наука, 1986. – 273 с.
3. Ройзензон Л. И. Лекции по общей и русской фразеологии [Текст] : Учеб. пособие // Л. И. Ройзензон. / М-во высш. и сред. спец. образования УзССР. Самарк. гос. ун-т им. Алишера Навои. – Самарканд : [б. и.], 1973 [вып. дан. 1974]. - 223 с.
4. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. – М., 2001. – 256 с.
5. Coulmas F. Routine im Gespräch: Zur pragmatischen Fundierung der Idiomatik / F. Coulmas. – Wiesbaden, 1981. – 262 S.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩІЙ ТА СЕРЕДНІХ ШКОЛАХ

*Колбіна Т. В.
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
(м. Харків)*

ASPEKTE DER INTERKULTURELLEN KOMPETENZVERMITTLUNG IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT

In der globalisierten Weltwirtschaft ist interkulturelle Kompetenz zu einer wichtigen Schlüsselqualifikation künftiger Fachleute geworden, die den wirtschaftlichen Erfolg und die Auslandstätigkeit von Unternehmen beeinflusst [4].

Unter dem Begriff «interkulturelle Kompetenz» versteht man die Kompetenz, auf Grundlage bestimmter Haltungen und Einstellungen sowie besonderer Handlungs- und Reflexionsfähigkeiten in interkulturellen Situationen effektiv und angemessen zu interagieren» [2]. Die interkulturelle Kompetenz kommt in drei Dimensionen (einer kognitiven, einer affektiven und einer kommunikativ-verhaltensbezogenen) zum Ausdruck. Interkulturelles Wissen bedeutet «Wissen über Gemeinsamkeiten und Unterschiede zwischen Kulturen und trägt dazu bei, die Komplexität einer Kultur zu verstehen» [3].

Die kognitive Dimension der interkulturellen Kompetenz sieht den Erwerb von interkulturellen Kenntnissen über fremde Kulturen voraus, die dem Menschen ermöglichen, Realien seiner eigenen Kultur besser zu erkennen und Besonderheiten einer anderen Kultur herauszustellen. Die affektive Dimension richtet auf die Entwicklung der interkulturellen Sensibilität (grundsätzlich positive und unvoreingenommene Haltung im Umgang mit Menschen aus anderen Kulturen, Offenheit und Toleranz für kulturelle Verschiedenheit). Die kommunikativ-verhaltensbezogene Dimension wird als eine interkulturelle Handlungskompetenz verstanden, die in realen Situationen im Alltags- und Berufsleben realisiert wird.

Interkulturelle Kommunikation im Handlungsfeld Wirtschaft ist eine Form des sozialen Zusammenwirkens der Geschäftspartner – Vertreter verschiedener Kulturen, bei dem berufliche Aufgaben erfüllt werden. Bei der interkulturellen Kompetenzvermittlung an künftige Wirtschaftler schlägt Jü. Bolten vor, «die drei Ebenen des Kognitiven, Konativen und Affektiven sowie die Dynamik kontextueller Interdependenzen im Sinne der fortlaufenden Veränderung der Bedingungen kompetenten Handelns» zu berücksichtigen [1].

Daraus ergeben sich Anforderungen an die Studierenden der Fachrichtung Wirtschaftswissenschaften. Sie haben Kenntnisse über Kulturen ihrer potentiellen Geschäftspartner anzueignen und Erfahrungen in deren Wahrnehmung, Analyse, Vergleich und Auswertung zu sammeln; sie müssen auf Besonderheiten interkultureller Kommunikation psychologisch vorbereitet sein. Für Studierende ist es wichtig, Kulturunterschiede richtig zu interpretieren und mit Empathie darauf zu reagieren, sich anhand der allgemeinmenschlichen Werte zu kommunizieren. Im Fremdsprachenunterricht muss man sie dazu motivieren, die Sprache eines anderen Volkes tiefer zu erlernen; das wird ihnen ermöglichen, das Wesen einer anderen Kultur, deren Werte, das kommunikative Verhalten deren Vertreter zu erkennen. Die Fähigkeit des Menschen, mit der Sprache als Kommunikationsmittel flexibel umzugehen, bedeutet, dass er die Besonderheiten der Kultur, die in der Sprache widerspiegelt werden, erkennt.

Literaturverzeichnis:

1. Bolten, Jü. (2016). Interkulturelle Kompetenz – eine ganzheitliche Perspektive. Polylog 36, S. 23-38. URL.: http://www.polylog.net/fileadmin/docs/polylog/36_thema_Bolten.pdf.
2. Interkulturelle Kompetenz – Schlüsselkompetenz des 21. Jahrhunderts? Thesenpapier der Bertelsmann Stiftung auf Basis der Interkulturellen-Kompetenz-Modelle von Dr. Darla K. Deardorff. URL.: [bertelsmann_intkomp.pdf\(jugendpolitikineuropa.de\)](http://bertelsmann_intkomp.pdf(jugendpolitikineuropa.de))
3. Herbrand, F. (2000). Interkulturelle Kompetenz. Wettbewerbsvorteil in einer globalisierenden Wirtschaft. Bern, Stuttgart, Wien: Verlag Paul Haupt. Bd. 25.
4. Thomas, A. (2006). Interkulturelle Handlungskompetenz – Schlüsselkompetenz für die moderne Arbeitswelt. Arbeit, 15(2), S. 114-125.

*Барабаш І. А.
Дніпропетровська академія музики імені М. Глінки (м. Дніпро)*

ВИВЧЕННЯ ЛЕКСИКИ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Робота з лексикою – важливий компонент кожного уроку іноземної мови – викликає все більше зацікавлення через новітні процеси розвитку у когнітивній та навчальній психології. Чим більше з'являється наукових праць з питання вивчення роботи мозку, тим більше виникає різноманітних методів, які допомагають вивчити іноземні слова якнайшвидше. Головну думку нових методичних течій найкраще виразив гамбурзький мовознавець Вольфганг Бьорнер: «Хто хоче навчити лексики, повинен спочатку мати уявлення про те, як саме вона вивчається» [1].

Відповідь на питання, яким чином вчити слова, щоб вони назавжди закарбувалися в нашій пам'яті, знаходиться в самій пам'яті. Якщо глибше вивчати і спостерігати процес запам'ятовування, то легко можна «домовитися» з нашим мозком не забувати. Тоді стане зрозуміло, що проблема не у пам'яті, а у тих методах запам'ятовування, які ми використовуємо. Це означає, що якщо один метод не працює, треба комбінувати і використовувати максимальну кількість можливостей, які з'явилися сьогодні і не забувати про систематичне повторення вивченого. Прислів'я «Повторення – мати навчання» не втратить своєї

актуальності ніколи, оскільки якщо ми хочемо щось вивчити, одного разу не достатньо. Це довів ще у XIX столітті Герман Еббінгауз, **показавши криву забування**, яка проливає світло на секрети ефективного запам'ятовування інформації. Його дослідження продемонструвало, що протягом перших 20 хвилин після вивчення слів ми будемо пам'ятати лише 60%, а ще через одну годину ми втратимо понад 50% інформації. З плином часу в пам'яті буде залишатися все менше і менше вивченого, і до третього дня ми будемо спроможні згадати тільки 20% інформації. Таким чином, якщо пропустити хоча б один день у повторенні – усе зроблене для вивчення слів виявиться марним.

Звичайно повторення лексики відіграє важливу роль для закарбовування її у пам'яті, але у сучасній методиці існує безліч різноманітних можливостей, які роблять цей процес не тільки продуктивним, але і цікавим. Тому потрібно використовувати як можна більше різних методів для повторення та використання лексики в контексті.

Мовленнєві методи відіграють у цьому величезну роль, тому що якщо ми якомога частіше використовуємо слова в контексті, відбувається включення м'язової пам'яті. Промовляючи слова, ми запускаємо процес неусвідомленого використання, коли наш артикуляційний апарат виконує автоматизовані рухи несвідомо. Це можна порівняти з плаванням або їздою на велосипеді. До таких вправ можна віднести наступні:

- із запропонованими розрізаними словами ставити один одному питання; таким чином відбувається не тільки контекстуальне використання лексики, до роботи підключаються також і тактильні почуття, що підсилює ефект;

- із нових слів скласти пов'язану за змістом історію; спочатку будується логічна схема, в якій слова, поєднуючись один з одним як кільця одного ланцюжка, залишаються у пам'яті. Можна запропонувати алфавіт, який буде опорою для написання діалогу, наприклад:

Anna, was hast du heute gemacht?

Blumen habe ich gekauft.

Cool! Sie verbessern die Laune!

Da hast du Recht!

При запам'ятовуванні слів дуже важливо підключати емоційне забарвлення. Якщо виписувати слова на кольорові папірці й тримати їх часто перед очима, тоді слова швидше залишаться в активному добутку пам'яті. Рекомендується використовувати стікери жовтого кольору, оскільки з психологічної точки зору цей колір пов'язаний з розумовими здібностями, організованістю, увагою до дрібниць, він сприяє концентрації уваги та чіткості думок. Якщо ж при вивченні слів також додавати ритмічні рухи або мелодію, то вони з легкістю запам'ятовуються, тому що наш мозок любить ритм і незвичні форми для нього, і чим частіше ми його дивуємо, тим енергійніше і продуктивніше проходить його робота.

Відмінний спосіб – мнемоніка. Барвисті асоціації або пошук схожих коренів дозволять запам'ятати навіть важкі слова. Наприклад: слово *fahren* («їхати») схоже на українське слово *фара*, тобто виникає асоціація, коли машина їде, вона вмикає **фари**. Дієслово *hören* («слухати») можна поєднати зі словом *хор*. До того в українській мові багато як прямих запозичень з німецької мови, так і дуже схожих за звучанням слів: *Dach* («дах»), *Kreide* («крейда»), *fein* («файний»), *Borg* («борг»), *Grund* («грунт»), *Hain* («гай»), *Draht* («дріт»), *Druck* («друк»), *danken* («дякувати») тощо. Придумувати подібні асоціації краще самостійно, оскільки наші асоціації та емоції дуже індивідуальні, і те, що підійде одному, не запам'ятається в іншого.

Також важливо пам'ятати про вивчення слів за допомогою створення асоціативних схем або так званих **mind maps**. Справа в тому, що наш мозок «не зберігає інформації лінійно чи стовпчиками, а на деревоподібних дендритах, тобто за допомогою певних моделей, схем (патернів) та асоціацій. Отож, що більше ви співпрацюватимете з власним мозком за його методами запам'ятовування, то легше і швидше будете вчитися» [1].

Отже існує багато методів вивчення лексики, але кожен повинен знайти для себе найдієвіший та найоптимальніший варіант, який стане надійним помічником у розширенні словникового запасу.

Бібліографічні посилання:

1. Секрети пам'яті або як ефективно вивчати і запам'ятовувати іноземні слова? – <https://greencountry.com.ua/journal/read/sekreti-pamyati-abo-yak-efektivno-vivchati-i-zapamyatovuvati-inozemni-slova>
2. Як швидко вчити слова. Науковий підхід. – Режим доступу: <https://teachua.com/korysni-statti/2870-jak-shvydko-vchyty-slova-nauchny-pidhid>
3. Поради щодо своєї роботи. Уроки психології для шкільного вчителя. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/method/teacher/747/>

Берестень О. Є.

Університет імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ГРУПОВОЇ РОБОТИ НА УРОЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Групова робота на занятті іноземної мови, на наш погляд, є найулюбленішою формою роботи студентів. Саме під час цієї роботи студенти можуть проявити ініціативу, вільно висказувати свої думки, реалізовувати власні ідеї разом з однокласниками, сперечатися, доводити і переконувати – тобто поводити себе природно, навчатися працювати у команді, набувати досвіду і тим самим ставати впевненими.

Перша активність, яку ми пропонуємо для знайомства з новими студентами, вміщує в собі елементи групової та парної роботи і призначена для студентів з рівнем А2. Групова вона тому, що в ній беруть участь одночасно всі студенти, а парна вона тому, що для виконання завдань формуються тимчасові пари для здійснення діалогу.

Отже, це завдання потребує певної підготовки: викладач готує для кожного студента набір питань. Це мають бути такі:

Wer...

war schon einmal in Deutschland?

spricht mehrere Fremdsprachen? Und welche?

hat ein Haustier? Und welches?

kocht gern?

spielt ein Instrument?

ist sehr sportlich?

hat ein ungewöhnliches Hobby? Und welches?

Студенти мають анкету і повинні обійти всю групу та отримати від слухачів певну інформацію. Складність в тому, що вони мають трансформувати питання і сказати : Warst du schon einmal in Deutschland?

Ми також пропонуємо викладачеві під час виконання цього завдання включати музику. Студенти пересуваються по аудиторії; коли музика зупиняється, вони питають у товариша, який знаходиться поруч. Музика продовжується, діалог має припинитися.

Таким чином, музика регламентує час діалогового мовлення і стимулює співрозмовників говорити швидко. У ході виконання такого завдання порушується бар'єр: страх вступити в розмову з незнайомою людиною.

Хаотичний рух і створення випадкових пар зближує нових учасників і сприяє швидкому налагодженню контакту між ними. Перелік обов'язкових питань активізує знання з граматики та лексики. Наприкінці цього завдання, необхідно підвести підсумки. Викладач має на дошці такі самі питання, а також місце, щоб вписати імена студентів. Він починає питати: Wer war schon einmal in Deutschland? Студенти, які занотували собі цю інформацію, відповідають, а викладач дописує відповіді: Natascha und Sascha. І так далі.

Наступне завдання, яке ми пропонуємо, підходить для повторення теми Wechselpräpositionen. Отже, викладач ділить студентів на 2 групи. Одна група залишає аудиторію і чекає в коридорі. Учасники першої групи швидко пропонують предмети, які вони хочуть заховати. Це мають бути абсолютно випадкові речі. Ховати їх треба в різні місця: під стіл, за сумкою, між книгами тощо. Викладач пише назви цих предметів на дошку, щоб інша група знала, що шукати. Через 5 хвилин заходять учасники іншої групи і починають шукати предмети. Коли предмет знайдений, учасник має озвучити місце схованки німецькою мовою. Наприклад: Der Stift liegt unter dem Stuhl.

Можна ускладнити завдання і попросити студентів утворити перфект: Ich habe den Stift unter dem Stuhl gefunden. Викладач викреслює знайдені предмети на дошці. По закінченню групи міняються ролями: ті студенти, які ховали, виходять з аудиторії, а інші залишаються, обирають предмети і заховують.

Предмети не повинні повторюватись. Місця схову теж повинні відрізнятися, хоча в одній аудиторії це зробити дуже важко. Тобто прийменники використовуються одні й ті самі, а ситуації різні.

Викладач повинен на цьому акцентувати увагу студентів. Крім того, викладач може встановити час, за який студенти мають розшукати предмети, наприклад 10 хвилин. Можливо група не встигне знайти всі предмети за цей проміжок часу. Тому треба сказати, що та група, яка знайде більше предметів за 10 хвилин, виграє.

Наступна активність має назву *Gesundheitsplakat*. Викладач повинен підготувати фломастери або маркери і папір формату А3. У межах цього завдання ми маємо на меті повторити зворотні дієслова, а також умовні речення. Студентів необхідно поділити на групи. Бажано, щоб групи сиділи на певній відстані одна від одної. Це необхідно для того, щоб не було змоги списати. Кожна з них отримує завдання підібрати поради до проблем.

Problem	sich nicht konzentrieren können	Sich oft ärgern	sich nicht wohlfühlen	oft erkältet sein	sich müde fühlen
Tipps	spazieren gehen				

Студенти спочатку проводять опитування всіх членів групи:

Was macht ihr, wenn ihr euch nicht konzentrieren könnt?

Ich gehe dann spazieren.

Ich mache Konzentrationsübungen usw.

Після того як усі відповіли, інформація відображається на плакаті. Студенти можуть використовувати різні кольори, додавати смішні малюнки, тобто креативність і оригінальність на першому місці. Викладач має слідкувати, щоб усі учасники брали участь у процесі.

Зазвичай буває так, що у групі обирають одного студента, який гарно пише, і він виконує всю роботу. Таким чином групова робота може перейти в індивідуальну, а це не бажано. Тому викладач повинен заохочувати і спонукати студентів до активної участі в усіх процесах.

По закінченню кожна група презентує свій плакат на дошці. Вся група виходить до дошки і коментує свої нотатки за таким взірцем: Wenn wir uns nicht konzentrieren können, gehen wir spazieren oder machen wir Konzentrationsübungen usw.

Отже, ми дійшли таких висновків: групова робота сприяє зближенню студентів, допомагає позбутися нерішучості й скутості та почати спілкування; групову роботу можна побудувати таким чином, що студенти будуть рухатися по аудиторії, що дуже корисно, оскільки під час руху створюється ситуація наближена до реальності й мовний матеріал краще запам'ятовується; під час групової роботи студенти постійно спілкуються між собою у формі діалогу, тобто всі студенти розмовляють, а не чекають, коли їх запитає викладач; кожен студент отримує конкретне завдання, активно бере участь у процесі, а не сидить осторонь. Він може поставити запитання своєму товаришу або викладачеві, якщо йому потрібна допомога. Таким чином, пасивні студенти активно включаються в роботу; групова робота урізноманітнює процес навчання, позбавляє від рутинного виконання однотипних вправ.

*Голяк В. І., Пугачова А.
Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро)*

INTERNET IM KOMMUNIKATIVEN FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Die Förderung kommunikativer Kompetenz ist das Hauptziel des Fremdspracherwerbs, alle anderen Ziele (Bildung, Erziehung, Entwicklungsförderung) werden im Prozess der Verwirklichung dieses Hauptziels realisiert. Kommunikative Lehrmethode beinhaltet das Erlernen der Kommunikation und die Entwicklung der Fähigkeit zur interkulturellen Interaktion, was die Grundlage des Internets ist. Ohne Kommunikation macht das Internet keinen Sinn - es ist ein internationaler multinationaler, interkultureller Verein, dessen Funktionstüchtigkeit auf der elektronischen Kommunikation von Millionen von Menschen auf der ganzen Welt basiert. Im Internet findet die gigantischste Konversation in Bezug auf von Größe und Teilnehmerzahl statt.

Durch die Teilnahme an einem Fremdsprachenunterricht wird ein Modell echter Kommunikation geschaffen. Durch die Kommunikation in einer echten Sprachumgebung, die das Internet bietet, geraten die Lernenden in reale Lebenssituationen. Kommunikative Lehrmethode ist eine Strategiemodellierung der Kommunikation, die darauf abzielt, psychologische und sprachliche Kommunikationsbereitschaft, bewusstes Verständnis des Materials und damit verbundene Handlungsweisen sowie das Anforderungsbewusstsein der Aussage zu schaffen. Für den Nutzer ist die Umsetzung eines kommunikativen Vorgehens im Internet nicht besonders schwierig. Die kommunikative Aufgabe sollte den Lernenden ein Problem oder eine Frage zur Diskussion bieten, und die Lernenden teilen nicht nur Informationen, sondern bewerten sie auch. Die Nutzung des Internets für die Kommunikation ist so motiviert wie möglich.

Beim Unterrichten authentischer Sprache hilft das Internet bei der Entwicklung von Fertigkeiten und Fähigkeiten der gesprochenen Sprache sowie beim Erlernen von Vokabeln und Grammatik, was zu echtem Interesse und damit zur Effizienz führt. Darüber hinaus entwickelt das Internet Fähigkeiten, die nicht nur für eine Fremdsprache wichtig sind: Analyse, Synthese, Abstraktion, Identifikation, Vergleich, Komparation, verbale und semantische Prognose und Vorausnahme usw. Internet entwickelt die sozialen und psychologischen Qualitäten der Studierenden: ihr Selbstbewusstsein und ihre Teamfähigkeit; schafft eine lernfreundliche Atmosphäre als Mittel eines interaktiven Ansatzes.

Das Internet ist nur ein technisches Hilfsmittel des Lernens, und um optimale Ergebnisse zu erzielen, ist es notwendig, seine Nutzung kompetent in den Unterrichtsprozess zu integrieren. Bei der Anwendung innovativer Lernansätze, geschickt kombiniert mit traditionellen Technologien, ändert sich die Rolle des Lehrers, dessen Hauptaufgabe es ist, den Erwerb einer fremden Sprache von Lernenden zu unterstützen und zu lenken. Studie und Umsetzung in die Praxis innovativer methodischer Ansätze bieten Lehrern die Möglichkeit, neue Arbeitsmethoden umzusetzen und zu verbessern, die Effizienz des Bildungsprozesses und den Wissensstand der Schüler zu erhöhen. Die Einführung innovativer Methoden fördert

die Qualität der Präsentation von Bildungsmaterial und die Aneignung von Kenntnissen, bereichert den Bildungsinhalt, erhöht die Motivation für das Erlernen einer Fremdsprache, schafft die Bedingungen für eine engere Zusammenarbeit zwischen Lehrern und Studierenden.

Literaturverzeichnis:

1. Інноваційні технології навчання іноземних мов професійного спрямування Матеріали науково-методичного семінару (Київ, 23 лютого 2017 року). – Режим доступу: https://www.naiau.kiev.ua/files/naukovadiyalnist/naukovi-zaxodi/zbirniki/2017/zbir_inavac_inozmov.pdf
2. Gornik D. P., Jungmann T. Fremdsprachenerwerb. – Режим доступу: <https://www.socialnet.de/lexikon/Fremdsprachenerwerb>
3. Мартинюк А.П. Сучасні технології у вивченні іноземної мови / А. П. Мартинюк // Комп'ютерно- 74 інтегровані технології : освіта, наука, виробництво. – Луцьк, 2011. – Вип. № 4. – С. 85-88.

Гонсаліс-Муніс С. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

TEACHING LANGUAGE AND CULTURE TO ENGLISH LANGUAGE LEARNERS

The research, carried out by quite a number of scientists (Brown [1]; Schulz [6]; Kramsch [4]), has shown that teaching a foreign language and culture are closely interconnected and this integrated approach is an essential part of any language teaching process. According to H. D. Brown, a foreign language student cannot acquire a second language without a proper acquisition of a second culture, hence we cannot separate the two without losing the significance of either language or culture [1, p. 190].

Although the question of teaching culture in a FL classroom is beyond doubt now, the ways how it should be done remain controversial. The number of techniques and methods for teaching culture is quite impressive. They include the use of authentic materials, cultural capsules (Taylor & Sorensen [7]), culture clusters (Meade & Morain [5]), culture assimilators (Fiedler, F., Mitchell, T. & Triandis, H. [3]), culture islands, the usage of literature, drama, music, cultural events and celebrations, etc. Here I would

like to dwell on some strategies and techniques, which might be useful in implementing the goals for teaching culture into the classroom practice.

The first technique is called *culture islands*. It emphasizes the importance of creating a cultural island in a FL classroom from the first day of class. Posters, pictures, maps, signs, and realia of many kinds are essential in helping students develop a mental image. Short presentations on a topic of interest with appropriate pictures or slides add to this mental image. A teacher can start students off by making them aware of the influence of various foreign cultures in this country. Students may be introduced to the borrowed words in their native language or the place-names of their country. This helps them to realize they already know many words in the target language.

Culture capsules might also be used as a method of teaching culture. Culture capsules are generally prepared out of class by a student but presented during class time in 5 or 10 minutes. The concept was developed by Taylor & Sorensen in 1961 [7, p. 351]. A Culture capsule consists of a paragraph, which contains an explanation of one minimal difference between let's say a Ukrainian and an American custom along with several illustrative photos and relevant realia. The cultural insights from the culture capsule can be further illustrated by role playing.

Culture capsules are one of the best-established and best-known methods for teaching culture. Basically a culture capsule is a brief description of some aspect of the target language culture (e.g., what is customarily eaten for meals and when those meals are eaten, marriage customs, etc.) followed by, or incorporated with contrasting information from the students' native language culture. The contrasting information can be provided by the teacher, but it is usually more effective to have the students themselves point out the contrasts [7, p. 353].

The teaching technique of culture assimilators was developed by F. Fiedler, T. Mitchell & H. Triandis in 1971. The culture assimilator provides the student with 75 to 100 episodes of target cultural behavior. Culture assimilators consist of short (usually written) descriptions of an incident or situation where interaction takes place between at least one person from the target culture and persons from other cultures (usually the native culture of the students being taught). The description is followed by

four possible choices about the meaning of the behavior, action, or words of the participants in the interaction with emphasis on the behavior, actions, or words of the target language individual(s) [3, p. 96].

Students read the description in the assimilator and then choose which of the four options they feel the correct interpretation of the interaction is. Once all students have made their individual choices, the teacher leads a discussion about why particular options are correct or incorrect in interpretation. Written copies of the discussion issues can be handed out to students although they are not obligatory. It is imperative that the teacher plan what issues the discussion of each option should cover [3, p. 97].

With the development of digital technologies it has become much easier to use a variety of authentic cultural materials in a FL classroom. Through the use of interactive media, students become less dependent on the printed word and more engaged with authentic cultural content which they can access and explore freely, with the incorporation of technology both the teacher and the students become part of the interactive environment [2, p. 82]. The activities which can be useful in a FL classroom include the use of multiple media (watching films, TV series, listening to music, audio books, podcasts), using social networking sites such as Instagram, Facebook, Tik Tok, Twitter, writing blogs or making websites, etc.

In conclusion I would like to stress that successful integration of culture and language teaching can contribute significantly to general human knowledge as well as improve students' language skills. And the digital technologies allow teachers to create new techniques, reevaluate and improve some traditional techniques that help bring the target culture into the classroom.

References:

1. Brown, H.D. Principles of language learning and teaching / H.D. Brown. – New York, NY: Pearson Education, 2007. – 267 p.
2. Dema, O., Kramer Moeller, A. Teaching culture in the 21st century language classroom / O. Dema, A. Kramer Moeller. – Faculty Publications: Department of Teaching, Learning and Teacher Education: University of Nebraska – Lincoln, 2012. – 91 p.

3. Fiedler, F., Mitchell, T. & Triandis, H. The culture assimilator: An approach to cross-cultural training / F. Fiedler, T. Mitchell & H. Triandis // Journal of Applied Psychology, 55(2), 1971. – pp. 95-105.
4. Kramsch, C. Language and culture / C. Kramsch. – Oxford: Oxford University Press, 1998. – 435 p.
5. Meade B., Morain, G. The culture cluster / B. Meade, G. Morain // Foreign Language Annals, 6(3), 1973. – pp. 331-338.
6. Schulz, R.A. The challenge of assessing cultural understanding in the context of foreign language instruction / R.A. Schulz // Foreign Language Annals, 40(1), 2007. – pp. 9-26.
7. Taylor, H.D., Sorensen, J.L. The culture capsule / H.D. Taylor, J.L. Sorensen // The Modern Language Journal, 45(8), 1961. – pp. 350-354.

Знанецький В. Ю.

Український державний університет науки і технологій (м. Дніпро)

НАВЧАННЯ СПІЛКУВАННЮ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

Навчання студентів технічного ВНЗ сьогодні передбачає підготовку фахівців високого рівня не лише в професійному плані, але й тих, що володіють іноземною мовою, як засобом спілкування в різних сферах діяльності. У зв'язку з цим можна говорити про те, що навчання студентів реальному спілкуванню іноземною мовою вже на початковому етапі є найважливішою складовою практичної підготовки майбутніх фахівців.

Каналом, за допомогою якого здійснюється взаємодія з іншими людьми, є спілкування. Мета спілкування виступає основним чинником, оскільки саме вона визначає вибір стратегії і тактики і може бути досягнута шляхом послідовного рішення комунікативних завдань. Найважливішою попередньою умовою здійснення комунікативного акту мовного спілкування виступає ситуативна необхідність, тобто виникнення у індивіда якоїсь потреби, вирішити яку він зможе лише за допомогою вступу в спілкування.

Чинником, який стимулює процес іншомовного спілкування, слід вважати мотивацію засвоєння іноземної мови. Останніми роками ця проблема

досліджувалась у рамках діяльнісного підходу до навчання, розробленого С. Л. Рубінштейном, А. Н. Леонтьєвим та ін. Для оптимальної організації мовної діяльності необхідно виділити типи мотивації. За А. А. Леонтьєвим існує два типи мотивів – зовнішні і внутрішні. Інтерес до процесу навчання іноземній мові тримається на внутрішніх мотивах. При цьому ключовими і вирішальними параметрами вважаються ті, які властиві конкретному суб'єктові: особистий досвід, інтереси та схильності, світогляд, статус у колективі. Щоб визначити зміст навчання, необхідно позначити сфери спілкування як одну з його основних категорій. Враховуючи інтереси і потреби студентів технічного ВНЗ, а також цілі і завдання навчання (які припускають високий рівень професійних навичок), доцільно зробити висновок, що особливо значущою для цього контингенту є виробнича сфера.

В ході навчання іноземній мові в технічному ВНЗ викладачі повинні навчати студентів спілкуванню цією мовою в різних ситуаціях. Орієнтиром в організації навчання можуть служити природні мовні ситуації, а основним засобом виступатимуть вправи, складені на основі автентичних матеріалів, спрямовані на те, щоб студенти мали змогу закріпити необхідний мовний матеріал і учбові мовні ситуації, тобто завдання, що моделюють життєві ситуації. Щоб максимально наблизити умови учбових мовних ситуацій до умов спілкування в реальних умовах, необхідно визначити основні риси такого спілкування. З досвіду роботи зі студентами технічних ВНЗ витікає, що цими рисами є: 1. реальні життєві обставини; 2. зацікавленість студентів у змісті розмови; 3. необхідність вести розмову на іноземній мові – інакше інформація не може бути отримана.

Таким чином, цілком справедливо стверджувати, що використання мови визначається не лише сферою її вживання, але й іншим дуже важливим чинником – соціальною ситуацією. Відповідно до завдань, що стоять перед нами, в процесі навчання особливу увагу слід звертати на придбання здатності варіювати мовні засоби при реалізації конкретного комунікативного наміру. Встановлені вище особливості компонентів змісту навчання дозволяють

говорити про формування у студентів технічних ВНЗ умінь, необхідних для реалізації адекватного іншомовного спілкування.

Бібліографічні посилання:

1. Андриенко Е.В. Социальная психология. – М.: Академия, 2000. – 264 с.
2. Зимняя И.А. Психология обучения иностранным языкам в школе. - М., 1991. – 287 с.
3. Леонтьев А.А. Основы психолингвистики. – М.: Смысл, 1997. – 280 с.

Їжко Є. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

МЕТОД НАВЧАННЯ ЗА СТАНЦІЯМИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК АВТОНОМНОСТІ У СТУДЕНТІВ

Однією з головних цілей сучасної вищої освіти є надання студентам знань і навичок, що дозволяють їм ефективно самостійно регулювати свій процес навчання. Тому автономне навчання все частіше опиняється в центрі процесу вивчення іноземної мови. Метод навчання за станціями є ефективним засобом формування навчальної автономії. Цей інноваційний метод наразі не дуже розповсюджений за браком чіткої схеми побудови заняття. Виникає проблема вибору найбільш ефективного алгоритму впровадження методу навчання за станціями з метою формування навичок автономності у майбутніх перекладачів.

Метод навчання за станціями розглядається у трудах таких вітчизняних і зарубіжних вчених як Р. Бауер [2], Р. Віке [3], Ю.М. Кажан [1], Б. Крокер [4], Х. Хагеман [5] та інших.

Станційне навчання – це форма відкритого навчання. За допомогою цього методу студенти самостійно працюють над окремими аспектами уроку, обираючи матеріал на навчальних станціях.

Матеріали до завдань зручно розкладаються на перших столах, так званих «станціях», щоб кожен студент міг без перешкод ознайомитися з їх змістом. Після ознайомлення студенти повинні обрати собі одне із запропонованих завдань, а також спосіб, за допомогою якого вони будуть його виконувати і вирішити, чи будуть вони працювати поодиноці, вдвох або групою.

Завдання мають бути побудовані так, щоб студенти могли використовувати свій попередній досвід та знання й пов'язувати їх з новою інформацією. Виконання кожного завдання розраховано приблизно на 20-30 хвилин. Протягом цього часу студенти працюють самостійно, але мають можливість звернутися до викладача за допомогою. Викладач виконує консультативну роль, виступає як модератор. Викладач повинен ретельно стежити за ходом виконання завдань і за потреби вчасно приходити на допомогу. Слід заздалегідь підготувати граматичні схеми, таблиці, картки з фразами, які допомагають висловлювати думки, тощо, щоб у випадку необхідності забезпечити цим матеріалом студентів і тим самим зберегти час. Після виконання завдання студенти повинні продемонструвати свої результати всій групі, тобто поділитися інформацією, закріпити та розширити знання інших студентів, залучити їх до взаємодії.

Під час такого заняття студенти тренують усі канали сприйняття інформації. Заняття побудоване таким чином, що спочатку кожен студент самостійно знайомиться з новою лексикою, інформацією за темою певним способом, який максимально підходить до його стилю навчання (сенсорний, візуальний, аудіотативний, комунікативний). Під час другої частини заняття студенти у взаємодії один з одним постійно закріплюють та розширюють знання за темою, виступаючи то активним, то пасивним діячем.

Такий метод залучає студента до активної і відповідальної ролі в процесі навчання, що сприяє формуванню умінь автономного навчання. У процесі навчання за станціями значна відповідальність за перевірку і оцінку результатів покладається на самих студентів. Розгляд остаточних результатів може відбуватись, наприклад, у рамках підсумкової презентації.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що навчання за станціями можна рекомендувати для поглиблення знань, закріплення вивченого матеріалу і проведення підсумків з вивченої теми. Цей метод надає цілу низку переваг, зокрема: він дозволяє здійснювати самостійне навчання з високою долею автономії; студенти переживають ситуації успіху; студенти можуть планувати і

обговорювати спрямування навчання спільно з викладачем; відбувається якісний зворотній зв'язок і системне оцінювання; пропонується цілий ряд методів і різноманітність шляхів для досягнення навчальної мети. Зазначені переваги методу навчальних станцій, однак, досягаються за рахунок якісного матеріалу і вимагають значних зусиль для підготовки занять.

Бібліографічні посилання:

1. Кажан Ю. М. Метод навчальних станцій як один з ефективних методів інтерактивного навчання німецької мови студентів – майбутніх учителів // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (73). Житомир: ВЖУ – 2014. с. 94-97
2. Bauer R. Lernen an Stationen. Neue Möglichkeiten schülerbezogenen und handlungsorientierten Lernens / R. Bauer // Pädagogik. – 1998. – № 7/8. – S. 25-27.
3. Wicke, R. Stationenlernen – was ist das eigentlich? // Fremdsprache Deutsch. 35/2006. S. 5-13
4. Frischekost am Lernbüffet: Wie Sie Stationenlernen erfolgreich in 5 Schritten umsetzen [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.backwinkel.de/blog/stationenlernen/>
5. Stationenlernen [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.betzold.de/blog/stationenlernen/>

*Кузьман С. О.
Університет митної справи і фінансів (м. Дніпро)*

LINGUO-COGNITIVE AND PRAGMATIC ASPECTS OF THE STUDY OF GERMANIC LANGUAGES

The primary orientation of the modern methods of teaching foreign languages is communication. This method necessitates the use of approaches facilitating the formation of communicative and speech skills. Most often such skills are developed with the use of language description material, its presentation and training.

The pedagogical effect of integrative processes is that the pedagogical functions of the discipline are expanded; it is possible to streamline interaction with other academic disciplines in terms of ensuring the deeper assimilation of knowledge and

skills, the formation of concepts. These concepts have the universal character; they are used in mastering the content of various disciplines.

More and more attention has been paid to the problem of integration of Humanities in recent years. This is explained, on the one hand, by returning to anthropological approaches in science. And on the other hand, it is the necessity of complex interdisciplinary research.

It ought to be emphasized that at present there is the growing trend of integration of common and linguistic knowledge.

It is possible to form the communicative competence only if you possess the amount of language material that is necessary for the particular theme and in certain conditions of activity. In other words, communicative competence is unattainable without a sufficient level of linguistic competence. Of course, their distinction is completely conditional.

Linguistic competence includes knowledge of language material at the level of speech skill. It is obvious that linguistic competence is the integral part of the communicative competence. It is understood as the possession of communicative and speech skills necessary for communication in the studied language in natural communication situations, taking into account the parameters of these situations.

The communicative orientation of training the foreign language requires the description of the grammar of the language and, consequently, the teaching grammar. It would make it the true communication instrument and transform from the object of assimilation in the way of activity. The need for knowledge of grammar will be obvious if its assimilation is the communicative-motivated process, if the ability of each language unit to participate in real speech communication is shown. Communication as one of the leading principles of modern methods is also characterized by interest in the student's personality.

The subject of attention for the teacher should be not only the content (what to teach), not only the techniques (how to teach), the subject of training (who is taught). It has great importance that determines the content and methods of training.

References:

1. Бородіна Г.І. та ін. Англійська мова. – Київ: Вища школа, 2000. – 205с.
2. G.I. Borodina, A.M. Spevak. English. – Kharkiv, 2014. – 108с.
3. Заброцький М.М. Педагогічна психологія. – К., 2000.
4. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка. – К., 2001. – 304 с.

Малюк С. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Дистанційне навчання стало невід'ємною частиною освітнього процесу.

Для пошуку інформації сьогодні використовується велика кількість інтернет-платформ – Google, Вікіпедія, YouTube та інші. Проте дистанційне навчання у школах стало викликом для всіх учасників освітнього процесу: вчителів, учнів та батьків. Проблеми дистанційного навчання, насамперед питання мотивації під час навчання, стали темою багатьох дискусій у наукових колах у сфері освіти як у вітчизняній науці, так і за кордоном (О. Ю. Калмикова, А. С. Фоміна, Є. П. Ільїн).

Для вирішення проблеми вмотивованості учнів під час дистанційних курсів були розроблені рекомендації, дотримання яких позитивно впливає на навчальний процес. Так, рекомендується мати чітке уявлення про мету та ціль уроку та курсу загалом, допомагати студентам вчитися дистанційно, бути готовим змінити вимоги курсу при необхідності, створити теплу, затишну атмосферу під час курсу [2, с. 67].

Зміст та дизайн є важливими складовими дистанційного курсу. Для розробки курсу дистанційного навчання у середній школі зазвичай використовуються спеціальні платформи, прикладами яких є LMS (Learning Management System) та Moodle – системи управління курсами дистанційного навчання. За їх допомогою вчителі з іноземної мови можуть здійснювати структурування текстів, формування системи посилань та інше, що плідно слугує реалізації навчального процесу [3].

У наукових дослідження з методики йдеться про поняття особливих «педагогічних технологій» стосовно дистанційного навчання. Так, на слушну думку О. В. Калмикової, в контексті цілеспрямованої, методичної діяльності учасників навчального процесу задля досягнення ефективної реалізації поставленої мети, мають бути залучені такі технології, як навчання в співробітництві, дискусії, рольові й ділові ігри, кейс-технології [1, с 117].

Важливим аспектом є також організація контролю під час дистанційного навчання. Рекомендованим у середній школі є систематичний контроль, що засновується на своєчасному зворотному зв'язку з викладачем. Саме тому курс дистанційного навчання іноземної мови передбачає гнучке комбінування самостійної роботи учнів з різними інформаційними джерелами та своєчасної взаємодії з викладачем курсу. Окрім цього, рекомендованим є проведення спільних або парних проектів, групових та індивідуальних презентацій, вікторин тощо [3].

Отже, дистанційне навчання ставить перед викладачами певні обов'язки та задачі, освоєння та впровадження в навчальний процес інформаційно-комунікаційних технологій, сучасних освітніх та технічних засобів, а також розробку дистанційних курсів. Дистанційне навчання також є мотивуючим фактором у вивченні іноземних мов та сприяє формуванню мовної комунікативної компетенції, а також культурних і професійних компетенцій.

Бібліографічні посилання:

1. Калмыкова О.В. Онлайн-обучение – высшее образование для всех. Перспективы развития информационных технологий: сб. материалов XIX Междунар. науч.-практ. конф. / под общ. ред. С.С. Чернова. Новосибирск, 2014. С. 115–119.
2. Мусієнко О.Л., Зелінська О.В. Дистанційне навчання у вищій школі: моделі і технології// Наука в інформаційному просторі: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф., – Д. : Біла К.О., 2011. – С. 66 – 72.
3. Полат Е. С. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособие. М.: Академия, 2004. 416 с.

FERNSTUDIUM BEIM ERLERNEN VON FREMDSPRACHEN IN DER HOCHSCHULE

Durch die Pandemie verursachter Übergang zum Fernstudium ist sowohl für Lehrer als auch für Studenten zu einer unerwarteten und durchaus ersten Herausforderung geworden. Daher wurde das Thema von Fernstudium sehr relevant. Und obwohl das Fernstudium kein Vollzeitstudium ersetzt und auch nicht langfristig geplant war, kann es nicht nur während der Quarantäne, sondern auch in der weiteren systematischen Arbeit mit den Studenten, besonders beim Erlernen von Fremdsprachen, ein wirksames Instrument sein.

Die Besonderheit des Erlernens von Fremdsprachen besteht unserer Meinung nach darin, dass es im Zuge der Beherrschung des Fernstudiums auf jeder Stufe der Ausbildung erfolgreich eingesetzt werden kann. Die Wirksamkeit eines solchen Trainings hängt von der Qualität der methodischen Unterstützung ab, die jeden Unterricht begleitet. Sie können nicht einfach den fertigen Lehrstoff eines regulären Unterrichts nehmen und online übertragen, denn das Fernstudium hat seine eigenen Besonderheiten. Am rationellsten ist die Aufteilung des Materials in Theorie, die die Studenten selbstständig erarbeiten, und praktische Kurse, die online durchgeführt werden. Daher ist die Entwicklung elektronischer Lehrbücher einer der führenden Bereiche, um das Fernstudium einzuführen.

Es liegt auf der Hand, dass im Fernstudium hauptsächlich die folgenden Arten von Arbeit verwendet werden sollten: Arbeit mit Video, Präsentation, Text. Da es schwierig ist, die Aufmerksamkeit der Studenten auf sich zu ziehen, sollten helle Inhalte verwendet werden, besonders relevante Videos und Animationen. Denken Sie daran, dass es nicht zu viel Inhalt geben sollte. Das Ansehen und Diskutieren kleiner Videos kann eine ideale Arbeitsmethode sein. Gewöhnlich nutzt man Skype, Zoom, Google Meet.

Außerdem eröffnet die Online-Kommunikation vielfältige Möglichkeiten für die individuelle Arbeit mit den Studenten. Natürlich ist es unmöglich, private Nachrichten sofort zu beantworten, aber nach dem Ende des Unterrichts können Sie nach alle Fragen der Studenten beantworten, was ihr Interesse steigert.

Zusammenfassend ist festzuhalten, dass das Fernstudium trotz einer Reihe von Nachteilen gewisse Vorteile hat. Ja, Online-Lernen ist für Lehrer und Studenten ein ungewöhnliches Format, aber es bietet viele Möglichkeiten und ist teilweise eine wirklich gute Lösung. In der heutigen globalen Realität erfüllt das traditionelle Hochschulsystem nicht mehr die Bedürfnisse des Studentenpublikums, und nur durch den Einsatz von Fern-, Internet- und Mobiltechnologien können Lehrer und Studenten nicht nur während des Präsenzunterrichts produktiv und partnerschaftlich zusammenarbeiten, sondern auch außerhalb der Hochschule. Die Zukunft liegt im Blended Learning, das leicht verschiedene Regime wechselt: Offline- oder Online-Komponenten erhöhen oder reduzieren, verschiedene Formen und Strategien entsprechend den Möglichkeiten, Bedürfnissen und Herausforderungen der Gesellschaft wählen. Daher sehen wir die Perspektiven für weitere Forschungen in der aktiveren Einführung von Fernstudium in den Bildungsprozess, besonders beim Erlernen von Fremdsprachen in der Hochschule.

*Пономаренко О. В.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)*

TEACHER'S PORTFOLIO

Teacher's professional growth is a constituent part of teaching process. But how to follow and to evaluate its steps and stages? While speaking about students' assessment and self-evaluation we mentioned student's portfolio which included several items reflecting learner's progress. But why not consider teacher's portfolio as a comfortable and useful way of teachers' professional growth evaluation.

So, what is teacher's portfolio? It is a factual description of a professor's teaching strengths and accomplishments. It includes documents and materials, which collectively represents the scope, development and quality of a professor's teaching performance. It presents selective information on teaching activities and solid evidence of their effectiveness. It should include course planning and preparation, actual teaching examples, evaluation of students and feedback and observers' feedback.

What goes in the portfolio? Material from oneself: Personal teaching philosophy, strategies, objectives and methodologies. (Activity: have participants write what they

do in the typical class, then get them to explain why or what are their objectives in doing that.) The Teaching Philosophy is the cornerstone of a teaching portfolio. It serves as the reflective narrative that ties all of the pieces together in a logical, meaningful way. You should consider devoting ample time to the development and revision of your teaching philosophy. It may include: statement of teaching responsibilities, including titles, enrollments, level, required or elective; representative course syllabi detailing course content and objectives, teaching methods, readings, homework assignments; participation in programs for improvement of teaching skills; description of curricular revisions, including new course projects, materials, and class assignments; instructional innovations and assessment of their effectiveness; a personal statement regarding long term teaching goals; description of steps taken to evaluate and improve one's teaching.

Teacher's portfolio should also include material from others: statements from colleagues who have observed the professor in the classroom; statements from colleagues who have reviewed the professor's teaching materials; student course or evaluation data; honors or awards; documentation of teaching development activity through the campus center for teaching and learning; statements by alumni on the quality of instruction.

Of course, there are items more or less understandable. Ones will take a lot of time to prepare and will require someone's help, others – easy and clear to deal with.

Сафонова Н. А.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

SOCIOCULTURAL APPROACH TO TEACHING ENGLISH IN MULTILINGUAL CONTEXT

Multilingualism and multiculturalism are functional realities in today's European societies. These realities challenge traditional visions of language education, where each language is taught one after another as first and successive foreign languages. However, advances to promote multilingualism in and through this one-language teaching paradigm face resistance due to contradictions at different levels. One important contradiction concerns the individual language-teaching professional

who supposedly works in favour of multilingualism, yet, has usually been trained as a specialist in one language [1].

The use of multiple languages in education may be attributed to numerous factors, such as the linguistic heterogeneity of a country or region, specific social or religious attitudes, or the desire to promote national identity. In addition, innovative language education programs are often implemented to promote proficiency in international languages of wider communication together with proficiency in national and regional languages. In many parts of the world in countries multilingualism predominates and in which children are exposed to numerous languages as they move from their homes out into surrounding communities and eventually through the formal education system.

Functional plurilingualism means understanding and making oneself understood are central to foreign language teaching in school. As long as the understanding is successful, then any mistakes that occur play a subordinate role. The technical term for this concept of plurilingualism is functional plurilingualism.

The Use of First and Second Languages in Education. There are three different types of countries: (1) those with no (or few) mother tongue speakers of the language of wider communication (e.g., Haiti, Nigeria, the Philippines); (2) those with some mother tongue speakers of the language of wider communication (e.g., Guatemala); and (3) those with many mother tongue speakers of the language of wider communication (e.g., Canada, New Zealand, the United States). Several conclusions can be drawn from this study:

Success in school depends upon the child's mastery of cognitive/academic language, which is very different from the social language used at home.

The development of cognitive/academic language requires time (4 to 7 years of formal instruction). Individuals most easily develop literacy skills in a familiar language [2].

Individuals most easily develop cognitive skills and master content material when they are taught in a familiar language. Cognitive/academic language skills, once

developed, and content/subject material, once acquired, transfer readily from one language to another.

The best predictor of cognitive/academic language development in a second language is the level of development of cognitive/academic language proficiency in the first language. Children learn a second language in different ways depending upon their culture and their individual personality. If the goal is to help the student ultimately develop the highest possible degree of content mastery and second language proficiency, time spent instructing the child in a familiar language is a wise investment.

Thus, sociocultural aspect of teaching English is of utmost importance as it deals with cultures of people who learn foreign languages.

References:

1. Lytovchenko, N. A. Multilingual Approach to Foreign Language Teaching. *Англістика та американістика*. Дніпро: Ліра. 2015. Вип. 12, С. 78-83.
2. Сафонова, Н. А., Волкова, М. Ю., Безродних І. Г. Практикум із соціолінгвістичної компетентності. Соціальний аспект англійської мови. Дніпро: Ліра, 2021. 34 с.

*Самброс Л. В.
Університет митної справи і фінансів (м. Дніпро)*

INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER AND SECONDARY SCHOOLS

Exploring the topic of the diversity of innovative technologies in foreign language teaching, we can find that it is extremely deep and interesting. Of course, each method has its advantages and disadvantages, but they all work well when they are used correctly. In fact, innovative technologies have become a valuable instrument for foreign language teaching methods, because they are based on an innovative approach, aimed at the development and self-improvement of the individual and they disclose its reserve capabilities and creative potential.

The main principles of modern methods are movement from whole to separate, the orientation of classes on the pupil or student, purposefulness and content of classes, their focus on achieving social interaction, integration of language, and learning

through knowledge from other fields of science. In practice the following forms of work proved to be quite effective: individual, pair, group and team work.

The most effective are the following forms of work:

- inside/outside circles
- brainstorm
- jigsaw reading
- think-pair-share
- pair-interviews etc.

In the process of communication, students learn to perform exercises based on the analysis of relevant information, expressing opinions, making informed decisions, communicating with different people, participating in discussions.

One of the technologies is the method of projects as a way to develop creativity, cognitive activity, independence. Projects can be divided into mono-projects, collective, oral, specific, written and Internet projects. It teaches cooperation, cultivates such ethical values as mutual assistance and the ability to empathize, and forms creative abilities.

Another important means of innovative learning is using a multimedia system as part of an interactive whiteboard, a personal computer and a multimedia projector. This complex combines all the advantages of modern computer technology and brings the learning process to a qualitatively new level.

The following advantages of innovative learning can be identified:

- establishing a friendly atmosphere and relationships between the participants of communication;
- pupils or students have the opportunity to be more independent and confident;
- the teacher encourages students to cooperate, encourages them, they are not afraid to make mistakes;
- absence of the fear of the language barrier;
- the teacher does not dominate;
- weak pupils or students can get help from stronger ones;
- each pupil or student has a specific task;

- pupils can use their knowledge and experience gained earlier.

Thus, foreign language teaching is effective due to the integrated use of the latest innovative technologies and depends on the teacher's ability to use them without an authoritarian method of teaching.

*Чижикова І. В., Киричок Ю. С.
Університет митної справи і фінансів (м. Дніпро)*

THE ROLE OF GAMES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Foreign languages are becoming more and more important in modern world. It is really difficult to imagine any specialist without knowing any foreign language. Besides, any foreign language is required when you travel, work abroad or just need to find international business partners. Contemporary science, the development of digital technologies and learning methods help diversify the learning process with the help of different means, mainly, using games during the lesson.

Communicative skills (either oral or written) were and are among the most important issues in the process of foreign language mastering. The opportunity to express your own ideas using a language, for example, English, is of primary importance while learning a language. Many scientists touched the question of usage and importance of the games while learning a foreign language. Among them we can name M. L. Vaysburd, O. A. Kolesnykova, A. V. Tokarieva, V. M. Filatova and others.

In her book «Educational digital games: from theory to practice» points out on the potential increase of students' motivation, the development of critical thinking and the gaining of learning experience using games, digital game to be precise [1]. These types of games are very useful during the distance learning process caused by Covid-19. On the other hand, there are some disadvantages. For example, learning games are often confused with entertainment activities with no practical use in language fostering.

To conclude we may state that we should be careful in applying games in learning process to achieve educational goals during the process of foreign language learning.

References:

1. Tokarieva A. V. Educational digital games: from theory to practice. Guidelines for teachers. Lambert Academic Publishing. 2019. –91p.
2. Гембарук А. С. Методика використання ігор на уроках англійської мови з метою розвитку діалогічних умінь учнів https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/9337/1/Gembaruk_Kazanovska_Metodyka_vykorystanya_igor_na_urokah_angliiskoi_movy_pdf
3. <https://sites.google.com/site/sitenkoyulia/zastosuvanna-igrovih-tehnologij>
4. <https://donnaba.edu.ua/journal/images/2017-10/6.pdf>
5. <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-rolovih-igor-na-urokah-angliiskoi-movi-304939.html>

ДИСКУРС І ТЕКСТ В GERMANСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРІ

Ковальова Я. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

GERMANІСТИКА ТА ГУМАНІТАРНИЙ НІМЕЦЬКОМОВНИЙ ДИСКУРС

Надзвичайно швидкий темп еволюційних процесів у техніці і комп'ютерних технологіях впливає безперечно на формування парадигми суспільства ХХІ століття. Процес технократизації призводить все далі до знецінення духовної культури. У цій складній для гуманітаріїв ситуації саме гуманітарні науки мають виконувати особливу для людства в цілому функцію – транслювати культуру духовних цінностей.

У сучасній культурній ситуації та науковому дискурсу позиції германістики досить ґрунтовні, тому що укорінені в давніх традиціях. Як самостійна наука і як університетська дисципліна германістика заснована на початку 19 століття братами Грімм. Їх науковий інтерес до літературного минулого чітко сформувався романтичною естетикою. Як науковці вони прагнули поєднати мовні, літературні і загальнокультурні дослідження,

зробивши германістику чинником національної та культурної самоідентифікації німців.

З часом, від германістики, яка сфокусована на національних мовознавчих питаннях, відмежовується «інтернаціональна германістика», яка в пошуках нової ідентичності набуває дійсно інтернаціонального та інтеркультурного значення, унаочнюючи загальну тенденцію гуманітарних наук до глобалізації знань, що викликало критичні зауваження з боку фахівців з германської філології у межах Німеччини.

Інтернаціональній германістиці, що за замислом її теоретиків А. Виерлахера та А. Богнер має на меті у діалозі культур подолання загальних для всіх германістів проблем [3], докоряють у порушенні паритету між мовознавчими та літературознавчими працями в бік літературознавства, у звуженні кола мовної проблематики з фонології, морфології, синтаксису на користь дослідженням з мови, що носять культурологічний або міждисциплінарний характер «Мова і техніка», «Мова і психологія», «Мова і мас-медіа» [2, с. 293].

Під час зіставлення тематики наукових інтересів німецьких і українських германістів за публікаціями у фахових збірниках Німеччини та України («Германістика. Інтернаціональний реферативний орган», «Щорічний журнал інтернаціональної германістики», «Германістика в Україні») виявлено чи мало спільних напрямів досліджень – у галузі фонетики і фонології (Пітер Ауер, О. Стеріополо), з питань діяхронічного вивчення мови, мовної норми, діалектів (М. Рйодель, Т. Володіна), у межах корпусної лінгвістики (А. Люделінг, К. Білик).

Під час оглядового вивчення наукових досліджень українських германістів сьогодні було з'ясовано факт їх потужного вкладу в становлення і розвиток найсучасніших мовознавчих тенденцій, наприклад, в галузі комунікативно-дискурсивних досліджень, лінгвопрагматичних наукових розвідок. Так, в науково-аналітичній студії Наталії Кондратенко відзначено, що в найбільш вагомих центрах дискурсивних досліджень в Україні – а це Київ,

Львів, Харків, Одеса, Дніпро, Чернівці, Донецьк – дискурсивні дослідження презентовані на матеріалі українських і германських мов [3, с. 70]. Серед українських дослідників дискурсу чимало германістів: В. І. Карабан, Г. Г. Почепцов, О. А. Бабелюк, Л. П. Безугла, Л. І. Піхтовнікова, Н. П. Карпчук, І. М. Колегаєва та інші, які здійснювали розвідки за такими напрями дискурсології як комунікативно-прагматичне мовознавство, комунікативна теорія синтаксису, аналіз інституційних типів дискурсу, синергетика дискурсу, дослідження художньої мови як дискурсивної діяльності.

Сучасна германістики характеризується суголосністю новітнім лінгвістичним парадигмам, багаточисельним динамічним процесам, які спостерігаємо в галузі гуманітарних знань, розвивається на партнерських засадах з іншими науками та є перспективною з погляду на продукування інноваційних імпульсів щодо подальшого розвитку наук про мислення, культуру, духовність людини.

Бібліографічні посилання:

1. Кондратенко Наталія. Комунікативно-дискурсивні дослідження в сучасному українському мовознавстві: тенденції і перспективи // Українська мова, №18. – Київ: Інститут української мови НАН України 2018. – с. 64-73.
2. Blühdorn, Harderik. Wofür brauchen wir heute internationale Germanistik? Gefahren – Chancen – Perspektiven. In : Deutsch von außen (Hrsg. Stickel Gerhard). Berlin/New York, de Gruyter, 2003. – S. 292-294.
3. Wierlacher, Alois; Bogner, Andrea (Hrsg.): Handbuch interkulturelle Germanistik. – Stuttgart :J. B. Metzler, Part of Springer Nature – Springer-Verlag GmbH, 2003.

Біліченко Є. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ П'ЄСИ «ГУВЕРНЕР» Я. М. Р. ЛЕНЦА

«Буря і натиск» («Sturm- und Drang-Periode») – значущий період в історії німецької літератури 1767–1785 років, який ознаменував новий етап у розвитку німецького і загальноєвропейського Просвітництва. Значним явищем у літературі «Бурі і натиску» була творчість Ленца (Jakob Michael Reinhold Lenz,

1751-1792). Як громадянин він мав власну соціальну позицію, як письменник – власний ідіостиль. Особливу увагу він приділяв тому, щоб посилити соціально-педагогічну роль мистецтва і перетворити його на засіб формування вольових людських характерів. Головні ідеї Я. Ленца презентують реформаторські прагнення представників літератури «Бурі і натиску».

Ленц усвідомлював кризу бюргерської драми як жанру. Їй була притаманна зосередженість на сімейних і соціальних конфліктах у більшій мірі, ніж на розробці характерів. Започаткування нової п'єси німецький письменник з реформування поняття «наслідування природі» [1, S.247], заперечуючи властиве попередньому поколінню уявлення про гармонійну, «прекрасну природу», яку він критикував як «плод поетичної уяви» або навіть різкіше – «фальшиву природу» [3, S.31]. Він ратував за розширення жанрових меж бюргерської драми і включення до проблематики соціальної й політичної гостроти. Нова драма мала поєднати досягнення «середнього жанру» (демократизація у виборі сюжетів і героїв) з героїчною патетикою» [1, S.198]. Створюючи «малюнок з людського суспільства» [3, S.54], Ленц прагнув загострити наявні в цьому суспільстві протиріччя: як внутрішні протиріччя особистості, так і конфлікт особистості з суспільством.

В одній з найвідоміших п'єс «Гувернер» Я. Ленц спирався на події реальної дійсності, зумівши побудувати не тільки сюжет, взятий з життя, але і реалістично розкрив характери через мовні характеристики, репліки, ремарки, покликані підказати акторам, як більш точно передати внутрішній стан героїв. Він відтворив реальність в художніх образах за допомогою художніх прийомів, спираючись на спостереження характерів прототипів і їх навколишнього середовища. У цій трагікомедії автор залишався вірним своєму принципу реалістичності. Драматург поставив своє мистецтво на службу «нової естетики», відстоюючи особисту громадянську позицію, знайшовши вирішення проблеми застарілої традиції в переході на нову естетичну позицію, правдоподібно зображуючи в своїх творах сцени з реального життя.

Таким чином, його драматургія випередила час, в ній простежуються риси реалістичного і натуралістичного мистецтва. У цій комедії дія розгортається «стрибкоподібно» [4, S.213], зі швидкою зміною місця і часу – Ленц швидко переносить акцент з розвитку дії на окремі ситуації. Драматург представляє читачеві і глядачеві розрізнені епізоди, які не завжди прямо співвідносяться один з одним, що було дуже характерно для тогочасного періоду.

Характерною рисою творчості Ленца є психологізм та індивідуальність характерів. Вони проявляється у тому, що поряд з розповіддю про дії та вчинки персонажів і загальною картиною описуваних подій, автор описує причини і мотиви дій героїв. Мова героїв його творів насичена індивідуальним колоритом, який їй надають латинізми, біблійні цитати, красномовні звороти і порівняння, безліч риторичних запитань і наказовий спосіб.

Отже, незважаючи на грубу форму і цинізм на слушні зауваження щодо «зниженого стилістичного регістру» [1, S.197], по стислості і виразності діалогів, по типовості дійових осіб «Гувернер» є одним з найхарактерніших творів всієї «бурхливої пори».

Бібліографічні посилання:

1. Розанов, М.Н. Поэт периода «бурных стремлений» Якоб Ленц, его жизнь, и произведения / М. Н. Розанов. М.: Искусство, 1901. - 291 с.
2. Kindermann H., J. M. R. Lenz und die deutsche Romantik, Leipzig, 1935.
3. Lenz, J.M.R. Dramen des Sturm und Drang / Hrsgeg. von E. Unglaub. Muenchen Zuerich, 1988. S. 79
4. Meier A. Lenz als Dramatiker, Heidelberg, 1978. 253 S.

Гречухіна І. Д., Сахно І. П.

Університет імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ДО ТИПОЛОГІЇ РЕСТОРАННОГО ТА СУМІЖНИХ ДИСКУРСІВ

Наш час відзначається підвищеним інтересом до лінгвокультури харчування, адже гастрономічні практики споживання є маркером культурного

та соціального статусу людини, важливим засобом формування ідентичності людини та етноса.

Сьогодні мовознавці все більшу увагу приділяють вивченню різних типів дискурсів, які відображають сучасні тенденції суспільного розвитку. Проблематика дослідження дискурсів є надзвичайно різноплановою. Зокрема, значне місце в ній посідає проблема розмежування дискурсів, якщо співвідношення між ними можна охарактеризувати як додаткову дистрибуцію або ж взаємовплив.

До дискурсів, які утворюють кластер споріднених дискурсів, належить і ресторанний дискурс. До тематично схожих дискурсів можна віднести, наприклад, гастрономічний, глютонічний, кулінарний та вакхічний дискурси. Зазначимо, що термінологія, яка вживається в сучасній лінгвістичній літературі, не є усталеною. Деякі з перелічених термінів досить часто є синонімами. Перш за все, це стосується термінів «гастрономічний» та «глютонічний». Крім того перелік вживаних в лінгвістичних працях термінів не вичерпується наведеними вище. Деякі дослідники вживають додатково і інші терміни: «кулінарно-гастрономічний», «харчовий», «питний» та інші дискурси. Більше того, в межах запропонованої дискурсної типології нерідко виокремлюються подальші різновиди (наприклад, академічний кулінарний, рекламно-гастрономічний, науково-гастрономічний дискурси, гастрономічний медіадискурс тощо).

В залежності від критеріїв розмежування співвідношення між дискурсами може виглядати по-різному. Так, є лінгвісти, які вважають кулінарний дискурс частиною гастрономічного і навпаки. Кулінарний дискурс охоплює при цьому тексти, що описують технології приготування їжі взагалі, тоді як у понятті гастрономії на перший план виходить тлумачення її як мистецтва, здатність оцінити вишуканий смак їжі [1]. Ми вважаємо, що ключовим серед дискурсів, які розглядаються, є гастрономічний (інакше - глютонічний) дискурс. Він втілює тип комунікації, яка характеризує всю систему харчового процесу, що складається з декількох стадій: обробка харчової продукції, підготовки її до приготування та споживання їжі [2, с. 395].

В центрі уваги дослідників гастрономічного дискурсу є їжа та процес її приготування. В той час, як ресторанний дискурс пов'язаний з ситуаціями замовлення їжі та її споживання в ресторанах та інших закладах громадського харчування. Ресторанний дискурс – достатньо складне явище, в якому реалізується дискурсивна практика професійної ресторанної спільноти та споживачів ресторанних послуг. Він являється інституціональною формою спілкування, якій притаманні певні соціальні правила та ритуали функціонування.

Можливими напрямками подальшого дослідження ресторанного дискурсу вважаємо вивчення таких його різновидів, як святковий, етнонаціональний, валеологічний ресторанний дискурс та інші.

Бібліографічні посилання:

1. Половинчак Ю. М. Кулінарно-гастрономічний дискурс соціальних медіа в процесах формування національної ідентичності. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, IV (13), Issue: 82, 2016. pp. 62-65.
2. Олянич А.В. Презентационная теория дискурса (монография). – Волгоград: Парадигма, 2004.–602 с.

Дрок Ю. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро) **ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІРОНІЇ В ПОЕЗІЇ Е.РІЧ «AUNT JENNIFER'S TIGERS»**

Едрієнн Річ як визначна поетеса свого часу в своїй творчості, зокрема поезіях, підіймала наболілі їй та суспільству теми, не боялась говорити про своє потаємне, те, що зазвичай не ставили під сумнів. Американській поетесі властиво тонко помічати життєві та суспільні аспекти, тому одним із прийомів, який вона використовує у поезіях є іронія.

«Aunt Jennifer's tigers» - поезія Едрієнн Річ, яка входить до збірки **«A Change of World»** та ілюструє її ранні феміністичні погляди. Тітка Дженніфер - страшна, похмура, пасивна та перелякана жінка, яка має внутрішнє бажання звільнитися від жорстоких рук шлюбу та патріархального суспільства. Дана поезія – це відображення конфлікту у внутрішньому світі жінки, яка страждає від

опозиції її фантазії (гобелен шалених тигрів) та її способу життя зокрема між тяжінням до свободи та важким тягарем (*massive weight*) гендерних ролей та очікувань, що позначають заміжжя за дядьком (*Uncle's wedding band*), саме тому виникає ситуативна іронія.

Поетесі вдається висловити внутрішні почуття жінки - тітки Дженніфер через вишитий мотив, що складається з енергійних, безстрашних тигрів, що вільно пересуваються по яскравій зелені. Едрієнн Річ використовує тигра як символ, що зображує домогосподарку епохи, якій не вистачає свобод у суспільстві. Тут зустрічаємо перші іронічні рядки «*They do not fear the men beneath the tree/They pace in sleek chivalric certainty*» [1]. У поезії 'tiger' тітки Дженніфер гордовито виходжають на полотні «*prance across a screen*» [1]. У наступних рядках бачимо, що тітка Дженніфер живе покірно за наказом чоловіка. У її вчинках він домінує і вона постійно боїться його [1]. У рядку також криється іронія, адже бачимо контраст між тіткою Дженніфер та її тиграми, який будується за допомогою антитези на основі співвідношення антонімічних лексичних одиниць: тигри безстрашні «*They do not fear the men beneath the tree*» [1], але ця леді, яка їх вишиває і візуалізує себе такою, як її тигри, насправді не є такою ж сміливою «*Aunt Jennifer's finger fluttering through her wool*» [1]. Лексема 'fluttering' підказує нам, що тітка боїться робити вишивку, боїться гніву чоловіка, у той час фраза «*They do not fear...*» [1] має протилежне значення і тигри, яких вона вишиває, не бояться чоловіків. Модель вільних і безстрашних тигрів – це образ, який контрастує з образом тітки Дженніфер, відображає її внутрішнє бажання жити вільно і безстрашно.

Останні рядки поезії, хоча і трагічні, містять деякий відтінок іронії, побудованою шляхом антитези на основі лексем, які в контексті набувають антонімічного відтінку «*ringed (Aunt Jennifer) - go on (her tigers)*». До того ж, в останній строфі виникають паралельні сцени, які створюють контраст «*Still ringed with ordeals she was mastered by/The tigers in the panel that she made/Will go on prancing, proud and unafraid*» [1]. Навіть після її смерті перстень залишиться на її руці. Він символізує тягар шлюбу, творцем якого був її чоловік, і вона ніколи

не буде вільною на відміну від тигрів, творцем яких є вона. Вони продовжуватимуть вільно пересуватися вічно. Її бажання свободи і безстрашність житиме через її тигрів. Тигри демонструють у мистецтві цінності, які тітка Дженніфер повинна придушити або витіснити з життя: силу, твердість, безстрашність, плинність рухів. По завершенню поезії образи тварин відзначаються своєрідним тріумфом, який перевищує обмежені умови життя їхнього творця.

Бібліографічні посилання:

1. Rich A. Aunt Jennifer's Tigers. URL: <http://writing.upenn.edu/~afilreis/88v/rich-jennifer-tiger.html>.
2. Rich A. *Poetry foundation*. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poets/adrienne-rich>.

Кирпича Т. В.

Національна металургійна академія України

(Український державний університет науки і технологій) (м. Дніпро)

АНТРОПОМОРФНА «КВІНТЕСЕНЦІЯ ЗЛА» У РОМАНІ

Г. Г. ЕВЕРСА «АЛЬРАУНЕ, АБО ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ ЖИВОЇ ІСТОТИ»

Твори про антропоморфних істот неприродного походження писали і до, і після Еверса. Чому ж саме його роман «Альрауне» став знаковим для культури початку ХХ століття, породивши бурхливу і далеко не завжди прихильну реакцію публіки?

Німецькомовна фантастична література межі ХІХ—ХХ століть переживає пору свого розквіту. На цей період припадає творчість австрійців Г. Майрінка, А. Кубіна, О. А. Х. Шмітца, Ф. фон Херцмановські-Орландо, К. Х. Штробля, німців О. Паніцци, Г. Г. Еверса, О. Бірбаума, П. Шеєрбарта, А. М. Фрая та ін. Загалом для європейської фантастичної літератури цього періоду характерне поєднання повсякденного і надприродного, реального і потойбічного.

Сюжет роману заснований на легенді про альраун – корінь мандрагори, наділений магічними властивостями. За однією з версій, він виростає на місці страти повішеного злочинця, коли його сім'я запліднює землю. У героїв роману виникає ідея – створити живу мандрагору, запліднивши повію сім'ям страченого

злочинця, (причому за батьків обирають тих, що займаються своїм ремеслом не через нужду, а лише задля задоволення (тобто, зло має бути первинним, виходити з глибини єства). Їм це вдається, і на світ з'являється гарненька дівчинка зі зрощеними, як у мандрагори, ногами. Втім, цю ваду усувають у хірургічний спосіб. Ідея про живу істоту (зауважимо, що у підзаголовку Еверс свідомо називає Альрауне «істотою», а не людиною), перегукується з поняттям моторошного, без опису якого сьогодні, мабуть, неможливий жоден аналіз «страшного» роману чи оповідання.

Посилений інтерес до моторошного виявили психоаналітики, що взяли на озброєння однойменне есе Зигмунда Фрейда, написане у 1919 році («Das Unheimliche»). Моторошне у Фрейда – це щось, що мало бути прихованим, але стало явним. Натомість, для Г. Лавкрафта і Е. А. По моторошне – це наближення до невідомого. Втім, ці два, здавалося б, протилежні погляди, насправді надзвичайно близькі за своєю суттю: для обох характерне виявлення незвичайних властивостей повсякденних речей, що видаються добре знайомими. Тобто, в обох випадках, ідеться про очуднення тривіального [2].

У випадку з Альрауне (так називали дівчинку-гомункула) ми маємо справу це й з так званим ефектом «моторошної долини» - гіпотезою з області робототехніки, згідно з якою людиноподібні роботи (ширше - антропоморфи) викликають відразу, якщо вони виглядають і поведуться дуже схоже на людину. Слово «долина» покликається на заглибину в графі функції, яка зіставляє враження від образу і рівень подібності репліки до людини. Альрауне здатна викликати прихильність оточуючих, маніпулювати ними, її сексуальність межує з розпустою, і в той самий час, вона сама страждає від своєї здатності приносити лихо тим, хто потрапив під її вплив.

Втім, її жертви за своєю аморальністю значно перевершують свого ката, і жоден, хто постраждав від її прокляття, не викликає співчуття. Тож, у читача виникає закономірне питання: Альрауне – це зло чи заслужене (боже?) покарання?

Бібліографічні посилання:

1. Дмитрик О. Між Піднесеним і моторошним: репрезентація науки в кіно. URL: http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=1099 (Дата звернення 13.10.2021)
2. Українець О. Що в фільмах жахів страшніше за монстрів. (Чого ми боїмось (у мистецтві)? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7zKUYEXzQLc> (Дата звернення 12.10.2021)
3. Моторошна долина. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%88%D0%BD%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B0 (Дата звернення 12.10.2021).

Майковська В. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ВИКОРИСТАННЯ ПАРОДІЙНО-ІРОНІЧНОГО ЕФЕКТУ В ДРАМІ Ф. ВЕДЕКІНДА «ПРОБУДЖЕННЯ ВЕСНИ»

Юність в «Пробудження весни» Ф. Ведекінда асоціюється з природою, красою, високими поривами, еротикою. У драмі послідовно здійснюється ототожнення внутрішнього і зовнішнього. Всі любовні сцени розгортаються на тлі природи, а весна і юність є в контексті драми синонімами. На нашу думку, автор підкреслює, що йдеться не про серйозні, трагічні почуття, а про «пробудження весни», вільну гру в кохання.

Розв'язка трагедії ніби продовжує іронічно-грайливий тон драми. Мельхіор, який тікає з виправної установи, приходять на цвинтар, де зупиняється перед могилою Вендли, яка померла від «абортивних засобів ковалихи». Сцена відкривається трагічним монологом Мельхіора [1, с.133]: „Warum sie um meinetwillen! – Warum nicht der Verschuldete! – Unfaßbare Vorsehung! – Ich hätte Steine geklopft und gehungert...! Was hält mich noch aufrecht? – Verbrechen folgt auf Verbrechen. Ich bin dem Morast überantwortet. Nicht so viel Kraft mehr, um abzuschließen... – Ich war nicht schlecht! – Ich war nicht schlecht! – Ich war nicht schlecht...”. Весь монолог, ніби списаний або з Шекспіра (згадаємо сцену бурі в

«Королі Лірі» або самобичування Макбета). Загалом, іронічна гра з баладною фантастикою стане типовою в німецькій літературі початку XX ст.

З появою Моріца з головою під пахвою мимоволі пригадується «бідний Йорік» з гамлетового монологу над могилою Офелії. Пародійно-іронічний ефект посилюється останніми словами Моріца (вони ж останні в драмі) [1, с.148]: „Da sitze ich nun mit meinem Kopf im Arm. – Der Mond verhüllt sein Gesicht, entschleierte sich wieder und sieht um kein Haar gescheiter aus. – So kehre ich denn zu meinem Plätzchen zurück, richte mein Kreuz auf, das mir der Tollkopf so rücksichtslos niedergestampft, und wenn alles in Ordnung, lege ich mich wieder auf den Rücken, wärme mich an der Verwesung und lächle...”. Якщо в монолозі Гамлета відбилися роздуми маньєристичної епохи про тлінність життя, то в драмі Ведекінда все обертається гротеском. Смерть приходить з головою під пахвою та має досить жалюгідний і невпевнений вигляд, а життя представлене Чоловіком у масці – досить загадковою та цинічною фігурою [1, с.144]: „Dein Herr Vater sucht Trost zur Stunde in den kräftigen Armen deiner Mutter. – Ich erschließe dir die Welt. Deine momentane Fassungslosigkeit entspringt deiner miserablen Lage. Mit einem warmen Abendessen im Leib spottest du ihrer”. Не менш цинічним є його визначення моралі [1, с.141]: „Unter Moral verstehe ich das reelle Produkt zweier imaginärer Größen. Die imaginären Größen sind *Sollen* und *Wollen*. Das Produkt heißt Moral und läßt sich in seiner Realität nicht leugnen”. У словах Чоловіка в масці відчувається вплив ідей Ніцше про відносність будь-якого судження, про релятивний характер цінностей. Мораль є уявною величиною, продуктом ще двох уявних величин – обов’язку та бажання. Душевні муки викликані лише голодом, а смачна вечеря втихомирить совість. Обіцянки «життя» – досить прозаїчні та двозначні, тому Мельхіор, обираючи це життя, говорить [1, с.146]: „Leb wohl, lieber Moritz. Wo dieser Mensch mich hinführt, weiß ich nicht. Aber er ist ein Mensch...”.

Фінал драми відкритий, причому не тільки через невизначеність майбутнього героя, а й через те несподіване іронічно-фантастичне тло, на якому він розігрується. Дійсно, Ведекінд обманює очікування читача, вводячи гротескно-фантастичний елемент, перетворюючи трагедію на трагікомедію. Цей

фінал є значною новацією письменника, адже подібне не було можливе ні в натуралістичній (саме через фантастику), ні в символічній (через пародійно-іронічне зниження ідеалу) драмі. Надалі прийоми, розроблені Ведекіндом в «Пробудженні весни» будуть широко використовуватись саме в експресіоністичному театрі.

Бібліографічні посилання:

1. Wedekind, F. (2000) *Frühlings Erwachen*. Stuttgart: Reclam.

Марахіна Г.О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ТА ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Обов'язковим аспектом когнітивної лінгвістики є дискурсивний підхід до вивчення мовних фактів. Будь-які лінгвістичні об'єкти, які функціонують у мові, повинні розглядатися в дискурсі, у тісній взаємодії з умовами їх виникнення й формування з метою всебічного визначення їх природи та властивостей [1]. **Об'єктом** нашого дослідження є виявлення властивостей дискурсу для подальшого вивчення мовних форм у його межах.

Дискурс вивчення та дослідження може бути обраним в залежності від мети мовлення, його специфіки та спрямування.

Політичний дискурс, як один з найбільш актуальних на сьогоднішній день, видається доволі цікавим матеріалом дослідження, оскільки використовуючи метафоричні моделі замість прямої номінації, автор має на меті спрямувати думку слухача в потрібному та очікуваному напрямку, намагаючись нав'язати свою систему оцінок і поглядів та звернути до себе прихильність реципієнта [2, с. 393].

Метою даного дослідження є аналіз процесу формування дискурсивного напрямку як одного із засобів вірогідних спроб маніпуляцій суспільною свідомістю під час здійснення політичної або юридичної комунікації.

Як вже зазначалося вище, дискурс вивчення та дослідження може органічно функціонувати лише у випадку правильно обраної мети мовлення, її специфіки та спрямування.

В сучасному розумінні до основоположних характерних рис дискурсу відносять складність комунікативного явища, що містить у собі соціальний контекст, який формує систему уявлень щодо характеристики та цілісні уявлення про учасників комунікації, а також про процеси утворення, передачу та сприйняття повідомлень [3]; відображення суб'єктивну психологію людини, що пояснює неможливість відчуження від особи, яка говорить [4]; цілісність під призвою когнітивного явища, тобто нерозривність процесу створення, передачі та оперування нових знань [5]; зв'язність тексту у сукупності з прагматичними, екстралінгвістичними та іншими факторами.

Тобто визначними рисами дискурсу є текст, взятий у певному практичному аспекті; мовлення, розглянуте як цілеспрямована соціальна дія та компонент тісної взаємодії суб'єктів буття у механізмах свідомості [6].

Отже, політичний дискурс, як один з найбільш актуальних на сьогоднішній день, видається доволі цікавим матеріалом дослідження, оскільки використовуючи метафоричні моделі замість ліній прямого впливу, автор має на меті спрямувати думку слухача в потрібному та очікуваному напрямку, намагаючись нав'язати свою систему оцінок і поглядів, звернувши до себе прихильність реципієнта.

Бібліографічні посилання:

1. Андрейченко О. Артефактна метафора в політичному дискурсі (на матеріалі сучасних українських ЗМІ) - <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/108197/29-andreychenko.pdf?sequence=1>
2. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія: наук. вид. / О. О. Селіванова. — Полтава : Довкілля-К, 2010. — 844 с.
3. Дейк Т.А., ван. Язык, познание, коммуникация: Пер. с англ. — М.: Прогресс, 1989. С. 312.

4. Арутюнова Н.Д., Падучева Е.В. Истоки, проблемы и категории прагматики / Новое в зарубежной лингвистике – М.: Прогресс, 1985. – Вып. 16: Лингвистическая прагматика. С. 3-42.
5. Кубрякова Е.С. О понятиях дискурса и дискурсивного анализа в современной лингвистике // Дискурс, речь, речевая деятельность. – М., 2000. С. 7-25.
6. Арутюнова Н.Д. Дискурс // Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: Совет. энцикл., 1990. С. 136-137.

Махоніна Н.Г.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ТА МОВНА ГРА

Однією з причин структурно-семантичних трансформацій у фразеологізмах є гра слів, яка становить різновид загального феномену мовної гри (далі – МГ). Захоплення МГ набуло масового характеру у середині ХХ століття, що зазвичай пояснюється впливом постмодернізму й демократизацією суспільства. Людина, яка використовує МГ, хоче в першу чергу «розважити себе й співрозмовника, а для того намагається висловитися незвично» [1].

МГ є високо інтелектуальною формою вираження різних змістів, у тому числі й емотивних. Для побудови МГ у будь-якому з її незліченних варіантів необхідна вроджена креативність, тонке знання мови, її національно-культурних опор, що складають когнітивну базу, і, звісно, вміння декодувати емотивний дискурс, в якому відбувається гра з емотивними змістами.

Фразеологізми утворюють багатий ґрунт для різноманітних трансформацій на основі МГ. Найчастотнішими серед них є різні види фразеологічних субституцій, обумовлені:

1) *грою слів*, в основу якої (В.В. Віноградов, В.З. Санніков, Ф. Хайберт, Ф. Хаусманн) покладено або 1) принцип смислового об'єднання в одному контексті різних значень одного слова (полісемія), або 2) принцип однозвучності чи подібності звучання при наявній смисловій відмінності. Всі фонетико-морфологічні експерименти над фразеологічними компонентами (на основі

омонімії, омофонії, омографії чи паронімії) призводять до створення каламбурів. Напр., цікавий ефект можна спостерігати, порівнявши фразеологізм *passen wie die Faust aufs **Auge*** і похідний від нього *passen wie [der] Faust auf **Gretchen***. Накладання омонімічних одиниць *Faust* (1. кулак; 2. ім'я головного героя трагедії Гете) та заміна компонента «око» на ім'я головного героїні того ж твору викликає комплексний зсув у значенні фразеологічної одиниці (далі – ФО). По-перше, докорінно змінюється денотативно-сигніфікативний аспект: перший фразеологізм означає «зовсім не підходити», другий, навпаки, – «дуже добре підходити». По-друге, перетворень зазнала й емотивність: ситуацію, описану за допомогою вихідної ФО, мовець оцінював іронічно і несхвально, на ситуацію, зображену трансформованим фразеологізмом, він дивиться жартівливо.

2) *натяком* – прийомом, пов'язаним з алюзіями та ремінісценціями на відомі прислів'я або «крилаті» вирази. Так жартівлива ФО *Vorsicht ist die Mutter **der Porzellankiste*** утворилася на основі заміни компонентів виразу-штампу *Vorsicht ist die Mutter **der Weisheit*** та натяку на екстралінгвістичну ситуацію перевезення крихкого вантажу, яка зазвичай супроводжується написами на кшталт: *Vorsicht! Nicht stürzen! Porzellan!* І вихідна, і похідна одиниці є носіями ідентичної інформації про необхідність бути обережними, але новотвір – через наявність в його структурі жартівливої семи – виражає це менш категорично.

3) *єдністю категоріальних сем: auf Abbruch **verkaufen** > auf Abbruch **heiraten***.

Одже, при фразеологічній субституції на основі МГ відбувається зсув у комплексний зсув у значенні. В емотивності змінюється тон, інтенсивність та оцінність. Змін у тривалості не виявлено, що пояснюється характером мовних засобів на позначення тривалості (важко піддаються субституції на основі МГ), та, певною мірою, специфікою цілей «людини, що грає». Зміни в інших аспектах конотативного, а інколи й денотативно-сигніфікативного значення залежать від вихідного значення кожної окремої ФО.

Бібліографічні посилання:

1. Донгак С. Языковая игра и обманутое ожидание / Светлана Донгак // Критика и семиотика: Сб. научн. тр. Новосиб. Госуд. Ун-та. – 2001. – Вып. 3/4. - С. 78-84.

2. Илтубаева А. Г. Языковая игра как средство выражения антропоцентричности языка деловой прессы (на материале английского языка) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Илтубаева Анастасия Генриховна; ФГБОУ ВО «Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова». – Москва, 2016. – 226 с.

Пахомова О.В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

СВОЄРІДНІСТЬ ІДІОСТИЛЮ РЕЯ БРЕДБЕРІ

Рей Бредбері, відомий американський письменник другої половини ХХ століття, писав у жанрі наукової фантастики, проте його твори неможна назвати типовими для цього жанру. Значна частина творчості письменника була присвячена як проблемам майбутнього, можливим шляхам розвитку цивілізації, так і стрімкому розвитку комп'ютерних технологій, свідком якого він був. Проте, ідіостиль Рея Бредбері вирізняється чіткою гуманістичною спрямованістю його світогляду, він - переконаний гуманіст, який завжди ставить «вічними питаннями», та змушує свого читача замислюватися над тим, що значить бути «людиною». Ця особливість стилю проявляються у формі, тематиці й проблематиці художніх творів письменника, так само як і у стилістичних прийомах.

Оповідання «I Sing the Body Electric» [1] може бути яскравим прикладом особливості його художнього стилю. В оповіданні сім'я, що втратила матір, придбала електричну «бабусю» - робота. Поступово вона стає справжнім членом сім'ї, мудрою і чуйною, як справжня бабуся, а не машиною, пристроєм у людській подобі. Сама електрична машина усвідомлює себе: «*Not perfect, no, for what is perfection? But this I do know: being mechanical, I cannot sin, cannot be bribed, cannot be greedy or jealous or mean or small. I do not relish power for power's sake*» [1]. Проте, очевидні смислові паралелі, що пов'язують її з усіма бабусями світу: «*Name the value you wish, tell me the Ideal you want and I can see and collect and remember the good that: will benef it you all ... In the darkness ahead, turn meas a lamp in all directions. I can guide your feet* » [1].

Наступною особливістю ідіостилю Рея Бредбері є несподівані, а іноді й абсурдні перші строчки твору, що чіпляють інтерес читача та викликають емоції експресивним тоном мови. Так, оповідання починається такими словами: «*Grandma! I remember her birth. Wait, you say, no man remembers his own grandma's birth. But, yes, we remember the day that she was born*». [1] Стилiстичний прийом лексичного повтору «*remember*», що відноситься до народження бабусі, створює експресивності та підкреслює незвичність ситуації, її абсурдність та емоційність.

Рей Бредбері дуже часто використовує стилістичні повтори та паралелізми для створення ефекту змін у емоційному стані героїв. «*So we fretted out June. So we sat around July. So we grouched through August...*» [1]. Синтаксичний паралелізм у цьому уривку порівнює перебіг часу з ходом людського життя, а також характеризує зміни у відношенні дітей до бабусі-робота. «*Fret out*» перекладається як хвилюватися, «*sit around*» означає «нічого не робити», а «*grouse*» - скаржитися, бурчати.

Прийом повтору в одному реченні дієслів з приставкою *re-*, що означає повторення, та прислівників часу «*from month to month*», «*year to year*», які передають регулярність, повторюваність дій створює ефект, того що насуваються неминучі крупно масштабні зміни «*With the utmost humility then, and recognizing the need to rebuild, rethink, and regrow our conceptualizations from month to month, year to year, we offer the nearest thing to the Ideal Teacher-Friend-Companion-BloodRelation*».

Отже, оповідання «*I Sing the Body Electric*», яке може бути прикладом особливості індивідуального авторського стилю Рея Бредбері, характеризується чіткою гуманістичною спрямованістю. Застосовуючи описані стилістичні прийоми у своїх творах, удосконалюючи способи їх вживання, автор виробляє неповторний набір художніх елементів, що виділяє його на тлі світових письменників. Рей Бредбері володіє виразним стилем, що значно відрізняється від манери оповіді інших письменників.

Бібліографічні посилання:

1. Рей Бредбери. Собрание починений. М.: Полярис, Серия миры Рея Бредбери, 1997.

Прокопець М. С.
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ПРОБЛЕМАТИКА В “БЕРЛІНСЬКОЇ ТРИЛОГІЇ” УВЕ ТІММА

Творчість УвеТімма – сучасного німецького письменника, який належить до так званої генерації 1968-го року, – в німецькому літературознавстві розглядається як складова «Erinnerungsliteratur» («Література пам'яті»), а його романи – як (де)міфологізація німецької історії. Проблема історичної пам'яті та колективної ідентичності є центральною і у так званій «Берлінській трилогії» УвеТімма – «Іванова ніч» («Johannisnacht», 1996), «Червоний» («Rot», 2001) та «Сутінь» («Halbschatten», 2008). Три романи “Берлінської трилогії” об’єднує не тільки місце і час (Берлін середини 90-х рр.), а й тема Повороту. У романі “Іванова ніч” автору вдається зобразити барвисту, іноді суперечливу картину життя Берліна після падіння Стіни завдяки різноманітності голосів героїв. Залишається з’ясувати, наскільки герої роману висловлюють власну думку щодо теми Берліна. «Для нього процес написання – це що завгодно, але не просто рядок слів. Йому важливо підібрати правильний тон. Для нього письмова мова повинна бути такою жвавою, як і розмовна, вона повинна мати “індивідуальне дихання” [2, 2005].

Щодо інтерпретування роману “Johannisnacht”, який Ренате Маттей доречно характеризує як “чисту комедію” [3, 113], то перспектива етнографа насамперед видається дещо незвичною. Зрештою, це нинішній роман берлінського мегаполісу, події якого відбуваються через шість років після падіння Стіни в 1995 році. Дія обмежена трьома днями, днями та ночами до Фестивалю літньої ночі в Берліні, тобто 21, 22 та 23 червня 1995 р. І щось інше сталося навколо цієї Літньої ночі: до 24 червня 1995 р. мільйони людей подорожували до Берліну дивуватися “запакованому” Рейхстагу. *«Після тривалої боротьби, яка тривала протягом сімдесятих, вісімдесятих та*

дев'яностих років, обгортання будівлі Рейхстагу було завершено 24 червня 1995 року групою з 90 комерційних альпіністів та 120 монтажних робітників. Рейхстаг був завуальований протягом 14 днів, демонтаж розпочався 7 липня, і всі матеріали були перероблені " [1, 1995]. Роман "Johannisnacht" – це прозовий текст, у якому вигаданий, безіменний оповідач від першої особи утворює центр, де сходяться найбожевільніші історії. Використовуючи різноманітні події та словесні історії, переважно подані у формі діалогу, оповідач від першої особи намагається створити реалістичну картину ситуації у німецькій столиці після возз'єднання. Отже, роман належить до жанру берлінських романів, однак особливим є те, що оповідач не приїжджає з Берліна, а приїжджає з Мюнхена на екскурсію містом лише на три дні. Для У. Тімма Берлінський мур, Рейхстаг, Бранденбурзькі ворота, Колона Перемоги («Червоний»), кладовище Інвалідів («Сутінь») є символами тоталітарної влади, мілітаристськими національними символами, місцями насилля.

Бібліографічні посилання:

1. Hamster Harald. "Christo + Jeanne-Claude. Die Verhüllung des Reichstagsgebäudes in Berlin", 1995. Режим доступу: www.haraldhamster.de/christo.html [22.3.05].
2. Meinecke Thomas. "Ethnologe des Alltags, 2005. Режим доступу: http://www.bronline.de/kultur-szene/thema/ars_poetica/timm.xml [20.7.05].
3. Matthaei Renate. "Verrückte' Zeiten. Gedanken beim Lesen und Wiederlesen von Uwe Timms Büchern." In: Malchow, Helge (Hg.), 2005. *Der schöne Überfluß. Texte zu Leben und Werk von Uwe Timm*. Köln: Kiepenheuer & Witsch, 2005. S.106-118.
4. Timm Uwe. *Johannisnacht*. München: dtv, 1993.

Федоряк К.С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ІДЕНТОЧНОСТІ ПЕРСОНАЖІВ РОМАНУ ТОНІ MORRISON «ДЖАЗ»

В сучасному світі, при оцінці літературних процесів, соціолінгвістичних досліджень та аналізу досягнень культури, на перший план виходить феномен

мультикультуралізму, який виявляє собою художній світ автору який має більше ніж два культурних коріння. Питання мультикультуралізму зараз є особливо актуальним для США, бо через велику кількість імміграції, США перетворилось на країну з багаточисленними предками, релігіями, традиціями, звичаями та мовами. Дане дослідження концентрується на літературному процесі в США на кінці XX ст., коли зростає велика кількість різноманітних, неоднорідних, незвичайних моделей створення літератури, та її сприйняття і інтерпретація.

XX ст. США стало місцем великих соціальних змін, почався розвиток суффражисток, які боролися за рівноправність жінок в суспільстві, вихід проблем мультикультурного суспільства. Тоні Моррісон, афро-американська письменниця, лауреат Нобелівської премії та Пулітцеровської медалі з літератури, у всіх своїх романах відображала теми расизму, поневолення, культурного та соціального пригнічення, пошук себе та свого місця в світі. Аналіз творчості Тоні Моррісон є актуальним, не лише тому що її творчість недостатньо вивчена на пострадянському середовищі, а й тому що письменниця віртуозно відображує становлення ідентичності людини, а в особливості становлення ідентичності афро-американців, в контексті мультикультурного суспільства завдяки їх особистої мовної ідентичності.

Питання становлення ідентичності афро-американців, в лінгвістичних та літературознавчих роботах, розглядали такі вчені, як Кріста Альбрехт-Крейн (Christa Albrecht-Crane), Хомі Бхаба (Homi Bhabha), Адалеке Т. Адесіна (Adeleke T. Adesina), Мері Бухольц (Mary Bucholtz) та багато інших дослідників.

Дослідники позначають, що національно-культурна інформація, може бути передана крізь різні культурні семи, культурний фон, концепти та конотації. Тому детально розглянуті такі реалії, як спосіб вираження мовної національно-культурної ідентичності в романі Тоні Моррісон «Джаз».

Мова, це не просто відображення навколишнього світу особистості, її поведінки та образу життя, вона також відображає соціальну самосвідомість нації, як єдиного цілого, національний характер, систему цінностей, звичаї та традиції.

Окрім цього, треба зазначити, що цінності однієї культури, які відсутні в іншій культурі, або значно різняться в двох культурах, є національним соціокультурним фондом, який певним способом знаходить своє вираження в мові.

Дане дослідження присвячено Тоні Моррісон та її творчості, вона одна з найяскравіших представників сучасної афро-американської літератури. Моррісон талановита авторка, вона є автором одинадцяти романів, кожен з яких став бестселером, та багато з яких удостоювалися різних престижних літературних премій і нагород. В даній роботі розглядається мультикультурні особливості мовної ідентичності в романі Тоні Моррісон «Джаз».

Твори Моррісон часто підвергаються дослідженням за присутню в них культуру та історію афро-американського народу. Творчість письменниці досліджували в своїх роботах такі автори, як Джастін Таллі «The Cambridge Companion to Toni Morrison», Евелін Джефф Шрайбер «Race, Trauma, and Home in the Novels of Toni Morrison», Пола Галант «The Interplay of Music, Language and Narrative in Toni Morrison's Jazz» та інші.

Бібліографічні посилання:

1. Albrecht-Crane, C. "Becoming Minoritarian: Post-Identity in Toni Morrison's 'Jazz'". Journal of the Midwest Modern Language Association (2003).
2. Anne-Marie Paquet-Deyris, "Toni Morrison's Jazz and the City," African American Review 35 (Summer, 2001).
3. Bell, Alan. 1984. Language Style as Audience Design. Language in Society.

Чурков М. Р.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро)

ПЕРСПЕКТИВИ ІМАГОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЦИСТИЧНОЇ СПАДЩИНИ ЙОЗЕФА РОТА

Імагологія як один з напрямів порівняльного літературознавства пропонує підхід, що дозволяє дослідження образів «свого» і «чужого» в національних культурах, аналіз культурних текстів на предмет «образу Іншого», набуває міждисциплінарного спрямування [4, с. 60], перетворюючись на «розгалужену

систему споріднених дисциплін» (історія, культурологія, соціологія, психологія, політологія), задля дослідження тих образів, за посередництвом яких учасники спілкування досягають уявлень про «самих себе й партнера», як зазначає З. Алієва [1, с. 3].

Актуальність дослідження обумовлена як потребою в імагологічних дослідженнях текстів, в яких тематизовано взаємодію культур, так і зростанням ролі культурного діалогу в сучасному світі.

У зарубіжних літературознавчих студіях імагологічній тематиці присвячені праці Д. Дукіч, Г. Дизеренк, Дж. Ліерсен, Д. А. Пажо. Українська історико-культурна імагологія представлена роботами С. Котової, С. Посохова. З. Алієвої. Творчість Й. Рота стає об'єктом дослідження Л. Б. Цибенко, яка залучає семіотичні просторові моделі щодо циклу репортажів Й. Рота. Дослідниця виокремлює просторові опозиції «периферія – центр», «село – місто», «ліво – право», «Схід – Захід», «вгорі – внизу», якими і навантажено зображений простір. У такий спосіб «когнітивні карти» на сторінках Ротовських репортажів вказують на стики часу й простору, а Галичина постає «гібридним простором», в якому співіснують пам'ять про Першу світову війну і пов'язану з нею загибель Габсбурзької держави [5, с. 28-40].

Екзистенціальні проблеми, висвітлені у творах Йозефа Рота, обґрунтовані долею автора, який народився на периферії Австро-Угорської імперії, а після її розпаду втратив родину і батьківщину, як пізніше він писав своєму видавцю: «...тільки в собі самому я вдома і почуваю себе як вдома. Де мені погано, там і моя батьківщина. Добре мені тільки на чужині» [3, с. 241]. З цього випливає, що у самому світосприйнятті Йозефа Рота наявна дихотомія «свого» і «чужого», що впливатиме на його творчість.

Найбільш вдалим для імагологічних досліджень, на слухну думку голландського вченого Дж. Ліерсен, уявляються «тексти в галузі ЗМІ» [4, с. 60]. Тому, репортажі Й. Рота з циклу «Reise durch Galizien», які були написані під час його роботи репортером в «Frankfurter Zeitung» (1924 р.), викликають інтерес

щодо імагологічного дослідження створеного Ротом образу автора під час подорожування, загалом, та в Україні (Галіції) зокрема.

Зображуючи українські міста, австрійський письменник, водночас, «розмиваючи культурні кордони», «моделює» повоєнну Європу, підкреслює «мовне поліголосся», «культурну барвистість», тематизує національно-культурне розмаїття, яке, за твердженням Т. Гаврилів, «...і є природним станом Європи» [2, с. 157-159].

Його персонажі, навпаки, страждаючи від втрати батьківщини, відчуваються «чужими» в цьому світі, загубленими, унаочнюють собою «занепад і розпад світу», «безрідність», а повернення в рідні місця сприймають як можливість «віднайти втрачене» [6, с. 536-539].

Рецепція політичних, суспільних, культурних змін у колишній Батьківщині набуває у Й. Рота контрастивного характеру. Створені автором-репортером інонаціональні образи, які інтегрують тему «Чужого», зазнають трагізму через значний вплив автобіографічного чинника та імплікують глибинний внутрішній світ «Я», сповнений відчаю. Таким чином, на сторінках репортажів постає імагологічний тип відношень – через взаємодію образу етнологічного «Іншого» з проблемою власної самоідентифікації автором усвідомлюється глобальний (інтернаціональний) масштаб духовної кризи на початку ХХ століття.

Бібліографічні посилання:

1. Алієва, З. Образ "Я" / Інший як проблема імагології // Науковий вісник Східноєвропейського нац. університету ім. Лесі Українки [Електронний ресурс]. – 2013. – № 13. – С. 3-6. – Сер. Філологічні науки. Режим доступу: <http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/5829>

2. Гаврилів Т. Шкіц філософії сум'яття. Австрійська література у ХІХ і ХХ сторіччях. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2011. – 354 с.

3. Зарубежная литература ХХ века: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. М. Толмачёв, В. Д. Седельник, Д. А. Иванов и др.; под ред. В. М. Толмачёва. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 640 с.

4. Тимофеєнко А. В. Репрезентація образу Японії у європейському кінематографі другої пол. XX ст. – поч. XXI ст. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата культурології за спеціальністю 26.00.01 – Теорія та історія культури [Електронний ресурс]. – Харківська державна академія культури. – Харків, 2021. – 266 с. Режим доступу: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/specrada/specrada/Tymofeenko/disTymofeenko.pdf

5. Cybenko L. Das Galizien der Zwischenkriegszeit in den literarischen Reisebeschreibungen von Joseph Roth und Alfred Döblin [Електронний ресурс] // Der Literarische Zaunkönig. – № 2. – 2013. – S. 28–40. Режим доступу: http://www.erika-mitterer.org/dokumente/ZK_2013-2/cybenko_galizien_2013-2.pdf

6. Zeyringer K. Eine Literaturgeschichte Österreich seit 1650 / K. Zeyringer, H. Gollner. – Innsbruck / Wien / Bozen: Studien Verlag, 2012. – 840 S.

Наукове видання

Мова видання: українська, російська, німецька, англійська

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
«СУЧАСНА ГЕРМАНІСТИКА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»
(15-16 листопада 2021 р.)